

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja
Prezes Rady Ministrów
DKRM.ZK.4822.12.(6).2015.MN

Druk nr 191
Warszawa, 12 stycznia 2016 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Przekazuję przyjęty przez Radę Ministrów dokument:

**- Sprawozdanie z realizacji Programu
Ograniczania Zdrowotnych Następstw
Palenia Tytoniu w Polsce w 2014 r.**

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Zdrowia do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

(-) Beata Szydło

RADA MINISTRÓW

SPRAWOZDANIE

Z REALIZACJI PROGRAMU OGRANICZANIA
ZDROWOTNYCH NASTĘPSTW
PALENIA TYTONIU W POLSCE
W 2014 ROKU

PODSTAWA PRAWNA:

Art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 9 listopada 1995 r.
o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych
(Dz. U. z 2015 r. poz. 298)

Warszawa, 2015

Opracowanie:
Główny Inspektorat Sanitarny

SPIS TREŚCI

Wstęp	- 5 -
Zadania Programu i ich Realizacja w roku 2014	- 7 -
Zadanie 1. Monitorowanie sytuacji w zakresie używania i uprawy tytoniu	- 7 -
1.1. Prowadzenie regularnych badań w zakresie zachowań i postaw wobec palenia tytoniu.....	- 7 -
1.2. Kontrola dodatków do wyrobów tytoniowych.....	- 13 -
1.3. Monitoring uprawy tytoniu w Rzeczypospolitej Polskiej.	- 14 -
1.4. Prowadzenie badań monitoringowych i urzędowej kontroli zawartości substancji szkodliwych dla zdrowia w wyrobach tytoniowych, wprowadzonych do obrotu handlowego.	- 16 -
Zadanie 2. Skuteczna ochrona przed dymem tytoniowym	- 17 -
2.1. Doskonalenie istniejących rozwiązań prawnych.....	- 17 -
2.2. Przeprowadzanie kampanii informacyjnych poprzedzających i towarzyszących wprowadzeniu nowych rozwiązań prawnych.	- 18 -
2.3. Mobilizowanie środowisk lokalnych (miasta, powiaty, gminy) do realizacji własnych projektów mających na celu tworzenie przestrzeni publicznej wolnej od dymu tytoniowego.....	- 18 -
2.4. Mobilizowanie i wspieranie zakładów pracy w tworzeniu bezpiecznych i higienicznych warunków pracy z uwzględnieniem pełnej ochrony przed dymem tytoniowym.	- 19 -
2.5. Systematyczna i skuteczna egzekucja przestrzegania PRZEpisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.....	- 21 -
Zadanie 3. Oferowanie pomocy w leczeniu uzależnienia od tytoniu	- 25 -
3.1. Organizacja szkoleń dla personelu medycznego, na których poruszana jest problematyka szkodliwości palenia tytoniu oraz PROBLEMATYKA przeprowadzania minimalnych interwencji antytytoniowych.....	- 25 -
3.2. Zapewnienie osobom palącym dostępu do specjalistycznej terapii.....	- 26 -
3.3. Działania prowadzone przez Telefoniczną Poradnię Pomocy Palącym.....	- 30 -
Zadanie 4. Informowanie i ostrzeganie o ryzyku zdrowotnym związanym z używaniem tytoniu	- 34 -
4.1. Działania prowadzone przez Ministerstwo Obrony Narodowej.....	- 34 -
4.2. Działania prowadzone przez Centralny Zarząd Służby Więziennej.	- 35 -
4.3. Działania prowadzone przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.....	- 40 -
4.4. Działania prowadzone przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.....	- 45 -
4.5. Działania prowadzone przez Centrum Onkologii – Instytut.....	- 51 -
im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie.	- 51 -
4.6. Działania prowadzone przez Główny Inspektorat Sanitarny.....	- 57 -
4.7. Działania prowadzone przez Ministerstwo Środowiska.....	- 66 -

Zadanie 5. Eliminowanie praktyk marketingowych naruszających zakaz reklamy i promocji wyrobów tytoniowych.....	- 67 -
5.1. Doskonalenie norm prawnych umożliwiających eliminowanie działań marketingowych niezgodnych z prawem i polityką zdrowotną państwa.....	- 67 -
5.2. Koordynacja i usprawnianie nadzoru nad rynkiem wyrobów tytoniowych w celu skutecznego eliminowania naruszeń prawa.	- 67 -
Zadanie 6. Wdrażanie ekonomicznych i administracyjnych stymulantów ograniczania konsumpcji wyrobów tytoniowych	- 72 -
6.1. Prowadzenie polityki podatkowej, mającej istotny wpływ na popyt rynkowy i konsumpcję wyrobów tytoniowych, sprzyjającej ograniczeniu palenia tytoniu, w tym niwelowanie różnic cenowych między papierosami fabrycznymi i tytoniem do palenia przeznaczonym do skręcania papierosów.-	72 -
6.2. Dokonywanie oceny dostępności ekonomicznej wyrobów tytoniowych. Ograniczanie dostępności wyrobów tytoniowych pochodzących z nielegalnych źródeł.	- 74 -
Warunki organizacji POZNPT	- 83 -
Międzyresortowy Zespół Koordynacyjny.....	- 83 -
Finansowanie programu	- 85 -
Podsumowanie i wnioski	- 86 -
Wskaźniki realizacji zadań Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce w 2014 roku.....	- 88 -

WSTĘP

Rok 2014 był pierwszym rokiem realizacji kolejnej edycji Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu. Cele i zadania na lata 2014-2018 (*POZNPT*) przyjętego przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dniu 8 lipca 2014 r. Program określa priorytetowe cele i zadania na lata 2014-2018, na jakich powinny opierać się działania związane z redukcją zagrożeń wynikających z palenia tytoniu w Polsce. Celem tej edycji *POZNPT* jest ograniczenie ekspozycji na dym tytoniowy (w odniesieniu do czynnego i biernego palenia tytoniu) w społeczeństwie polskim. Realizacji powyższego celu służą następujące cele szczegółowe:

1. Zapobieganie zwiększaniu się liczby osób rozpoczynających palenie.
2. Zapobieganie wzrostowi narażenia na dym tytoniowy w miejscach użyteczności publicznej.
3. Tworzenie odpowiednich regulacji prawnych umożliwiających realizację skutecznej polityki ograniczania używania tytoniu w Polsce.
4. Zwiększenie wiedzy na temat szkodliwości palenia wyrobów tytoniowych wśród dzieci i młodzieży.
5. Zmiana postaw wobec palenia tytoniu, zmierzająca w kierunku marginalizacji tego zjawiska w społeczeństwie.
6. Zwiększenie liczby osób rzucających palenie.

W wyniku dotychczas prowadzonych edycji programów nastąpiły wyraźne zmiany w zachowaniach zdrowotnych Polaków. Zgromadzone dane pokazują, że zahamowanie w latach 90-tych wzrostu odsetka codziennych palaczy można uznać za zjawisko trwałe. O ile w latach 1990-1994 codziennie paliło w Polsce 51% mężczyzn i 25% kobiet¹, to w 2011 r. odnotowano odpowiednio 30,9% palących mężczyzn i 17,9% kobiet². Utrzymanie korzystnych tendencji w dynamice zjawisk zdrowotnych, zainicjowanych kolejnymi edycjami programu, wymaga kontynuacji jego realizacji.

Działania profilaktyczne i interwencyjne podejmowane w ramach programu są bardzo zróżnicowane, podobnie jak zróżnicowane i wieloczynnikowe są okoliczności rozpoczynania palenia tytoniu i trwania w uzależnieniu. W działaniach tych uczestniczą zainteresowane resorty i urzędy, stosownie do swych kompetencji i nadzorowanych obszarów gospodarki narodowej.

¹ „Palenie tytoniu w Polsce – obraz zjawiska, nowe trendy i wyzwania”. Zatoński W., Przewoźniak K., Gumkowski J. (2006).

² „Zdrowie i ochrona zdrowia w 2011 r.”, Główny Urząd Statystyczny (2011).

Rolę koordynatora wśród podmiotów realizujących program pełni Minister Zdrowia, który powierzył zarządzanie programem Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu.

Przedstawione poniżej sprawozdanie dotyczy działań podjętych w ramach realizacji POZNPT w 2014 roku.

ZADANIA PROGRAMU I ICH REALIZACJA W ROKU 2014

ZADANIE 1. MONITOROWANIE SYTUACJI W ZAKRESIE UŻYWANIA I UPRAWY TYTONIU

1.1. PROWADZENIE REGULARNYCH BADAŃ W ZAKRESIE ZACHOWAŃ I POSTAW WOBEC PALENIA TYTONIU.

W październiku 2014 roku na zlecenie Głównego Inspektoratu Sanitarnego zostało przeprowadzone badanie dotyczące motywacji i przekonań w stosunku do palenia tytoniu. Badanie miało charakter ankiety audytoryjnej (uczniowie w wieku 15-19 lat) oraz wywiadu FGI (zogniskowany wywiad grupowy uczniów w wieku 18-19 lat).

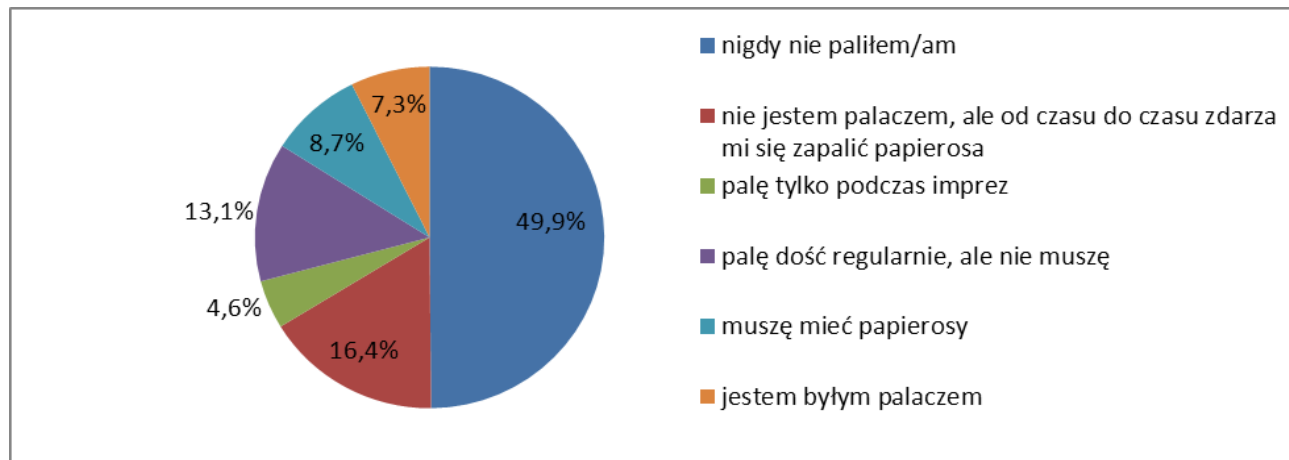
Celem badania było pozyskanie wiedzy na temat:

- 1) jak uczniowie w wieku 15-19 lat postrzegają zjawisko palenia tytoniu oraz osoby palące papierosy,
- 2) co uczniowie wiedzą na temat negatywnych skutków wynikających z palenia tytoniu,
- 3) jakie są przyczyny i okoliczności rozpoczynania palenia papierosów,
- 4) jakie są motywy palenia papierosów,
- 5) jakie czynniki wpływają na zaprzestanie palenia tytoniu.

W badaniu ilościowym wzięło udział 1500 uczniów w wieku 15-19 lat z całej Polski. Zostało ono przeprowadzone za pomocą kwestionariusza, który zawierał 43 pytania zamknięte i półotwarte. Wyniki zostały poddane analizie z podziałem na cztery grupy: uczniowie, którzy nigdy nie palili, uczniowie, którzy rzucili palenie, uczniowie, którzy palą okazjonalnie i uczniowie, którzy palą regularnie.

Na poniższym rysunku (rys. 1) zobrazowano strukturę używania wyrobów tytoniowych przez młodzież:

Rys. 1 Odsetek uczniów palących papierosy

Źródło: Raport końcowy – EU-CONSULT

Badanie jakościowe wśród młodzieży w wieku 18-19 lat zostało przeprowadzone metodą FGI (*Focus Group Interview*). FGI to ustrukturalizowana i moderowana dyskusja kilku osób, zogniskowana na wybranym zagadnieniu. Prowadzona jest według scenariusza, który określa konkretny cel rozmowy i wytyczne dla moderatora o tym, jak prowadzić dyskusję. Wywiad grupowy miał pomóc w znalezieniu odpowiedzi na pytania analogiczne do sformułowanych w badaniu ankietowym, jednak charakter tej techniki przyczynił się do uzyskania jeszcze trafniejszych i bardziej wielowymiarowych opinii. Wynika to z faktu, że podczas FGI możliwe jest wzajemne stymulowanie się rozmówców do dzielenia się informacjami i wyrażania poglądów, a także do wzajemnego ich komentowania. Uczestników wywiadów grupowych można potraktować jako ekspertów, którzy wspólnie poszukiwali odpowiedzi na postawione pytania badawcze.

Wywiady przeprowadzono z sześcioma grupami respondentów w wieku 18-19 lat:

- 1) dziewczęta niepalące,
- 2) dziewczęta palące okazjonalnie,
- 3) dziewczęta palące,
- 4) chłopcy niepalący,
- 5) chłopcy palący okazjonalnie,
- 6) chłopcy palący.

Na podstawie przeprowadzonych badań można stworzyć tzw. profile osoby palącej i niepalącej, które opisują jej charakter i stosunek do otoczenia. Osoba paląca często pochodzi z rodziny, której członkowie również palą, dzięki czemu ma utrwalony pozytywny stosunek do palenia papierosów i nie zdaje sobie do końca sprawy z tego, jakie są negatywne skutki palenia.

Potwierdzeniem powyższych wyników są badania przeprowadzone przez Zakład Ochrony i Promocji Zdrowia Dzieci i Młodzieży Instytut Matki i Dziecka w Warszawie, które wskazują, iż prawdopodobieństwo palenia przez nastolatka istotnie zwiększa się w przypadku narażenia na bierne palenie w domu. Wykazano, że odsetek młodzieży, która podejmowała w życiu próby palenia oraz tych, którzy obecnie palą jest wyraźnie większy w przypadku, gdy papierosy pali ktokolwiek z domowników. Przebywanie w domu z osobą palącą zwiększa prawie dwukrotnie ryzyko, że nastolatek też będzie palił³.

Stosunek do palenia rodziców, zarówno ojców, jak i matek, różnicuje istotnie dzieci palące od niepalących. Innymi słowy, dzieci częściej palą wtedy, gdy palą ich rodzice, a zwłaszcza, gdy pali matka⁴.

Ponadto jest osobą mało asertywną, nie potrafi odmówić, gdy ktoś ją częstuje papierosami. Uważa, że palenie papierosów pomaga jej podtrzymywać kontakty z innymi osobami, a także im zaimponować. Rzadko kontrolowana jest przez rodziców, którzy często nie wiedzą, kim są jej przyjaciele oraz czym zajmuje się w wolnym czasie. Natomiast osoba, która nigdy nie paliła, jest przeciwieństwem regularnego palacza. Bardzo często ma bardzo dobry kontakt ze swoimi rodzicami, którzy znają jej kolegów i wiedzą, co robi po zajęciach w szkole. Często dostaje niezbyt duże kieszonkowe, dlatego też nie wydaje go na wyroby tytoniowe. Osoba taka jest pewna siebie i asertywna. Ponadto zna różne metody poprawy nastroju oraz zrelaksowania się, które są ciekawsze od sięgania po wyroby tytoniowe.

Badanie pozwoliło zrozumieć problem palenia tytoniu z perspektywy młodych ludzi. Młodzież uważa, że głównymi przyczynami rozpoczynania palenia tytoniu (rys. 2) są ciekawość i presja otoczenia.

Dzieci i młodzież ogółem są podatne na wpływy otoczenia, są wrażliwe i dopiero zaczynają kształtować w sobie cechy i nawyki, które mogą pozostać z nimi przez całe życie.

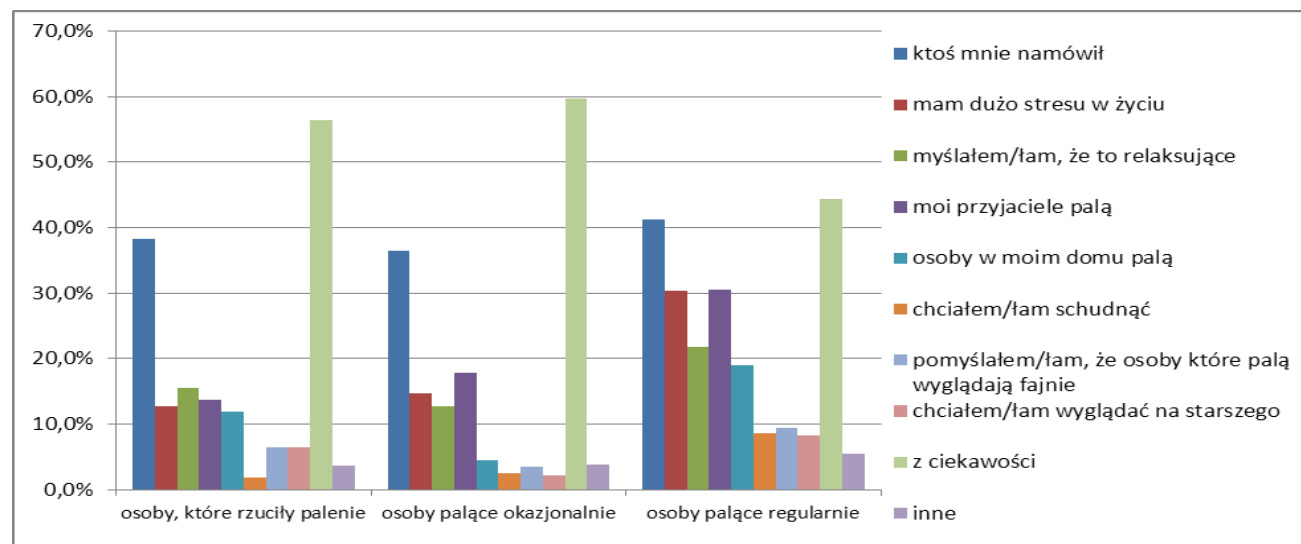
³ Społeczne uwarunkowania palenia tytoniu przez młodzieży w wieku 13-18 lat oraz jej narażenie na bierne palenie w domu; Joanna Mazur, Izabela Tabak, Agnieszka Małkowska-Szkutnik, Zakład Ochrony i Promocji Zdrowia Dzieci i Młodzieży Instytut Matki i Dziecka w Warszawie

⁴ Zachowania ryzykowne młodzieży – współczesne podejście do problemu; Studia BAS Nr 2(38) 2014 Anna Dzielska, Anna Kowalewska, s. 139-168

Młody wiek jest okresem prób i eksperymentów – z rolami społecznymi, z własnym wizerunkiem, z różnymi ryzykownymi zachowaniami. Nawyki pozyskiwane w tym czasie niejednokrotnie pozostają, stając się przyczyną wielu groźnych schorzeń lub uzależnień.⁵ Charakterystyczne dla dorastającej młodzieży jest uznawanie norm wartości grupy, w której się uczestniczy oraz liczenie się z opinią członków grupy. Ważne jest więc, aby nauczyć je asertywności, aby umiały jednocześnie odmówić papierosa i nie bały się odrzucenia przez rówieśników.⁶

W przypadku kontynuowania palenia wskazano podobne przyczyny. Palący znajomi sprawiają, że osoby niepalące lub palące okazjonalnie mają łatwiejszy dostęp do wyrobów tytoniowych, są nimi częstowane i zdarza się, że wpadają w nałóg. Młodzież nie kontynuuje palenia przeważnie ze strachu przed rodzicami albo z powodu braku pieniędzy.

Rys. 2 Powody rozpoczęcia palenia papierosów

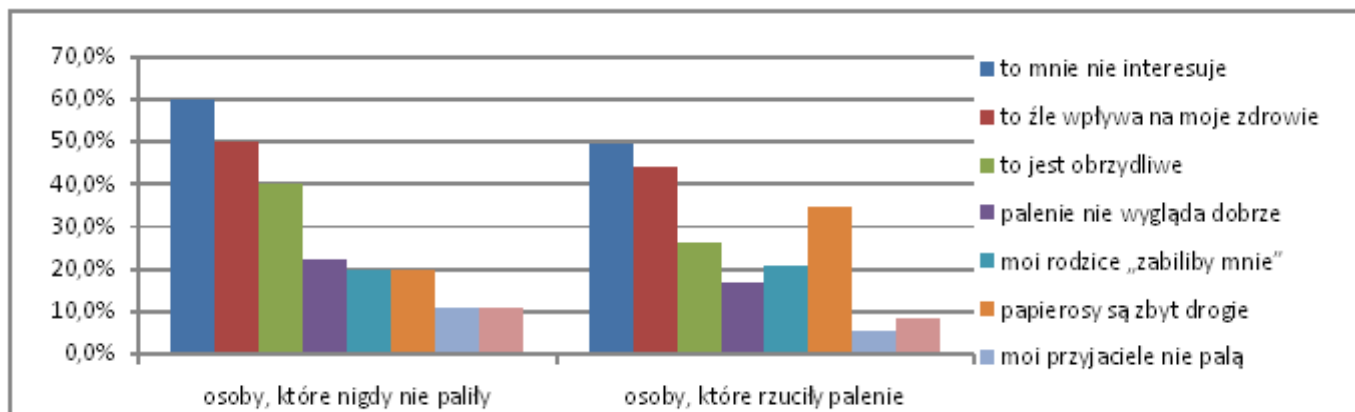
Źródło: Raport końcowy – EU-CONSULT

Jako czynniki zniechęcające do palenia (rys. 3) wskazywano przede wszystkim troskę o zdrowie, wysokie ceny papierosów oraz niechęć do zapachu tytoniu.

⁵ Zdrowie i Zachowania Ryzykowne Młodzieży – Młodzi 2011/09

⁶ Rozwój psychofizyczny uczniów w wieku 9-13 lat, mgr Jolanta Olesińska

Rys. 3 Czynniki zniechęcające do palenia tytoniu

Źródło: Raport końcowy EU-CONSULT

Wszystkim osobom, bez względu na to, do jakiej grupy zostały przyporządkowane, słowo „papieros” kojarzy się w głównej mierze z imprezami i alkoholem. Jednocześnie zauważyć można, że respondenci, którzy na co dzień palą papierosy mają znacznie mniej negatywnych skojarzeń niż ci, którzy deklarują, iż w ogóle nie sięgają po wyroby tytoniowe. Jest to spowodowane głównie tym, że osobom palącym (zarówno regularnie, jak i okazjonalnie), palenie papierosów kojarzy się z przerwą w pracy lub między lekcjami, czyli z odpoczynkiem.

Na stosunek uczniów do palenia papierosów ma wpływ stopień zadowolenia ze wzajemnych kontaktów między członkami najbliższej rodziny – im większe zadowolenie, tym mniejsze prawdopodobieństwo sięgania przez nich po wyroby tytoniowe. Zauważalny odsetek rodziców palących papierosy nie widzi nic negatywnego w tym, aby ich dzieci również sięgały po wyroby tytoniowe.

Analiza wyników badań wykazała, że szkoły nie dbają w odpowiedni sposób o to, aby uczniowie nie mieli styczności z papierosami, o czym świadczy fakt, że młodzi ludzie najczęściej swojego pierwszego papierosa zapalają w placówce szkolnej.

Edukacja na temat szkodliwości papierosów rozpoczyna się przeważnie w szkole gimnazjalnej, zdaniem respondentów za późno, gdyż w pierwszej klasie gimnazjum wiele młodych osób już pali.

Zgodnie z badaniami HBSC 2010 (*Health Behaviour in School-Aged Children, World Health Organization Collaborative Cross-National Survey*), próbę palenia podjęło:

- 13,1% młodzieży 11–12-letniej,
- 32,2% młodzieży 13–14-letniej,

- 54,4% młodzieży 15–16-letniej.

18% młodzieży w wieku 17–18 lat pali codziennie, z czego 17,5% stanowią uczniowie liceów ogólnokształcących i aż 50% zasadniczych szkół zawodowych. W tej grupie wiekowej próbę palenia podjęło więcej dziewcząt w porównaniu z chłopcami (69,3% do 66,5%), również więcej dziewcząt pali codziennie.⁷

Badania CBOS „Młodzież 2013” wskazują, że wśród młodzieży szkolnej 11–15 lat próby palenia podjęło 44%. Podejmowanie prób palenia i częstość palenia wzrasta z wiekiem, szczególnie pomiędzy 11 a 13 rokiem życia⁸.

Pierwsze próby palenia potwierdza 2/3 badanych dzieci i młodzieży w wieku 12–18 lat. Największy przyrost wypalających całego pierwszego papierosa przypada na wiek 11 lat. Chłopcy, co prawda wcześniej rozpoczynają eksperymentowanie z paleniem tytoniu, lecz w 15. roku życia proporcje wypalających całego papierosa związane z płcią ulegają wyrównaniu⁹.

Pierwsze zajęcia na ten temat powinny odbywać się już wtedy, gdy uczniowie uczęszczają do ostatnich klas szkoły podstawowej. Zwrócono uwagę również na formę zajęć edukacyjnych – przeważnie są to wykłady. Młodzi ludzie bardziej cenią obrazowe przedstawienie problemu, a także historie osób uzależnionych lub chorych z powodu papierosów. Drastyczne i szokujące obrazy lepiej zapadają w pamięć i zwiększają szansę na to, że młody człowiek zawaha się przed sięgnięciem po kolejnego papierosa. Większość badanych zdaje sobie sprawę z negatywnych skutków palenia, jednocześnie uważając, że konsekwencje te bezpośrednio ich nie dotyczą.

Analiza uzyskanych wyników pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

1. Problem regularnego palenia papierosów częściej dotyczy uczniów niż uczennic, jednak dziewczęta dość często palą „dla towarzystwa”, przez co również mogą popaść w nałóg.
2. Stosunek rodziny oraz najbliższego otoczenia do zjawiska palenia papierosów ma duży wpływ na sięganie po wyroby tytoniowe przez uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.
3. Bardzo często młodzi ludzie palą papierosy ze względu na chęć upodobnienia się do palących rówieśników i zaimponowania swoim znajomym.
4. Główną przyczyną sięgania po wyroby tytoniowe przez młodzież jest ciekawość oraz

⁷ Health Behaviour in School-aged Children, Instytut Matki i Dziecka, Warszawa 2011

⁸ Młodzież 2013, CBOS, Warszawa 2014

⁹ Zachowania Rzykowne i Szkodliwe Dla Zdrowia Dzieci i Młodzieży Monitorowanie Zachowań Zdrowotnych Uczniów m. Łodzi, Z. Juczynski, J. Chodkiewicz, A. Pisarski, rok 2004.

namowa ze strony innych osób.

5. Młodzież szkolna ma świadomość tego, że palenie powoduje negatywne skutki dla zdrowia, jednak nie wie, jak duże konsekwencje może nieść za sobą stosowanie tej używki. Jest to spowodowane między innymi tym, że szkoły przywiązują niewielką wagę do edukowania uczniów w tym zakresie.
6. Elektroniczne papierosy traktowane są przez młodych ludzi jako „zdrowszy” zamiennik tradycyjnych wyrobów tytoniowych, z dostępem do którego nie ma żadnego problemu.
7. Istnieje zależność między wielkością otrzymywanego kieszonkowego a paleniem papierosów wśród młodzieży.
8. Po papierosy częściej sięgają dzieci, których rodzice/opiekunowie lub członkowie najbliższej rodziny również palą; zdarza się również, że rodzice akceptują to, iż ich dzieci palą.
9. Miejscem, w którym uczniowie najczęściej po raz pierwszy mają bezpośrednią styczność z papierosami, są placówki edukacyjne.
10. Obecnie młodzi ludzie mają niewielkie problemy z kupowaniem papierosów w miejscach publicznych takich jak kioski i sklepy.
11. Osoby, które deklarują, że palą regularnie, najczęściej sięgają po papierosy w celu poprawy swojego samopoczucia oraz zrelaksowania się.
12. Młodzi ludzie, którzy regularnie palą, charakteryzują się mniejszą asertywnością niż osoby, które rzuciły palenie lub nigdy nie paliły papierosów.
13. Osoby niepalące mają zdecydowanie mniej znajomych palaczy niż deklarujące, że regularnie palą.

1.2. KONTROLA DODATKÓW DO WYROBÓW TYTONIOWYCH.

Zgodnie z art. 8a ust. 5 ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 298), producent lub importer wyrobów tytoniowych, nie później niż do dnia 31 grudnia każdego roku, przedstawia ministrowi właściwemu do spraw zdrowia wykaz wszystkich dodatków i ich ilości, używanych w danym roku do produkcji tych wyrobów, z podziałem według marek i rodzajów. Wykaz ten zostaje podany do publicznej wiadomości w Dzienniku Urzędowym ministra właściwego do spraw zdrowia, uwzględniając potrzebę ochrony tajemnicy handlowej producenta lub importera.

W związku z powyższym w dniu 26 marca 2014 r. w Dzienniku Urzędowym Ministra Zdrowia zostało ogłoszone obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 25 marca 2014 r. w sprawie wykazu dodatków stosowanych w latach 2011 i 2012 do produkcji wyrobów tytoniowych (Dz. Urz. Min. Zdrow. poz. 48).

Dodatkowo należy podkreślić, że w dniu 29 kwietnia 2014 r. w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej została opublikowana uzgodniona wersja dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/40/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich w sprawie produkcji, prezentowania i sprzedaży wyrobów tytoniowych i powiązanych wyrobów oraz uchylającej dyrektywę 2001/37/WE (Dz. Urz. UE L 127 z 29.04.2014, str. 1). Przepisy dyrektywy nakładają na producentów i importerów zupełnie nowe obowiązki sprawozdawcze. Aby móc ocenić atrakcyjność, właściwości uzależniające i toksyczność wyrobów tytoniowych oraz zagrożenia dla zdrowia związane z używaniem takich wyrobów do wykonywania zadań regulacyjnych państwa członkowskie Unii Europejskiej oraz Komisja Europejska potrzebują kompleksowych informacji o składnikach i wydzielanych substancjach z wyrobów tytoniowych. W tym celu od 20 maja 2016 r. zwiększone zostaną istniejące obowiązki w zakresie zgłaszania składników i wydzielanych substancji. Ponadto, na obszarze Unii Europejskiej obecnie stosowane są różne formaty zgłoszeń, co utrudnia producentom i importerom wykonywanie ich obowiązków zgłoszeniowych oraz sprawia, że porównywanie i analiza otrzymywanych informacji oraz wyciąganie z nich wniosków jest uciążliwe dla państw członkowskich i dla Komisji Europejskiej. W związku z tym wprowadzony zostanie wspólny nowy i obowiązkowy format zgłaszania przez producentów i importerów wyrobów tytoniowych składników i wydzielanych substancji. Zapewni on możliwie jak największą przejrzystość informacji o wyrobach dla ogółu społeczeństwa, uwzględniając jednocześnie zachowanie tajemnicy handlowej producentów wyrobów tytoniowych. W dniu 7 listopada 2014 r. miało miejsce pierwsze spotkanie podgrupy ekspertów pracujących nad opracowaniem wspomnianego nowego systemu sprawozdawczego. Rzeczpospolitą Polską na tym spotkaniu reprezentował przedstawiciel Biura do spraw Substancji Chemicznych.

1.3. MONITORING UPRAWY TYTONIU W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

Powierzchnia uprawy tytoniu w 2014 r. wyniosła ok. 15 295 ha. Ponad 70% ogólnej powierzchni uprawy stanowiły uprawy odmian tytoniu jasnego z grupy użytkowej Virginia (grupa I), udział powierzchni uprawy odmian tytoniu jasnego z grupy użytkowej Burley

(II grupa) ukształtował się na poziomie niespełna 26%, zaś udział areału uprawy tytoni ciemnych zaliczanych do grup użytkowych III i IV wynosił odpowiednio 1,7% i 2,1%. Zgodnie z danymi z ostatnich lat stale wzrasta udział tytoni z grupy użytkowej Virginia - z około 65% w 2012 r. do ponad 70% w 2014 r., zaś obniża się udział tytoni z grupy odmian Burley (z ponad 30% w 2012 r. do niespełna 26% w 2014 r.). Ze zbiorów 2014 r. skupione zostało około 31 912 ton tytoniu.

Szczegółowe dane dotyczące średnich cen tytoniu z lat zbiorów 2012-2014 przedstawia tabela nr 1.

Tab. 1 Średnie ważone ceny skupu surowca tytoniowego w podziale na grupy użytkowe tytoniu :

Grupa użytkowa odmian tytoniu	Średnie ważone ceny tytoniu [zł/kg]		
	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Tytoń jasny Virginia (grupa I)	7,30	7,90	8,00
Tytoń jasny Burley (grupa II)	5,40	5,90	5,40
Tytoń ciemny (grupa III)	4,10	4,10	3,70
Tytoń ciemny typu Kentucky (grupa IV)	4,60	4,60	4,00

Źródło: Zintegrowany System Rolniczej Informacji Rynkowej

Analizując powyższe dane można zauważyć, że w latach 2012-2014 rosła jedynie cena tytoniu z grupy odmian Virginia, natomiast ceny pozostałych odmian utrzymywały się na niezmiennym poziomie lub malały.

Skorelowane z powyższymi tendencjami cenowymi są także dane dotyczące powierzchni uprawy tytoniu poszczególnych grup odmian. Dane te przedstawia tabela nr 2.

Tab. 2 Powierzchnia uprawy odmian tytoniu w latach 2012-2014

Grupa użytkowa odmian tytoniu	Powierzchnia uprawy tytoniu [ha]		
	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Tytoń jasny Virginia (grupa I)	10 107	10 386	10 765
Tytoń jasny Burley (grupa II)	3 907	3 910	3 939
Tytoń ciemny (grupa III)	368	204	264
Tytoń ciemny typu Kentucky (grupa IV)	734	313	327
Razem	15 116	14 813	15 295

Źródło: MRiRW (zagregowane dane dotyczące skupu tytoniu przekazane do MRiRW przez pierwszych przetwórców surowca tytoniowego)

Ogólna powierzchnia uprawy tytoniu w ostatnich latach ulegała niewielkim wahaniom. Wyjątkiem był 2013 r., w którym z powodu niesprzyjającego przebiegu pogody (ulewne

deszcze w początkowym okresie sezonu wegetacyjnego, a następnie susza) wystąpiły straty w powierzchni i plonie. Jednakże, porównując powyższe dane np. do danych za 2007 r., gdzie ogólna powierzchnia uprawy wynosiła 17 531 ha, w tym areały odmian z grupy I – 10 805 ha, z grupy II – 5 720 ha, z grupy III – 508 ha, z grupy IV – 498 ha, jest zauważalny spadek ogólnej powierzchni uprawy tytoniu, który dotyczy jednej głównie odmian z grupy II (Burley), przy utrzymującej się wielkości powierzchni uprawy tytoniu z grupy odmian Virginia, na który dotąd nie zmniejsza się popyt.

Zmiany w liczbie gospodarstw, w których uprawiany był tytoń w latach 2012-2014, przedstawia tabela nr 3.

Tab. 3 Liczba gospodarstw, w których uprawiany był tytoń w latach 2012-2014:

Grupa użytkowa odmian tytoniu	Liczba gospodarstw, w których uprawiany był tytoń		
	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Tytoń jasny Virginia (grupa I)	9 240	9 905	6 334
Tytoń jasny Burley (grupa II)	4 038	4 177	3 907
Tytoń ciemny (grupa III)	406	302	273
Tytoń ciemny typu Kentucky (grupa IV)	542	306	290
Razem	10 000	10 000	9 000

Źródło: MRiRW (zagregowane dane dotyczące skupu tytoniu przekazane do MRiRW przez pierwszych przetwórców surowca tytoniowego)

* łączna szacunkowa liczba gospodarstw, w których uprawiano tytoń w 2013 r. jest mniejsza niż suma gospodarstw uprawiających poszczególne odmiany tytoniu, bowiem w części gospodarstw uprawiane były odmiany należące do więcej niż 1 grupy odmian.

Dane z lat 2012-2014 świadczą o zmniejszającej się liczbie gospodarstw, w których uprawia się tytoń. Proces ten dotyczy wszystkich grup odmian tytoniu i jest związany ze zmniejszaniem się ogólnego popytu na tytoń oraz niskich cen tego surowca w Polsce w porównaniu do kosztów jego produkcji.

**1.4. PROWADZENIE BADAŃ MONITORINGOWYCH I URZĘDOWEJ KONTROLI ZAWARTOŚCI
SUBSTANCJI SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA W WYROBACH TYTONIOWYCH, WPROWADZONYCH
DO OBROTU HANDLOWEGO.**

Oddział Laboratoryjny ds. Krajowej Kontroli Substancji Szkodliwych w Wyrobach Tytoniowych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi, w ramach badań monitoringowych i urzędowej kontroli zawartości substancji szkodliwych dla zdrowia w wyrobach tytoniowych, wprowadzanych do obrotu handlowego, przeprowadził badania pilotażowe 46 próbek papierosów pobranych z obiektów, zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego.

Przebadano próbki następujących producentów:

- 1) Imperial Tobacco Polska S.A. Jankowice k/Poznania;
- 2) Philip Morris Polska Kraków;
- 3) JTI Polska Sp. z o.o. Gostków Stary Wartkowice;
- 4) Orion Jerzy Czernek Jakubów Goszczyn;
- 5) British American Tobacco Polska Trading Sp. z o.o. Warszawa.

W 2 przebadanych próbkach papierosów producenta - Orion Jerzy Czernek Jakubów Goszczyn – stwierdzono przekroczenia tlenku węgla.

ZADANIE 2. SKUTECZNA OCHRONA PRZED DYMEM TYTONIOWYM

2.1. DOSKONALENIE ISTNIEJĄCYCH ROZWIĄZAŃ PRAWNYCH.

Obecnie w Ministerstwie Zdrowia trwają prace dotyczące implementacji do przepisów prawa krajowego tzw. nowej dyrektywy tytoniowej (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/40/UE w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich w sprawie produkcji, prezentowania i sprzedaży wyrobów tytoniowych i powiązanych wyrobów oraz uchylająca dyrektywę 2001/37/WE). Państwa członkowskie Unii Europejskiej są zobowiązane do wdrożenia jej przepisów do dnia 20 maja 2016 r.

Przedmiotowa dyrektywa, oprócz zakazu stosowania wyrobów tytoniowych posiadających charakterystyczny aromat, reguluje również istotne kwestie dotyczące m.in. ewentualnego zakazu sprzedaży transgranicznej wyrobów tytoniowych, wprowadza mieszane ostrzeżenia zdrowotne (tj. graficzne i tekstowe) o wielkości 65% zewnętrznego obszaru zarówno przedniej, jak i tylnej płaszczyzny opakowania jednostkowego i opakowania zbiorczego papierosów. Wymusza również wdrożenie bardzo istotnych regulacji rynku inhalatorów nikotyny, zwanych potocznie e-papierosami oraz pojemników zapasowych z płynem zawierającym nikotynę.

Ponadto w związku z publikacją omawianej dyrektywy, w dniu 10 października 2014 r.

weszły w życie przepisy pierwszej Dyrektywy Delegowanej Komisji 2014/109/UE zmieniającej załącznik II do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/40/UE poprzez utworzenie biblioteki ostrzeżeń obrazkowych, które należy stosować na wyrobach tytoniowych (Dz. Urz. UE L 360 z 17.12.2014, str. 22). Jej regulacje w dniu 13 czerwca 2014 r. były przedmiotem konsultacji grupy eksperckiej, w której skład wchodzi przedstawiciele poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej, w tym Rzeczypospolitej Polskiej.

2.2. PRZEPROWADZANIE KAMPANII INFORMACYJNYCH POPRZEDZAJĄCYCH I TOWARZYSZĄCYCH WPROWADZENIU NOWYCH ROZWIĄZAŃ PRAWNYCH.

Działanie nie było realizowane, z uwagi na brak wprowadzania w 2014 r. nowych rozwiązań prawnych.

2.3. MOBILIZOWANIE ŚRODOWISK LOKALNYCH (MIASTA, POWIATY, GMINY) DO REALIZACJI WŁASNYCH PROJEKTÓW MAJĄCYCH NA CELU TWORZENIE PRZESTRZENI PUBLICZNEJ WOLNEJ OD DYMU TYTONIOWEGO.

Jednostki organizacyjne Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach współpracy nad tworzeniem przestrzeni wolnej od dymu tytoniowego tworzyły lokalne koalicje antytytoniowe oraz współdziałały z licznymi instytucjami. Podejmowano również współpracę z przedstawicielami władz jednostek samorządowych, kuratoriów oświaty, placówek oświatowo-wychowawczych, uczelni, Straży Miejskiej, Komendy Wojewódzkiej i Miejskiej Policji.

Państwowa Inspekcja Sanitarna współpracowała na rzecz ograniczenia palenia tytoniu na terenie kraju z organizacjami pozarządowymi, Wojewódzkimi Centrami Onkologii, ośrodkami kultury, ośrodkami pomocy społecznej, podmiotami leczniczymi, oddziałami Narodowego Funduszu Zdrowia, Okręgowymi Izbami Pielęgniarek i Położnych.

Współpraca z lokalnymi mediami oraz patronaty miast nad podejmowanymi działaniami w obszarze profilaktyki palenia tytoniu pozwoliły na dotarcie do szerokiego grona odbiorców. Liczne artykuły, wywiady, audycje i spoty telewizyjne wzmocniły podjęte inicjatywy i działania prozdrowotne.

W ramach działań profilaktyki palenia tytoniu polecono spółdzielniom mieszkaniowym oznaczenie placów zabaw znakami zakazu palenia. Równocześnie prowadzono monitoring prawidłowego oznakowania przystanków komunikacji miejskiej. Ponadto prowadzono dystrybucję znaków zakazu palenia, wprowadzono uchwały o zakazie palenia e-papierosów

w miejscach publicznych (m.in. strefy wolne od dymu tytoniowego na plażach), występowało w wnioskami o wpisanie w statuty szkół zakazu używania e-papierosów na terenie placówek. Przeprowadzono również akcje profilaktyczne skierowane do wybranych grup społeczeństwa.

2.4. MOBILIZOWANIE I WSPIERANIE ZAKŁADÓW PRACY W TWORZENIU BEZPIECZNYCH I HIGIENICZNYCH WARUNKÓW PRACY Z UWZGLĘDNIENIEM PEŁNEJ OCHRONY PRZED DYMEM TYTONIOWYM.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych mobilizowało Straż Graniczną oraz Komendy Policji do tworzenia wolnych od dymu tytoniowego miejsc pracy oraz do wydzielania specjalnych miejsc do palenia tytoniu. Również w szkołach policyjnych wyznaczono miejsca do palenia papierosów na zewnątrz budynków oznaczając je napisami „Tu wolno palić”, nie narażając w ten sposób osób niepalących na dym tytoniowy. Dodatkowo takie miejsca zostały oznaczone znakami graficznymi.

Ponadto, na szkoleniach i w kampaniach uczono, jakie są zasady i wymogi w zakresie stosowania wyrobów tytoniowych w pomieszczeniach służbowych. Przedstawiano także źródło i istotę zagrożenia toksycznymi i rakotwórczymi składnikami dymu tytoniowego oraz konsekwencje prawne związane z paleniem tytoniu w miejscach objętych zakazem, poprzez dystrybucję materiałów edukacyjnych, plakatów i ulotek.

W czasie bieżących kontroli sanitarnych prowadzonych w podległych jednostkach resortu kontrolowano m.in. przestrzeganie zakazu palenia oraz oznakowania informującego o zakazie palenia wyrobów tytoniowych na terenie obiektów i w środkach przewozu osób podlegających ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych oraz czy zostały wyznaczone miejsca do palenia tytoniu poza budynkiem jednostki. Zwracano uwagę na umieszczanie informacji słownej i graficznej o zakazie używania wyrobów tytoniowych w obiekcie.

Podczas kontroli sanitarnych z zakresu higieny pracy poruszano problem wydzielania pomieszczeń z przeznaczeniem na palarnie, kontrolowano spełnienie wymogów w zakresie właściwej i skutecznej wentylacji w tych pomieszczeniach, ich lokalizacji i oznakowania.

Kierownicy jednostek, w których były przeprowadzane kontrole podkreślali, iż wprowadzenie zakazu palenia papierosów na terenach ich placówek, stworzyło warunki zachęcające do rzucenia nałogu. Ocenili również, iż wprowadzenie tego zakazu przynosi pożądane efekty (zmniejszenie się liczby osób palących).

Dużym osiągnięciem uzyskanym w ciągu ostatnich lat jest praktyczne wyeliminowanie

palenia tytoniu z terenu obiektów ochrony zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (dotyczy to zarówno personelu, jak też pacjentów).

Na terenie obiektów oraz w środkach przewozu osób podlegających Ministrowi Obrony Narodowej przestrzegany jest zakaz palenia wyrobów tytoniowych, żołnierze i pracownicy wojska zostali poinformowani o odpowiedzialności dyscyplinarnej za łamanie ww. zakazu. Wydzielono odpowiednio przygotowane i oznaczone miejsca do palenia tytoniu.

Obowiązujące od 30 czerwca 2011 r. rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podlegających Ministrowi Sprawiedliwości oraz w środkach przewozu osób (Dz. U. Nr 135, poz. 795), nakłada obowiązek zachowania miejsc pracy, nauki i służby jako stref wolnych od dymu tytoniowego oraz ochrony niepalących przed dymem tytoniowym.

Z danych przekazanych przez Okręgowe Inspektoraty Służby Więziennej oraz zakłady opieki zdrowotnej medycyny pracy Służby Więziennej wynika, że we wszystkich jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej zostały wyznaczone i odpowiednio oznakowane miejsca do używania wyrobów tytoniowych. Miejsca te są wyznaczone w sposób uniemożliwiający oddziaływanie dymu tytoniowego na osoby niepalące.

Służba medycyny pracy Służby Więziennej współpracuje z dyrektorami jednostek penitencjarnych, szczególnie w zakresie zapewnienia funkcjonariuszom i pracownikom Służby Więziennej bezpiecznych i higienicznych warunków służby i pracy. Personel służby medycyny pracy Służby Więziennej w czasie wizytacji stanowisk pracy i miejsc pełnienia służby w poszczególnych jednostkach penitencjarnych Służby Więziennej, przy współpracy osób wyznaczonych do realizacji zadań z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy i służby, sprawdza przestrzeganie zakazu palenia oraz warunki w jakich wykonują swoje zadania służbowe funkcjonariusze i pracownicy Służby Więziennej z uwzględnieniem zapewnienia im prawa do pracy w środowisku wolnym od dymu tytoniowego.

Realizując zapisy zawarte w wyżej wymienionym rozporządzeniu, w trakcie szkoleń ogólnopentencjarnych przekazywane są informacje o obowiązującym zakazie palenia poza wyznaczonymi do tego celu miejscami, a także o obowiązujących przepisach i uregulowaniach prawnych w zakresie używania wyrobów tytoniowych.

W niektórych jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej wdrożono procedury kontroli przestrzegania uregulowań prawnych zawartych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków używania

wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podlegających Ministrowi Sprawiedliwości oraz w środkach przewozu osób (Dz. U. Nr 135, poz. 795).

W 2014 r. funkcjonariusze i pracownicy Służby Więziennej złożyli jedną skargę na nieprzestrzeganie przepisów o zakazie palenia. Zauważono problem wykonywania czynności służbowych w okresowym narażeniu na dym tytoniowy powstający w celach przeznaczonych dla palących osób pozbawionych wolności, utworzonych zgodnie z regulacjami zawartymi w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podlegających Ministrowi Sprawiedliwości oraz w środkach przewozu osób.

W 2014 r. nie wszczęto, na wniosek funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej, postępowań odnośnie nieprzestrzegania przepisów dotyczących zakazu palenia w jednostkach penitencjarnych.

2.5. SYSTEMATYCZNA I SKUTECZNA EGZEKUCJA PRZESTRZEGANIA PRZEPISÓW USTAWY O OCHRONIE ZDROWIA PRZED NASTĘPSTWAMI UŻYWANIA TYTONIU I WYROBÓW TYTONIOWYCH.

Państwowa Inspekcja Sanitarna w ramach sprawowania bieżącego nadzoru w zakresie warunków i wymogów higieniczno-sanitarnych prowadziła systematyczne kontrole w zakresie przestrzegania zakazu palenia w miejscach użyteczności publicznej.

Podstawę prawną przeprowadzania kontroli stanowi § 2 pkt 8 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 października 2002 r. w sprawie nadania funkcjonariuszom organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 282) stanowi on, że: „Funkcjonariuszom organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nadaje się uprawnienia do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego za wykroczenia określone w art. 13 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2 ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych”.

Kontrole były prowadzone w miejscach użyteczności publicznej określonych w art. 5 ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, tj.:

- 1) na terenie przedsiębiorstw podmiotów leczniczych i w pomieszczeniach innych obiektów, w których są udzielane świadczenia zdrowotne;
- 2) na terenie jednostek organizacyjnych systemu oświaty, o których mowa w przepisach o systemie oświaty;
- 3) na terenie jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, o których mowa w przepisach

o pomocy społecznej;

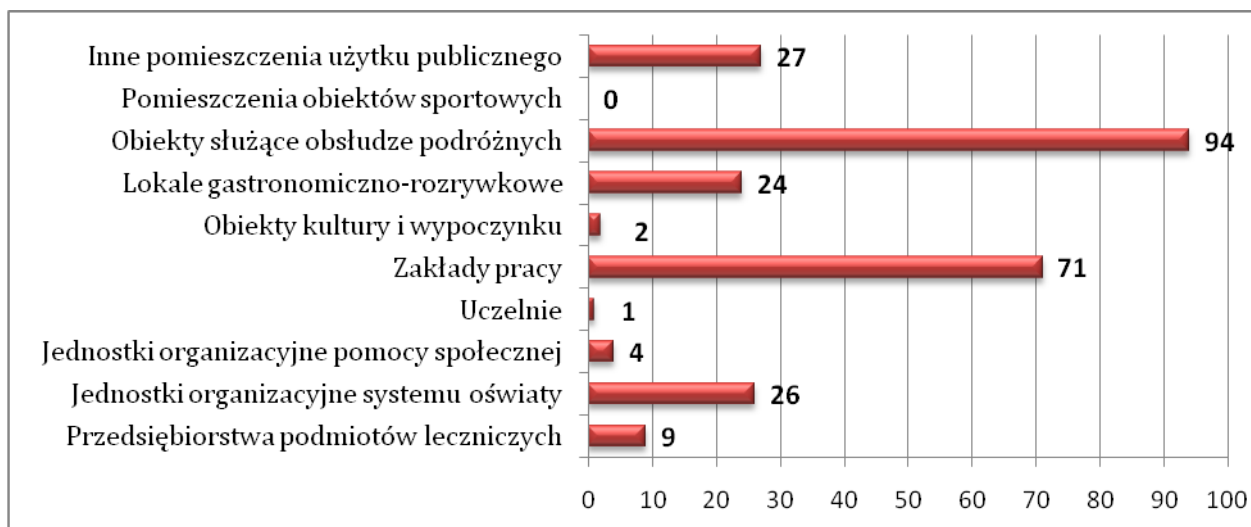
- 4) na terenie uczelni;
- 5) w pomieszczeniach zakładów pracy innych niż wymienione w pkt 1 i 2;
- 6) w pomieszczeniach obiektów kultury i wypoczynku do użytku publicznego;
- 7) w lokalach gastronomiczno-rozrywkowych;
- 8) w środkach pasażerskiego transportu publicznego oraz w obiektach służących obsłudze podróżnych;
- 9) w pomieszczeniach obiektów sportowych;
- 10) w innych pomieszczeniach użyteczności publicznej.

W 2014 r. przeprowadzono łącznie 288 018 kontroli, w trakcie których sprawdzano przestrzeganie zakazu palenia tytoniu w Polsce.

Z wykonanych kontroli wynika, że zakaz jest stosowany w 99,91% (n=287 760 zakładów) obiektów użyteczności publicznej. Natomiast w 0,09% (n=258 zakładów) skontrolowanych zakładów stwierdzono nieprzestrzeganie przepisów ustawy.

Poniższy wykres (rys. 4) przedstawia liczbę obiektów publicznych, które nie stosują ustawy.

Rys. 4 Łamanie zakazu palenia

Ze wszystkich przypadków, najliczniejszą grupą obiektów, w których nie są przestrzegane zapisy ustawy, były obiekty służące obsłudze podróżnych – 36% (n=94), co stanowiło 1,68% wszystkich skontrolowanych obiektów tego typu (n=5 601). Kolejną grupą obiektów były zakłady pracy, w których odsetek ten wyniósł 28% (n=71), co stanowiło 0,1% wszystkich skontrolowanych obiektów tego typu (n=70 258). Ustawa była przestrzegana w 100% obiektów sportowych, których skontrolowano łącznie 3 123.

Tab. 4 Liczba zakładów realizujących ustawę

L.p.	Rodzaj zakładu	Liczba kontrolowanych zakładów	Liczba zakładów, w których ustawa jest realizowana		Liczba zakładów, gdzie ustawa nie jest realizowana	
			ogółem	w tym z wykorzystaniem palarni (i/lub sali dla osób palących w lokalu gastronomiczno-rozrywkowym)	ogółem	Odsetek obiektów, w których ustawa nie jest realizowana
1	Przedsiębiorstwa podmiotów leczniczych	49 704	49 690	11	9	0,02%
2	Jednostki organizacyjne systemu oświaty	47 274	47 224	12	26	0,05%
3	Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	3 329	3 355	284	4	0,12%
4	Uczelnie	1 181	1 180	12	1	0,08%
5	Zakłady pracy	70 258	70 175	1 526	71	0,10%
6	Obiekty kultury i wypoczynku	15 075	15 085	88	2	0,01%
7	Lokale gastronomiczno-rozrywkowe	40 795	40 748	756	24	0,06%
8	Obiekty służące obsłudze podróżnych	5 601	5 529	25	94	1,68%
9	Pomieszczenia obiektów sportowych	3 123	3 123	5	0	0,00%
10	Inne pomieszczenia użytku publicznego	51 678	51 651	148	27	0,05%
11	Razem	288 018	287760	2867	258	0,09%

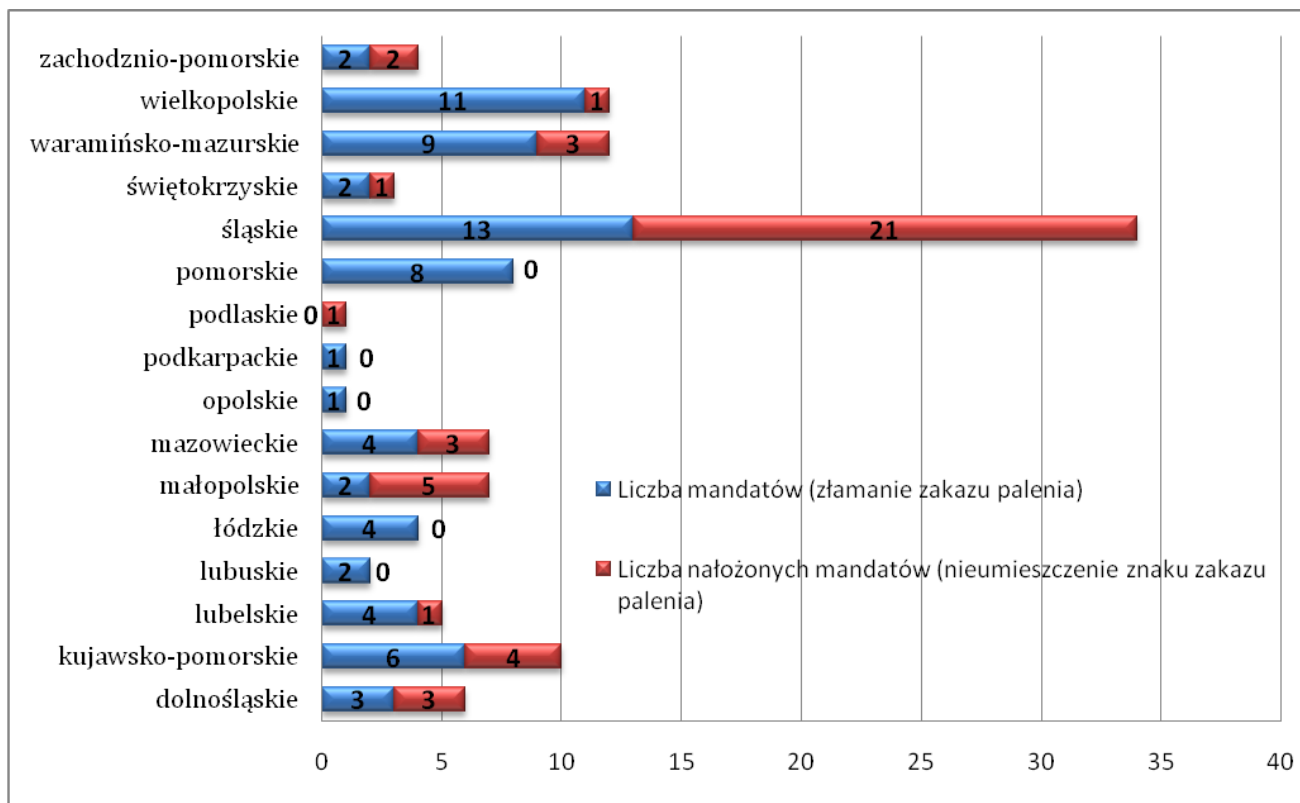
Odsetek zakładów, w których ustawa była realizowana z wykorzystaniem palarni (i/lub sali dla osób palących w lokalu gastronomiczno-rozrywkowym) wyniósł 1% (n=2 867) wszystkich skontrolowanych obiektów. Wśród wszystkich obiektów, w których ustawa była przestrzegana, najliczniejszą grupę stanowiły zakłady pracy, gdzie odsetek palarni stanowił 53,23% wszystkich palarni. Następną grupą wśród posiadających palarnię (lub salę dla osób palących) były lokale gastronomiczno-rozrywkowe – 26,37%. Ze wszystkich skontrolowanych obiektów palarnia najczęściej była tworzona w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej – 9% ze skontrolowanych łącznie 3 329 obiektów tego typu.

W 2014 r. przeprowadzono ogółem 27 kontroli interwencyjnych, z czego najwięcej (n=9) w lokalach rozrywkowo-gastronomicznych, następnie w przedsiębiorstwach podmiotów leczniczych, jednostkach organizacyjnych systemu oświaty oraz w zakładach pracy (po 4 kontrole). Jednostki Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2014 r. wystawiły łącznie 116 mandatów, w tym 71 na łączną kwotę 11 800,00 zł za łamanie zakazu palenia

i 45 na kwotę 10 500,00 zł za nieumieszczenie znaku zakazu palenia w miejscach objętych zakazem. Średnia kwota jednego mandatu wynosiła około 218,00 zł.

Poniższy wykres (rys. 5) przedstawia podział mandatów wg województw:

Rys. 5 Podział mandatów wg województw.

ZADANIE 3. OFEROWANIE POMOCY W LECZENIU UZALEŻNIENIA OD TYTONIU

3.1. ORGANIZACJA SZKOLEŃ DLA PERSONELU MEDYCZNEGO, NA KTÓRYCH PORUSZANA JEST PROBLEMATYKA SZKODLIWOŚCI PALENIA TYTONIU ORAZ PROBLEMATYKA PRZEPROWADZANIA MINIMALNYCH INTERWENCJI ANTYTYTONIOWYCH.

W ramach realizacji zadania Prewencja Pierwotna Nowotworów przygotowano i zorganizowano 4 certyfikowane seminaria szkoleniowe na temat leczenia zespołu uzależnienia od tytoniu dla lekarzy i pielęgniarek.

1. W dniu 4 listopada 2014 r. w Warszawie, bezpośrednio po konferencji „Gdzie jest polskie pielęgniarstwo rodzinne” zorganizowanej przez Naczelną Radę Pielęgniarek i Położnych, odbyło się szkolenie dla lekarzy i pielęgniarek z zakresu leczenia ZUT (Zespół Uzależnienia od Tytoniu). W szkoleniu wzięło udział 48 osób, a 47 uzyskało certyfikaty ukończenia szkolenia uprawniające do kontraktowania świadczeń z Narodowego Funduszu Zdrowia w zakresie leczenia zespołu uzależnienia od tytoniu.
2. W dniu 6 listopada 2014 r. w Warszawie w ramach konferencji „Zdrowie i szkoła”, zorganizowanej przez Naczelną Radę Pielęgniarek i Położnych, odbyło się kolejne szkolenie dla lekarzy i pielęgniarek z zakresu leczenia ZUT. W szkoleniu wzięło udział 48 osób, 44 osoby uzyskało certyfikaty uprawniające do kontraktowania świadczeń z Narodowego Funduszu Zdrowia w zakresie leczenia zespołu uzależnienia od tytoniu.
3. W dniu 17 listopada 2014 r. w ramach konferencji naukowej „Tytoń albo zdrowie” im. Prof. Franciszka Venuleta w Tarnowie odbyło się szkolenie dla lekarzy i pielęgniarek z zakresu leczenia ZUT. W szkoleniu wzięło udział 101 osób, a 90 osób uzyskało certyfikaty uprawniające do kontraktowania świadczeń z Narodowego Funduszu Zdrowia w zakresie leczenia zespołu uzależnienia od tytoniu.
4. W dniu 21 listopada 2014 r., bezpośrednio po VII Konferencji Naukowej Sekcji Prewencji i epidemiologii Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego „Kardiologia Prewencyjna 2014 – wytyczne, wątpliwości, gorące tematy” w Krakowie, odbyło się szkolenie dla lekarzy i pielęgniarek z zakresu leczenia ZUT. W szkoleniu wzięły udział 44 osoby, 32 osoby uzyskało certyfikaty uprawniające do kontraktowania świadczeń z Narodowego Funduszu Zdrowia w zakresie leczenia zespołu uzależnienia od tytoniu.

W 2014 r. przeprowadzono szkolenia z cyklu 4-godzinnych spotkań warsztatowych (łącznie 16 godzin) pt. „Wykorzystanie technik coachingowych i elementów wywiadu motywującego w pracy z osobami uzależnionymi od nikotyny”, które odbyły się w dniach: 30 września, 1 października, 2 października i 22 października 2014 r. W szkoleniu wzięło udział 6 pracowników i stałych współpracowników Telefonicznej Poradni Pomocy Palącym. Celem szkoleń było poszerzenie wiedzy i rozwój umiejętności praktycznych pracowników Poradni z zakresu motywowania i wzmacniania osób, które podejmują decyzję o rzuceniu palenia.

W raportowanym okresie zrealizowano dodatkowo szkolenie zespołu Telefonicznej Poradni Pomocy Palącym pt. „Terapia poznawczo-behawioralna w leczeniu uzależnień chemicznych”. Szkolenie przeprowadzono w formie 8-godzinnych spotkań w dniach 4-5 października 2014 r. w Zakładzie Epidemiologii i Prewencji Nowotworów w godzinach: 9.00-16.30. W szkoleniu wzięło udział 8 pracowników i stałych współpracowników Poradni. Podczas szkolenia uczestnicy zapoznali się z teorią poznawczo-behawioralną dotyczącą pracy z osobami uzależnionymi chemicznie i metodami stosowanymi w tej szkole terapeutycznej. Uczestnictwo w części warsztatowej pozwoliło praktycznie zweryfikować i ugruntować wiedzę merytoryczną. Uczestnicy mieli możliwość teoretycznego i praktycznego przygotowania się do udzielenia profesjonalnej pomocy psychologicznej osobie uzależnionej chemicznie oraz przećwiczenia planowania procesu terapeutycznego od pierwszej do ostatniej sesji.

3.2. ZAPEWNIENIE OSOBOM PALĄCYM DOSTĘPU DO SPECJALISTYCZNEJ TERAPII.

Świadczenia w zakresie leczenia uzależnienia od tytoniu kontraktowane były przez Narodowy Fundusz Zdrowia w rodzaju: psychiatria i leczenie uzależnień, w poradniach leczenia uzależnień i w poradniach leczenia uzależnienia od tytoniu oraz w rodzaju: profilaktyczne programy zdrowotne jako program profilaktyki chorób odytoniowych (w tym POChP – przewlekłej obturacyjnej choroby płuc).

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, Fundusz podpisuje umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej ze świadczeniodawcami wybranymi w drodze konkursu ofert lub rokowań. Zatem dostępność do świadczeń limitowana jest liczbą świadczeniodawców spełniających warunki określone przez Ministra Zdrowia jednocześnie gotowych przystąpić do postępowania konkursowego.

ETAP PODSTAWOWY

Etap podstawowy programu adresowany jest do osób powyżej 18 roku życia palących papierosy, w tym – w zakresie diagnostyki POChP – do kobiet i mężczyzn pomiędzy 40 a 65 rokiem życia, którzy nie mieli wykonanych badań spirometrycznych w ramach programu profilaktyki POChP w okresie ostatnich 36 miesięcy, u których nie zdiagnozowano wcześniej, w sposób potwierdzony badaniem spirometrycznym, POChP (lub przewlekłego zapalenia oskrzeli lub rozedmy). Program obejmuje zebranie wywiadu dotyczącego palenia tytoniu, z uwzględnieniem: wieku rozpoczęcia palenia, liczby lat palenia, liczby wypalanych papierosów dziennie, liczby prób zaprzestania palenia i czasu ich trwania, chęci zaprzestania palenia i wiary w sukces oraz ocenę poziomu uzależnienia od tytoniu; badanie przedmiotowe i podmiotowe; badanie spirometryczne u osób w wieku 40-65 lat oraz edukację dotyczącą skutków zdrowotnych palenia tytoniu.

Na podstawie zebranych danych planuje się i prowadzi terapię odwykową dla świadczeniobiorców, którzy wykażą gotowość rzucenia palenia w okresie najbliższych 30 dni, a w przypadku braku motywacji do zaprzestania palenia – należy zidentyfikować powód i uświadomić świadczeniobiorcy zagrożenia chorobami odtytoniowymi.

ETAP SPECJALISTYCZNY

Etap specjalistyczny programu adresowany jest do osób powyżej 18 roku życia uzależnionych od tytoniu (ICD-10: F17), skierowanych z etapu podstawowego programu lub z oddziału szpitalnego oraz zgłaszających się bez skierowania. Świadczeniobiorca może być objęty leczeniem w ramach programu tylko raz.

Program obejmuje zebranie wywiadu dotyczącego palenia tytoniu, z uwzględnieniem: wieku rozpoczęcia palenia, liczby lat palenia, liczby wypalanych papierosów dziennie, liczby prób zaprzestania palenia i czasu ich trwania, chęci zaprzestania palenia i wiary w skuteczne zaprzestanie palenia, a w przypadku osób skierowanych z etapu podstawowego – ocenę informacji zebranych o świadczeniobiorcy w etapie podstawowym i ich aktualizację, a następnie przeprowadzenie testów oceniających poziom uzależnienia od tytoniu, motywacji do zaprzestania palenia, depresji, objawów abstynencji oraz badanie przedmiotowe i podmiotowe, jak również badanie poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu i badanie spirometryczne. W oparciu o powyższe planuje się schemat leczenia (farmakoterapię lub psychoterapię) i prowadzi terapię.

W tabelach nr 5–10 przedstawiono dane dotyczące realizacji świadczeń w zakresie leczenia uzależnienia od tytoniu w roku 2014.

Tab. 5 Realizacja etapu podstawowego programu profilaktyki chorób odtytoniowych (w tym POChP)

Nazwa Oddziału Wojewódzkiego NFZ	5.01.00.0000049 PORADNICTWO ANTYNIKOTYNOWE				5.01.00.0000050 PORADNICTWO ANTYNIKOTYNOWE Z WYKONANIEM BADANIA SPIROMETRYCZNEGO			
	Liczba sfinansowanych świadczeń	Wartość sfinansowanych świadczeń	Liczba pacjentów	Liczba świadczeniodawców	Liczba sfinansowanych świadczeń	Wartość sfinansowanych świadczeń	Liczba pacjentów	Liczba świadczeniodawców
DOLNOŚLĄSKI	41	456	40	3	37	864	37	4
KUJAWSKO-	141	1 872	140	19	1 699	39 144	1 696	23
LUBELSKI	37	502	37	5	176	3 889	174	11
LUBUSKI	56	784	56	2	53	1 484	53	2
ŁÓDZKI	25	325	25	5	107	1 924	107	6
MAŁOPOLSKI	50	582	50	3	73	1 089	71	4
MAZOWIECKI	762	9 926	744	10	757	18 166	756	14
OPOLSKI	5	64	5	1	6	160	6	1
PODKARPACKI	3	48	3	1	6	192	6	1
POMORSKI	329	4 123	322	5	593	15 506	590	7
ŚLĄSKI	857	10 169	845	20	1 118	23 418	1 107	21
ŚWIĘTOKRZYSKI	673	9 352	672	5	324	8 564	324	5
WARMIŃSKO-	32	288	29	2	136	3 264	134	5
WIELKOPOLSKI	317	4 056	308	7	471	9 958	470	11
ZACHODNIOPOMORSKI	239	2 887	237	6	111	2 683	109	6
razem	3 567	45 435	3 513	94	5 667	130 305	5 640	121

Tab. 6 Realizacja etapu specjalistycznego programu profilaktyki chorób odtytoniowych (w tym POChP) w podziale na oddziały wojewódzkie

Nazwa Oddziału Wojewódzkiego NFZ	Wartość sfinansowanych świadczeń	Liczba świadczeniodawców	Liczba pacjentów
DOLNOŚLĄSKI	928	1	29
KUJAWSKO-	3 485	1	49
LUBELSKI	12 238	2	440
MAŁOPOLSKI	68	2	4
MAZOWIECKI	13 188	3	228
POMORSKI	36 190	5	618
ŚLĄSKI	2 588	3	76
ŚWIĘTOKRZYSKI	29 312	2	701
WIELKOPOLSKI	6 384	1	65
ZACHODNIOPOMORSKI	1 548	1	17
razem	105 929	21	2 227

Tab. 7 Realizacja etapu specjalistycznego programu profilaktyki chorób odtytoniowych (w tym POChP) w podziale na procedury

Nazwa świadczenia	Liczba świadczeń
PORADA KONTROLNA NA ETAPIE SPECJALISTYCZNYM (PO 3, 6, 12 M-CACH)	1 012
PORADA KONTROLNA W CYKLU LECZENIA	207
PORADA KONTROLNA W CYKLU PSYCHOTERAPII GRUPOWEJ	3
PORADA WSTĘPNA NA ETAPIE SPECJALISTYCZNYM	1 455
SESJA PSYCHOTERAPII GRUPOWEJ (UDZIAŁ 1 OSOBY)	327
SESJA PSYCHOTERAPII INDYWIDUALNEJ	490

Tab. 8 Realizacja świadczeń w poradni leczenia uzależnień (1740) dla rozpoznania F17

Nazwa Oddziału Wojewódzkiego NFZ	Liczba sfinansowanych świadczeń	Wartość sfinansowanych świadczeń	Liczba pacjentów	Liczba świadczeniodawców
DOLNOŚLĄSKI	250	23 508	38	3
KUJAWSKO- POM.	12	1 173	4	2
LUBELSKI	161	11 040	34	2
LUBUSKI	9	835	9	2
ŁÓDZKI	95	5 093	29	5
MAŁOPOLSKI	180	11 302	29	10
MAZOWIECKI	149	13 626	57	6
OPOLSKI	2	170	1	1
PODKARPACKI	5	319	1	1
PODLASKI	9	832	3	1
POMORSKI	18	1 540	6	1
ŚLĄSKI	2	162	1	1
ŚWIĘTOKRZYSKI	45	3 187	12	5
WARM-MAZ.	1	72	1	1
WIELKOPOLSKI	360	23 319	71	17
razem	1 298	96 177	296	58

Tab. 9 Realizacja świadczeń w poradni uzależnienia od substancji psychoaktywnych (1746) dla rozpoznania F17

Nazwa Oddziału Wojewódzkiego NFZ	Liczba sfinansowanych świadczeń	Wartość sfinansowanych świadczeń	Liczba pacjentów	Liczba świadczeniodawców
LUBELSKI	91	6 231	21	5
LUBUSKI	11	999	3	2
ŁÓDZKI	1	70	1	1
MAŁOPOLSKI	68	5 032	16	2
MAZOWIECKI	87	6 372	23	3
PODKARPACKI	150	6 451	2	1
PODLASKI	35	3 052	6	2
POMORSKI	62	2 478	9	3
ŚLĄSKI	213	21 467	41	4
ŚWIĘTOKRZYSKI	6	144	1	1
WARM-MAZ.	1	76	1	1
WIELKOPOLSKI	26	2 184	9	1
ZACHODNIOPOM	34	2 117	6	1
razem	785	56 672	139	27

Tab. 10 Realizacja świadczeń w poradni antynikotynowej (1742)

Nazwa Oddziału Wojewódzkiego NFZ	Liczba sfinansowanych świadczeń	Wartość sfinansowanych świadczeń	Liczba pacjentów	Liczba świadczeniodawców
LUBELSKI	388	34 088	72	1
LUBUSKI	1 026	99 432	167	2
ŚLĄSKI	1 022	81 441	232	2
razem	2 436	214 961	471	5

3.3. DZIAŁANIA PROWADZONE PRZEZ TELEFONICZNĄ PORADNIĘ POMOCY PALĄCYM.

Telefoniczna Poradnia Pomocy Palącym (tel. 801 108 108), zwana dalej „Poradnią”, działała w 2014 r. w oparciu o trzy linie telefoniczne obsługiwane przez doświadczonych konsultantów pracujących od poniedziałku do piątku w godzinach 11.00-19.00.

Od wielu lat Poradnia działa zgodnie ze standardami Guide to Best Practice opracowanymi przez European Network of Quitlines. Pacjentami Poradni są osoby uzależnione od tytoniu, w różnych fazach procesu rzucania palenia oraz osoby nigdy nie palące, których dotyczy problem palenia. Działalność Poradni ma charakter psychoedukacji, psychoprophylaktyki oraz konsultacji z elementami interwencji kryzysowej i wsparcia emocjonalnego. Celem

poradnictwa telefonicznego jest wspieranie i motywowanie dzwoniących do zmiany trybu życia, a zwłaszcza do zaprzestania palenia tytoniu.

Zakres działań Poradni obejmuje:

- 1) udzielanie informacji o korzyściach wynikających z rzucenia palenia oraz szkodliwości palenia tytoniu i mechanizmach uzależnienia;
- 2) pomoc dzwoniącym pacjentom w analizie głębokości ich uzależnienia od tytoniu oraz wzmocnienie motywacji do zaprzestania palenia;
- 3) poradnictwo w zakresie zindywidualizowanego doboru metody zerwania z uzależnieniem od tytoniu;
- 4) udzielanie informacji o dostępnych metodach rzucenia palenia opartych na farmakoterapii i psychoterapii;
- 5) wspieranie pacjentów w przygotowaniu i przeprowadzeniu próby rzucenia palenia;
- 6) wspieranie pacjentów w kryzysie związanym z odstawieniem papierosów i przeciwdziałanie nawrotom uzależnienia;
- 7) udzielanie informacji o istniejących w Polsce specjalistycznych poradniach stacjonarnych dla osób uzależnionych od tytoniu;
- 8) poradnictwo dla rodzin i bliskich osób uzależnionych od tytoniu;
- 9) wsparcie kampanii społecznych i medialnych mających na celu zaprzestanie palenia tytoniu.

Informacja o Poradni wraz z numerem stanowi treść jednego z 14 ostrzeżeń zdrowotnych umieszczanych na paczkach papierosów. Dodatkowo numer jest umieszczany w materiałach edukacyjnych i promocyjnych zadania: Prewencja Pierwotna Nowotworów, realizowanego w ramach Narodowego programu zwalczania chorób nowotworowych, a także wielu materiałów Programu Ograniczenia Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu.

W okresie od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2014 r. prowadzono intensywne działania promujące Poradnię. Opracowano i opublikowano ogłoszenia promujące Poradnię w czasopiśmie „Naj” oraz „Chwila dla Ciebie”. Opracowano i wydrukowano 16000 sztuk ulotek na temat Poradni i 100 sztuk plakatu na ten temat. Promocja Poradni odbyła się także w ramach realizacji innych działań kampanii medialnej, m.in. w ramach:

- 1) konferencji prasowej z okazji Światowego Dnia Rzucania Palenia;
- 2) indywidualnych rozmów z mediami oraz w ramach umawianych wywiadów z przedstawicielami realizatora zadania;

- 3) publikowanych materiałów (m.in. wywiadu w Poradniku Zdrowie w wydaniu marcowym, kolumny eksperckiej w „Fakt TV”, materiału zamówionego w dodatku Gazety Wyborczej „Tylko Zdrowie”);
- 4) materiału prasowego nt. Poradni, który został dystrybuowany do mediów ogólnopolskich i regionalnych oraz blogerów;
- 5) informacji we wzmiankach medialnych m.in. w „Pulsie Medycyny”, „Dzienniku Polskim”, depeszy PAP, wzmiankach internetowych na newsweek.pl, gazeta.pl, onet.pl, dziennik.pl, publicznecentraonkologii.pl, wp.pl, portalemedyczne.pl, rynekzdrowia.pl gazetakrakowska.pl, dziennikzachodni.pl, kurierlubelski.pl, głoswielkopolski.pl, wzmiankach radiowych w Polskim Radio Program 1, Polskim Radio Program 3, Polskim Radio Program 4, Polskim Radio Merkury, TOK FM, a także w Radiu Eska, gdzie wymieniono także stronę www.jakrzucicpalenie.pl

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 r. w Telefonicznej Poradni Pomocy Palącym udzielono łącznie 6115 konsultacji telefonicznych, z czego 5306 konsultacji reaktywnych (osoby dzwoniące) oraz 809 konsultacji proaktywnych (osoby objęte serwisem terapeutycznym, do których dzwonią konsultanci).

W 2014 r. konsultanci Poradni wielokrotnie udzielali wsparcia osobom, które zdecydowały się zaprzestać palenia tytoniu lub je ograniczyć w wyniku realizacji kampanii społecznych i medialnych. W tym celu dostosowano serwis Telefonicznej Poradni Pomocy Palącym do potrzeb ww. kampanii (adaptacja bazy danych, zwiększenie stanu liczebnego obsługi infolinii).

W okresie od dnia 1 do 25 września 2014 r., czyli w czasie trwania organizowanej przez Główny Inspektorat Sanitarny (GIS) kampanii edukacyjno-informacyjnej skierowanej do palących kobiet powyżej 40 roku życia, w Poradni odnotowano prawie dwukrotny wzrost liczby połączeń reaktywnych. W analogicznym 25-dniowym okresie przed ww. kampanią odebrano 165 połączeń (z czego 28% stanowiły połączenia od kobiet), natomiast w okresie kampanii 305 połączeń (z czego 29% stanowiły połączenia od kobiet). Efekty kampanii widoczne były również po jej zakończeniu. W okresie 25 dni po kampanii w Poradni udzielono 268 porad, a kobiety stanowiły 39% rozmówców.

W okresie trwania kampanii medialnej „Papierosy pożerają Cię żywcem” (od dnia 1 do 10 grudnia 2014 r.) do Poradni zadzwoniło prawie dwa i pół raza więcej osób (n=427) niż

w analogicznym okresie 2013 r. (n=178). Miesięczna analiza połączeń z 2013 r. pokazuje, że w grudniu 2014 r. do Poradni zadzwoniło łącznie 665 osób, czyli o 34% więcej niż średnio miesięcznie (n=495) od stycznia do listopada tego roku.

W trakcie realizacji zadania Prewencja Pierwotna Nowotworów zorganizowano 4 superwizje zespołu Poradni. W okresie wrzesień-grudzień 2014 r. w spotkaniach wzięli udział wszyscy pracownicy Poradni. Spotkania stanowiły regularny cykl superwizji zespołu konsultantów pracujących z osobami uzależnionymi od tytoniu. Uczestnicy mieli możliwość konsultowania pracy własnej z pacjentami Poradni, uzyskali pomoc w identyfikowaniu trudności i mocnych stron w pracy z klientem, wymienili się doświadczeniami, przemyśleniami, wspólnie poszukiwali źródeł trudności i wypracowali ich rozwiązania. Superwizje prowadził certyfikowany superwizor i psychoterapeuta – mgr Marta Bieniasz.

Działania prowadzone przez Telefoniczną Poradnię Pomocy Palącym finansowane są przez Ministerstwo Zdrowia w zakresie zadania pt: Prewencja pierwotna nowotworów w ramach Narodowego programu zwalczania chorób nowotworowych, realizowanego od 1 stycznia 2006 r. na podstawie ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Narodowy program zwalczania chorób nowotworowych” (Dz. U. Nr 143, poz. 1200 oraz z 2008 r. Nr 54, poz. 325).

ZADANIE 4. INFORMOWANIE I OSTRZEGANIE O RYZYKU ZDROWOTNYM ZWIĄZANYM Z UŻYWANIEM TYTONIU

4.1. DZIAŁANIA PROWADZONE PRZEZ MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Na zlecenie Departamentu Wychowania i Promocji Obronności Ministerstwa Obrony Narodowej, w 2014 r. przeprowadzono 10 warsztatów szkoleniowych dla żołnierzy i pracowników wojska z zakresu profilaktyki uzależnień i zachowań ryzykownych. Zadanie było realizowane przez Stowarzyszenie Pomocy Psychologicznej EGO. W ramach zajęć uczestnicy zapoznali się m.in. z mechanizmami uzależnienia oraz sposobami motywowania do podjęcia leczenia. Każdy otrzymał skrypt, zestawy ćwiczeń wraz z opisami, płytę CD z prezentacjami. Łącznie w zajęciach wzięło udział 535 żołnierzy i pracowników wojska z 10 jednostek wojskowych. Koszt realizacji warsztatów wyniósł 38 600 zł.

W ramach projektu edukacyjno-informacyjnego z zakresu profilaktyki uzależnień i zachowań ryzykownych Stowarzyszenie MONAR przeszkoliło 40 edukatorów wojskowych (psycholodzy, oficerowie wychowawczy) – osób odpowiedzialnych za realizację zajęć profilaktycznych w jednostkach wojskowych. Szkolenie prowadzone było metodą warsztatową. Obok wiedzy teoretycznej i praktycznej dotyczącej m.in. mechanizmów uzależnienia, szkód zdrowotnych związanych z czynnym i biernym paleniem, sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych, które sprzyjają zapaleniu papierosa, każdy uczestnik otrzymał pakiet edukacyjny składający się z książki i płyty DVD pt. „Nikotyna”. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł 47 800 zł.

W uczelniach wojskowych przeprowadzono dla wszystkich słuchaczy zajęcia dotyczące zdrowotnych konsekwencji palenia tytoniu. W ramach wykonywania obowiązków służbowych psycholodzy oraz oficerowie wychowawczy prowadzili szkolenia dla żołnierzy i pracowników wojska dotyczące profilaktyki nikotynowej. Znalazła ona także odzwierciedlenie w zapisach Programu umacniania dyscypliny, przeciwdziałania uzależnieniom oraz zapobiegania patologiom społecznym w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2014–2015.

4.2. DZIAŁANIA PROWADZONE PRZEZ CENTRALNY ZARZĄD SŁUŻBY WIĘZIENNEJ.

DZIAŁANIA SKIEROWANE DO OSÓB OSADZONYCH W ZAKŁADACH KARNYCH I ARESZTACH ŚLED CZYCH

Działania edukacyjne realizowane przez Służbę Więzienną w 2014 r. wobec osób osadzonych polegały na:

- 1) realizowaniu profilowanych programów promocji zdrowia ukierunkowanych na ograniczanie zdrowotnych następstw palenia tytoniu;
- 2) realizowaniu programów promocji zdrowia o szerokim zakresie tematycznym dotyczącym zdrowego stylu życia, do których włączano treści dotyczące związków między paleniem tytoniu a zdrowiem;
- 3) prowadzeniu pogadank dla osadzonych (w formie zajęć grupowych) o temacie dotyczącym szkodliwości palenia tytoniu i sposobów radzenia sobie z nałogiem;
- 4) emitowaniu do cel mieszkalnych dźwiękowych audycji edukacyjnych przez radiowęzły funkcjonujące w zakładach karnych i aresztach śledczych;
- 5) emitowaniu do cel mieszkalnych spotów i filmów edukacyjnych z wykorzystaniem wewnętrznych sieci telewizyjnych funkcjonujących w niektórych zakładach karnych i aresztach śledczych.

W ramach poradnictwa w zakresie pomocy osobom pozbawionym wolności w wyborze zdrowego stylu życia podjęto następujące działania:

- 1) informowano osadzonych podczas badań wstępnych o szkodliwości palenia i możliwości rozpoczęcia terapii antynikotynowej oraz możliwych do uzyskania w ten sposób korzyści zdrowotnych;
- 2) udzielano przez lekarzy i pielęgniarki indywidualnych porad osobom uzależnionym od tytoniu w ambulatoriach zakładów karnych i aresztów śledczych w tym określano zalecenia w kwestii uzależnienia od wyrobów tytoniowych oraz rozpatrywano prośby osób osadzonych o zakup preparatów wspomagających;
- 3) organizowano poradnictwo przez zaproszonych prelegentów m.in. z poradni chorób płuc;
- 4) informowano o stałej możliwości korzystania z porad lekarskich i psychologicznych w kwestii radzenia sobie z uzależnieniem od wyrobów tytoniowych oraz prowadzenia w tym zakresie bieżącej opieki lekarskiej, pielęgniarskiej, wychowawczej i psychologicznej.

Osobom pozbawionym wolności przebywającym w zakładach karnych i aresztach śledczych udostępniano następujące materiały edukacyjne:

- 1) poradniki i broszury w formie papierowej dystrybuowane dla zainteresowanych;
- 2) plakaty, gazetki ścienne eksponowane w widocznych miejscach informujące o szkodliwości palenia tytoniu oraz o możliwościach skorzystania ze wspomagania farmakologicznego;
- 3) w nielicznych jednostkach penitencjarnych treści edukacyjne umieszczane były na ogólnodostępnym serwerze wewnętrznym;
- 4) poradniki, możliwe do wypożyczenia w bibliotekach zakładów karnych i aresztów śledczych;
- 5) testy do samodzielnej diagnozy ryzyka lub stopnia uzależnienia od tytoniu;
- 6) oznaczenia stref wolnych od dymu tytoniowego.

W programach promocji zdrowia adresowanych do osób osadzonych zamieszczano treści dotyczące:

- 1) zdrowotnych konsekwencji używania wyrobów tytoniowych;
- 2) korzyści wynikających z zaprzestania palenia tytoniu;
- 3) zagrożenia związane z biernym paleniem;
- 4) zasad zdrowotnego odżywiania się w czasie wychodzenia z nałogu;
- 5) roli aktywności fizycznej jako czynnika wspierającego abstynencję tytoniową.

DZIAŁANIA DOTYCZĄCE ZARZĄDZANIA INFORMACJĄ DOTYCZĄCĄ PROGRAMÓW PROMOCJI ZDROWIA.

Opracowano projekt zmiany systemu zarządzania informacją dotyczącą programów promocji zdrowia realizowanych wobec osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. W wyniku jego wdrożenia w przyszłości możliwe będzie podanie informacji dotyczących skuteczności realizowanych programów oraz odrębnych danych dotyczących programów profilaktycznych.

DZIAŁANIA SKIEROWANE DO FUNKCJONARIUSZY I PRACOWNIKÓW SŁUŻBY WIĘZIENNEJ

W 2014 r. Służba Więzienna kontynuowała podjęte działania mające na celu rozpoznanie skali zjawiska palenia tytoniu przez funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej. Prowadzono także oddziaływania profilaktyczne i promocyjne służące ochronie zdrowia przed negatywnymi skutkami używania tytoniu.

W Służbie Więziennej realizacją zadań wynikających z „Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce na lata 2014–2018” w odniesieniu

do funkcjonariuszy i pracowników zajmują się głównie jednostki organizacyjne służby medycyny pracy Służby Więziennej.

W 2014 r. w Służbie Więziennej realizowano cztery programy profilaktyczne, którymi objęto łącznie 1 507 funkcjonariuszy i pracowników.

Zakład Opieki Zdrowotnej Medycyny Pracy Służby Więziennej w Białymstoku realizował program profilaktyczny – „Program ograniczania zdrowotnych następstw palenia tytoniu w jednostkach organizacyjnych Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej (OISW) Białystok”. Celem programu było:

- 1) ograniczanie ekspozycji na dym tytoniowy w jednostkach podległych OISW w Białymstoku;
- 2) zapobieganie zwiększaniu się liczby osób rozpoczynających palenie;
- 3) zapobieganie wzrostowi narażenia na dym tytoniowy w miejscach realizowania pracy i służby;
- 4) zwiększenie wiedzy na temat szkodliwości palenia wyrobów tytoniowych wśród funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej;
- 5) zwiększenie liczby osób rzucających palenie wśród funkcjonariuszy i pracowników jednostek podległych OISW w Białymstoku.

Drugi program „Zakład pracy wolny od dymu tytoniowego” realizowany był w Areszcie Śledczym w Gdańsku, a jego współorganizatorem był Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Gdańsku. Główne założenia programu to:

- 1) zminimalizowanie skutków palenia tytoniu poprzez ograniczenie palenia w miejscu pracy;
- 2) zwiększenie efektywności pracy i zmniejszenie absencji chorobowej;
- 3) zwiększenie świadomości wśród funkcjonariuszy i pracowników na temat skutków palenia na zdrowie.

Trzeci program profilaktyczny realizowany był przez Zakład Opieki Zdrowotnej Medycyny Pracy Służby Więziennej w Katowicach – „Następstwa palenia tytoniu”, którego założeniem było zmniejszenie liczby osób palących.

Czwarty program „Bądź świadom swojego nałogu” realizowany był przez Zakład Opieki Zdrowotnej Medycyny Pracy Służby Więziennej we Wrocławiu. Głównym celem programu było podniesienie świadomości osób palących w zakresie zagrożeń zdrowotnych wynikających z używania tytoniu oraz pobudzenie do refleksji nad odpowiedzialnością za własne zachowania mające wpływ na zdrowie.

W 2014 r. w Służbie Więziennej kontynuowano realizację ogólnopolskiego „Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”, realizowanego w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy - SWISS CONTRIBUTION. Celem tego programu było stworzenie w zakładzie pracy warunków sprzyjających ograniczaniu konsumpcji tytoniu, alkoholu i innych środków psychoaktywnych przez pracowników. Z uwagi na zbieżność tematyczną w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia dotyczącej używania tytoniu, zadania określone w wyżej wymienionym programie wpisują się w działania objęte w Programie Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce na lata 2014–2018. W realizację wspomnianego programu zaangażowane były osoby wyznaczone przez kierownika jednostki organizacyjnej Służby Więziennej (tzw. liderzy) oraz personel służby medycyny pracy Służby Więziennej. Odbiorcami treści materiałów edukacyjnych i uczestnikami szkoleń byli funkcjonariusze i pracownicy Służby Więziennej. W ramach programu liderzy jednostek organizacyjnych Służby Więziennej brali udział w konferencjach poświęconych problematyce uzależnień, opracowywali audyty dotyczące polityki firmy w zakresie psychoprofilaktyki uzależnień, monitorując przy tym wprowadzane zmiany (np. wewnętrzne uregulowania prawne) oraz starali się dotrzeć do funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej z materiałami informacyjnymi i psychoedukacyjnymi. Programem objęto około 10 982 funkcjonariuszy i pracowników.

W Służbie Więziennej w 2014 r. prowadzono także działania profilaktyczne (nie ujęte w programy) stanowiące najczęściej jeden z elementów warsztatów, szkoleń lub treningów, których tematyka obejmowała między innymi:

- 1) strategię pomocne w zwalczaniu palenia;
- 2) następstwa uzależnienia od tytoniu;
- 3) prawne uregulowania w zakresie używania wyrobów tytoniowych oraz szkodliwych następstw używania tytoniu;
- 4) psychoprofilaktykę uzależnień od środków psychoaktywnych;
- 5) miejsce służby wolne od dymu tytoniowego;
- 6) alkohol, tytoń, leki – informacje użyteczne w promocji zdrowia;
- 7) tytoń, alkohol i inne substancje psychoaktywne oraz sposoby radzenia sobie z problemem;
- 8) zdrowy tryb życia jako forma przeciwdziałania uzależnieniom;
- 9) uzależnienia: fakty i stereotypy.

W 2014 r. przeprowadzono 88 szkoleń i warsztatów dla funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej, które swoim zakresem obejmowały zagadnienia dotyczące uzależnienia od nikotyny i jego skutków.

Łącznie w 88 szkoleniach i warsztatach, przeprowadzonych w 2014 r. przez służbę medycyny pracy Służby Więziennej, wzięło udział 3 536 funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej.

Do grudnia 2014 r. w trakcie badań profilaktycznych prowadzonych przez służbę medycyny pracy Służby Więziennej udzielono 1 900 porad w zakresie problemów uzależnienia od tytoniu.

Częścią tych badań była konsultacja psychologiczna, w czasie której udzielano funkcjonariuszom indywidualnych porad z zakresu konstruktywnych sposobów radzenia sobie ze stresem, prowadzono psychoedukację z zakresu uzależnień, motywowano do rzucenia palenia oraz przekazywano informację o instytucjach zajmujących się terapią uzależnień. Prowadzono rozmowy motywujące do zmiany w kierunku zachowań prozdrowotnych, informowano o szkodliwości używania wyrobów tytoniowych np. poprzez minimalną interwencję lekarską.

W trakcie badań profilaktycznych przekazywano funkcjonariuszom i pracownikom Służby Więziennej (SW) ulotki i materiały edukacyjne z zakresu szkodliwości używania tytoniu i sposobów rzucania palenia, prowadzono również poradnictwo indywidualne. W niektórych zakładach opieki zdrowotnej medycyny pracy SW podczas badań profilaktycznych przeprowadzano test uzależnienia od nikotyny według Fagerstroma oraz testy motywacji do rzucenia palenia.

Głównym założeniem realizowanych działań profilaktycznych była promocja zdrowia oraz kształtowanie postaw prozdrowotnych wśród jak największej liczby odbiorców.

Prowadzone oddziaływania miały również na celu rozpoznawanie stopnia uzależnienia, motywacji do rzucenia palenia, przekazanie informacji o zyskach płynących z niepalenia i zagrożeniach jakie niesie za sobą używanie tytoniu, a także wzbudzenie motywacji użytkowników tytoniu do zerwania z nałogiem.

W 2014 r. w zakładach opieki zdrowotnej medycyny pracy Służby Więziennej wykonano (na koszt pracodawcy) 170 badań spirometrycznych.

W 2014 r. kontynuowano gromadzenie danych statycznych w celu ustalenia liczby osób deklarujących używanie tytoniu wśród funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej

oraz prowadzono działalność profilaktyczną (szkolenia, warsztaty, ulotki, monitorowanie stosowania przepisów). Służba medycyny pracy Służby Więziennej nie prowadzi działalności leczniczej i terapeutycznej wobec funkcjonariuszy i pracowników. Udziela wsparcia, promuje zdrowy tryb życia i motywuje do zmiany szkodliwych dla zdrowia nawyków i zachowań. Osobom, które zadeklarowały chęć skorzystania z pomocy terapeutycznej przekazywano adresy specjalistycznych poradni i oddziałów poza Służbą Więzienną świadczących usługi w zakresie leczenia uzależnień. Ponadto adresy placówek wraz z ulotkami udostępniane są również w każdym zakładzie opieki zdrowotnej medycyny pracy Służby Więziennej.

Dodatkowo, w zakresie działań promocyjnych dotyczących profilaktyki uzależnienia od tytoniu w ramach obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia oraz Światowego Dnia Bez Tytoniu umieszczono na stronie internetowej Służby Więziennej materiał zachęcający do zaprzestania palenia tytoniu, w którym przekazano także informację o telefonicznej poradni dla osób uzależnionych od tytoniu.

4.3. DZIAŁANIA PROWADZONE PRZEZ MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH.

W resorcie spraw wewnętrznych przeprowadzono następujące działania:

W SAMODZIELNYCH PUBLICZNYCH ZAKŁADACH OPIEKI ZDROWOTNEJ MINISTERSTWA SPRAW
WEWNĘTRZNYCH:

1. Zorganizowano konferencję szkoleniową przez Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Olsztynie z Warmińsko-Mazurskim Centrum Onkologii, w terminie 1-2 kwietnia 2014 r. pt. „Kreowanie zdrowego środowiska pracy a profilaktyka uzależnień”.
2. Przeprowadzono wykłady i prelekcje (111 działań dla 580 funkcjonariuszy) dotyczące mechanizmu powstawania uzależnień, problemu współuzależnienia się od tytoniu, objawów zespołu uzależnienia od tytoniu, objawów odstawienia papierosów (metody rzucania palenia oraz formy relaksacyjne wspomagające rzucanie palenia). Uczestnikami 111 działań byli funkcjonariusze oraz pacjenci (łącznie 580 osób).
3. Odbyły się warsztaty szkoleniowe mające na celu podnoszenie, przez uczestników warsztatów, własnych umiejętności radzenia sobie z uzależnieniem od tytoniu,

podtrzymywaniem abstynencji od nikotyny (19 działań dla 97 osób).

4. W ramach działań interwencyjnych wobec osób palących przeprowadzono indywidualną terapię wspierającą (146 spotkań dla 17 osób), grupową terapię wspierającą (7 spotkań dla 96 osób) oraz poradnictwo (911 porad dla 344 osób).
5. Zorganizowano 34 szkolenia wewnętrzne dla personelu medycznego dla grupy 85 osób oraz 1 szkolenie zewnętrzne dla 1 osoby w zakresie podnoszenia kwalifikacji i przygotowania do podejmowania działań interwencyjnych oraz edukacyjnych dla funkcjonariuszy i pacjentów.

Na realizację powyższych zadań wydatkowano w 2014 r. 63 730 zł. Liczba osób uczestniczących we wszystkich działaniach wyniosła 1 220 (wg stanu na dzień 7 stycznia 2015 r.).

W STRAŻY GRANICZNEJ:

W ramach badań profilaktycznych prowadzonych przez lekarzy medycyny pracy realizowano interwencje i porady lekarskie w stosunku do zgłaszających się osób palących.

1. W 2014 r. lekarze profilaktycy przeprowadzili około 720 porad w zakresie uzależnienia od tytoniu.
2. W ramach bloku zajęć związanego ze szkodliwością nadużywania substancji szkodliwych, w tym związanych z paleniem tytoniu, realizowano zajęcia dla nowo przyjętych funkcjonariuszy w ośrodkach szkoleniowych Służby Granicznej.
3. W poczekalniach Służby Zdrowia jednostek organizacyjnych Służby Granicznej udostępniono liczne materiały edukacyjne i informacyjne na temat szkodliwości palenia tytoniu oraz możliwości dostępnych terapii dla osób palących.
4. Prowadzone były prelekcje w ramach działań psychoedukacyjnych dla funkcjonariuszy i pracowników Służby Granicznej na temat szkodliwości palenia tytoniu. W 2014 r. szkoleniami objęto 1063 osoby.
5. Przestrzegano zakazu palenia tytoniu na terenie obiektów Służby Granicznej, poza miejscami do tego wyznaczonymi.

W okresie sprawozdawczym nie zanotowano zgłoszeń do psychologa w zakresie postępowania u funkcjonariuszy lub pracowników problemów uzależnienia od tytoniu.

W BIURZE OCHRONY RZĄDU:

1. W oparciu o lekarzy i psychologów Służby Zdrowia Biura Ochrony Rządu przeprowadzono szkolenia z tematyki „Profilaktyka uzależnień”, w tym z zakresu powstawania, przeciwdziałania i leczenia uzależnienia od palenia tytoniu oraz poradnictwa, jak zerwać z nałogiem.
2. Przedmiotowa tematyka zaprezentowana została w ramach cyklicznych odpraw funkcjonariuszy realizujących zadania w obiektach ochronianych oraz włączona w program szkolenia podstawowego przygotowującego do służby, przygotowawczego do pełnienia służby w komórce organizacyjnej Biura Ochrony Rządu właściwej do spraw zabezpieczenia specjalnego i szkolenia specjalistycznego dedykowanego dla funkcjonariuszy kierowanych do działań ochronnych poza granicami kraju. Ogółem szkoleniem objęto 327 funkcjonariuszy.
3. Lekarze Służby Zdrowia Biura Ochrony Rządu prowadzili wśród palących pacjentów działania informacyjno-edukacyjne dotyczące ograniczenia palenia tytoniu oraz interwencje i porady lekarskie w zakresie zdrowotnych skutków palenia tytoniu. Wykonano badania profilaktyczne dla 1225 funkcjonariuszy i 124 pracowników.
4. W 2014 r., w wewnętrznym publikatorze formacji, przypominano funkcjonariuszom i pracownikom Biura Ochrony Rządu o zakazie palenia wyrobów tytoniowych w budynkach usytuowanych na terenie obiektów administrowanych przez Biuro Ochrony Rządu. Palenie tytoniu dozwolone jest jedynie na zewnątrz budynków, w miejscach do tego wyznaczonych i oznakowanych znakiem graficznym.

W POLICJI:

W szkołach Policji omawiane są zagadnienia z zakresu prewencji antynikotynowej, a wszyscy słuchacze dostają szereg informacji o zgubnych następstwach palenia tytoniu. W 2014 r. rozpowszechniono to zagadnienie wśród 3974 osób uczestniczących w szkoleniu zawodowym podstawowym.

W ramach szkoleń wstępnych i okresowych z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy prowadzono działalność edukacyjno-informacyjną uwzględniającą kwestie zawarte w POZNPT. Dostępne obecnie dane liczbowe pozwalają na ustalenie, że w 2014 r. przeszkolono wstępnie i okresowo w ramach szkolenia BHP około 5 tys. funkcjonariuszy i pracowników Policji (szczegółowe dane znane będą do końca lutego br.).

Wydział Ochrony Pracy Gabinetu Komendanta Głównego Policji w dalszym ciągu przypomina podległym jednostkom o konieczności kontroli realizacji rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 maja 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów oraz w środkach przewozu osób podlegających ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych (Dz. U. Nr 97, poz. 564). W trakcie prowadzonych przeglądów i kontroli sprawdza się rozmieszczenie piktogramów o treści: „Zakaz palenia”. Wyznaczono miejsca do palenia papierosów na zewnątrz budynków, oznaczając je napisami: „Tu wolno palić”, nie narażając w ten sposób na dym nikotynowy osób niepalących. Dodatkowo miejsca te oznaczono właściwymi znakami graficznymi.

Nadal realizowany jest nadzór Policji (wynikający z obowiązków regulaminowych) nad przestrzeganiem zapisów zawartych w ustawie z dnia 9 listopada 1995 o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

W całej Polsce funkcjonariusze Policji podejmowali szereg działań mających na celu realizację założeń POZNPT.

Na terenie garnizonów Policji w 2014 r. w ramach POZNPT prowadzono działania dotyczące zmiany klimatu społecznego i zachowań w stosunku do palenia tytoniu poprzez wielopłaszczyznowe działania informacyjno-edukacyjne.

Biorąc pod uwagę skalę zagrożeń związanych z problemem palenia tytoniu najwięcej działań kierowanych było do osób małoletnich, które najbardziej narażone są na następstwa wynikające z palenia papierosów. Policjanci jednostek terenowych swoją aktywność skupiali przede wszystkim na działaniach edukacyjnych. Podczas spotkań w szkołach uświadamiali młodzieży jak szkodliwe jest palenie papierosów. Informowali również o konsekwencjach prawnych wynikających z naruszania przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Problematyka palenia tytoniu poruszana była również między innymi podczas spotkań realizowanych w ramach akcji „Bezpieczne ferie”, „Bezpieczne wakacje”, czy „Wagarowicz”.

Funkcjonariusze w ramach pełnionej służby monitorowali miejsca, gdzie obowiązuje całkowity zakaz palenia tytoniu (placówki szkolne, place zabaw, przystanki autobusowe).

W PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ:

Problematyka zagrożeń zdrowia związana z paleniem tytoniu realizowana jest przez kadre dydaktyczną szkół pożarniczych oraz ośrodków szkolenia Państwowej Straży Pożarnej, w ramach procesu kształcenia. Zajęcia te realizowane są poprzez cykl spotkań i szkoleń

dotyczących powstawania, przeciwdziałania i leczenia uzależnienia od palenia tytoniu oraz poradnictwa, jak zerwać z nałogiem.

Ogółem w 2014 r., w zakresie problematyki następstw palenia tytoniu, przeszkolonych zostało 3169 słuchaczy, w tym:

- 1) Centralna Szkoła Państwowej Straży Pożarnej w Częstochowie dla 580 słuchaczy;
- 2) Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie dla 640 słuchaczy;
- 3) Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu dla 621 słuchaczy;
- 4) Szkoła Podoficerska PSP w Bydgoszczy dla 950 słuchaczy;
- 5) Szkoła Główna Służby Pożarniczej Warszawa dla 378 słuchaczy.

W JEDNOSTKACH PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

W ramach realizacji zadań POZNPT w Polsce w 2014 r., Państwowi Inspektorzy Sanitarni Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przeprowadzili 156 działań (wykłady, prelekcje, instruktaże) dla 2698 słuchaczy (w tym: w obiektach Policji – 114 działań dla 2394 funkcjonariuszy, w Państwowej Straży Pożarnej – 33 działania dla 207 funkcjonariuszy, w Służbie Granicznej – 5 działań dla 67 funkcjonariuszy i w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych – 4 działania dla 30 osób).

W czasie bieżących kontroli sanitarnych prowadzonych w podległych jednostkach resortu kontrolowano m.in. przestrzeganie zakazu palenia oraz oznakowania informującego o zakazie palenia wyrobów tytoniowych na terenie obiektów i w środkach przewozu osób podlegających ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, wyznaczenia miejsc do palenia tytoniu poza budynkiem jednostki. Zwracano również uwagę na umieszczanie informacji słownej i graficznej o zakazie używania wyrobów tytoniowych w obiekcie.

Podczas kontroli sanitarnych z zakresu higieny pracy poruszano problem wydzielania pomieszczeń z przeznaczeniem na palarnie, kontrolowano spełnienie wymogów w zakresie właściwej i skutecznej wentylacji w tych pomieszczeniach, ich lokalizacji i oznakowania.

W latach kolejnych 2015-2018 w obiektach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych planowana jest kontynuacja działań w zakresie profilaktyki palenia tytoniu, zgodnie z celami i zadaniami określonymi POZNPT, zwłaszcza poprzez edukację młodszego pokolenia funkcjonariuszy – tematyka związana ze szkodliwością palenia tytoniu zajmuje stałe miejsce w prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wykładach dla wszystkich słuchaczy kursów podstawowych, odbywających się w Szkołach Policji.

Skutkiem podejmowanych działań, każdorazowo jest wzrost świadomości co do zagrożeń zdrowotnych związanych z używaniem wyrobów tytoniowych. Podczas szkoleń uczestnicy uzyskują nową, bądź systematyzują posiadaną wiedzę na temat zdrowotnych skutków palenia tytoniu.

4.4. DZIAŁANIA PROWADZONE PRZEZ MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ.

Edukacja zdrowotna w polskim systemie oświaty jest realizowana zgodnie z obowiązującą podstawą programową, określoną w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej, z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 977, z późn. zm.). Podstawa programowa definiuje obowiązkowe cele i treści nauczania, w tym umiejętności opisane w formie ogólnych i szczegółowych wymagań dotyczących wiedzy i umiejętności, które powinien posiadać uczeń po zakończeniu określonego etapu edukacyjnego oraz zadania wychowawcze szkoły, uwzględniane w programach wychowania przedszkolnego oraz w programach nauczania.

W podstawie programowej treści nauczania z zakresu edukacji zdrowotnej uwzględnione zostały na wszystkich etapach edukacyjnych, począwszy od wychowania przedszkolnego. W edukacji zdrowotnej nacisk został położony na rozwijanie takich postaw u uczniów, które wzmacniają bezpieczeństwo i sprzyjają zdrowiu.

Działalność edukacyjna szkoły jest określona przez:

- 1) szkolny zestaw programów nauczania, który uwzględniając wymiar wychowawczy, obejmuje całą działalność szkoły z punktu widzenia dydaktycznego;
 - 2) program wychowawczy szkoły, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym;
 - 3) program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.
-

Na przykład, na II etapie edukacyjnym w ramach przedmiotu przyroda, uczeń poznaje czynniki, które pozytywnie i negatywnie wpływają na jego samopoczucie w szkole oraz w domu. Uczeń powinien nauczyć się eliminowania czynników negatywnych, będzie również potrafił wyjaśnić na czym polega negatywny wpływ alkoholu, nikotyny i substancji

psychoaktywnych na zdrowie człowieka, a ponadto podać propozycje asertywnych zachowań w przypadku presji otoczenia oraz wymienić zasady zdrowego stylu życia. Przedmiot biologia na III etapie edukacyjnym zwraca uwagę na negatywny wpływ na zdrowie człowieka niektórych substancji psychoaktywnych tj. tytoniu, alkoholu, narkotyków i środków dopingujących oraz nadużywania kofeiny i niektórych leków.

Każda szkoła, mając na względzie proces wychowawczy, tworzy program wychowawczy szkoły, uwzględniający wartości ważne dla społeczności szkolnej oraz zagadnienia lub problemy, których rozwiązanie jest ważne z punktu widzenia środowiska uczniów, rodziców i nauczycieli. Szkoła ma obowiązek okresowego diagnozowania problemów, podejmowania działań profilaktycznych i korekcyjnych, adekwatnych do występujących na jej terenie sytuacji trudnych np. palenia tytoniu.

Na przełomie marca i kwietnia 2014 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej przeprowadziło ankietę wśród dyrektorów szkół. Wyniki badania wskazują, iż w zdecydowanej większości szkół ww. programy są realizowane (99%). W znacznej większości badanych szkół program wychowawczy i program profilaktyki to dokumenty uchwalane przez radę rodziców lub radę szkoły. Programy wychowawcze szkół i programy profilaktyki na wysokim poziomie uwzględniają działania z zakresu profilaktyki uzależnień (99,2%). Warto zaznaczyć, że uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi realizują edukację prozdrowotną w ramach podstawy programowej kształcenia ogólnego, obejmującą m.in. działania informacyjne, edukacyjne, czy promocję zdrowia, a także uczestniczą w działaniach profilaktycznych realizowanych przez szkoły. W ramach indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (w szczególności uczniowie zagrożeni niedostosowaniem społecznym i niedostosowani społecznie) korzystają z oddziaływań wychowawczych, socjoterapeutycznych i resocjalizacyjnych, zawierających elementy profilaktyki antynikotynowej – mogących mieć charakter interwencyjny.

Na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji znajdują się standardy dotyczące zawartości merytorycznej programów profilaktycznych, w tym zapobiegania paleniu tytoniu, opracowane w postaci „Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego”, które zostały opracowane przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Instytut Psychiatrii i Neurologii oraz Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Dyrektorzy szkół i nauczyciele oraz przedstawiciele samorządu lokalnego w realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom mogą korzystać z rekomendowanych programów profilaktycznych.

Materiały dotyczące Systemu rekomendacji udostępnione są na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji w zakładce:
Wychowanie i Profilaktyka/Materiały do pobrania

Ponadto, na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji w zakładce Wychowanie i Profilaktyka prowadzony jest wykaz Rekomendowanych Programów Profilaktycznych, w którym zamieszczane są informacje o programach spełniających kryteria dobrej jakości.

Liczba wejść na stronę internetową Ośrodka Rozwoju Edukacji w zakładce „Bank Programów Profilaktycznych” w 2014 r. to 14 658, w tym:

- 1) programy promocji zdrowia psychicznego – 2 097 wejść;
- 2) programy profilaktyki uniwersalnej – 3 663 wejść;
- 3) programy profilaktyki selektywnej – 2 367 wejść;
- 4) programy profilaktyki wskazującej – 1 835 wejść.

W okresie sprawozdawczym Ośrodek Rozwoju Edukacji prowadził działalność szkoleniową. W 2014 r. przeprowadzono szkolenie dla 15 instruktorów programu „Szkolna Interwencja Profilaktyczna”. Przeprowadzono również szkolenie przygotowujące liderów do przeprowadzenia szkoleń dla rad pedagogicznych nt. Zaburzeń zdrowia psychicznego i zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży, w tym używania substancji psychoaktywnych w ramach projektu „Zagubione nastolatki” - 17 liderów.

Ośrodek Rozwoju Edukacji zrealizował również publikację z zakresu zapobiegania używaniu substancji psychoaktywnych – Poradnik dla szkół pt. „Ryzyko używania narkotyków przez młodzież” - opublikowaną na stronie internetowej ośrodka.

Ministerstwo Edukacji Narodowej upowszechnia również europejski program profilaktyczny „Unplugged”, który jest programem uniwersalnej profilaktyki używania substancji psychoaktywnych (alkohol, tytoń, narkotyki) adresowanym do młodzieży w wieku 12-14 lat. Program ten został opracowany i wdrożony w wielu krajach europejskich w ramach międzynarodowego projektu EU-Drug Abuse Prevention, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej. Celem programu jest opóźnienie wieku inicjacji alkoholowej, narkotykowej i tytoniowej wśród wczesnych nastolatków.

Ponadto, Ministerstwo Edukacji Narodowej wspiera realizowane przez Ośrodek Rozwoju Edukacji działania mające na celu promocję podstaw prozdrowotnych.

Przykładem działań koncentrujących się na promowaniu zdrowego stylu życia jako alternatywy dla zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży, w tym podejmowania prób palenia tytoniu, jest upowszechnianie idei oraz strategii tworzenia Szkoły Promującej Zdrowie. Szkoła Promująca Zdrowie ukierunkowana jest na kształtowanie umiejętności życiowych uczniów w praktyce szkolnej. Umiejętności psychospołeczne i interpersonalne są kluczowe dla funkcjonowania każdego człowieka i obejmują komunikację, podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów, radzenie sobie w życiu i zarządzanie sobą, unikanie ryzykownych zachowań. Umiejętności te wpływają na zdolność młodych ludzi do ochrony przed różnymi zagrożeniami zdrowotnymi oraz budowy zdrowych relacji z innymi. Umiejętności życiowe połączone są z dokonywaniem bezpiecznych wyborów, np. niepaleniem papierosów, zdrowym odżywianiem i aktywnością fizyczną.

W Polsce program Szkoła Promująca Zdrowie jest upowszechniany od 20 lat we wszystkich województwach. Obecnie do sieci Szkół Promujących Zdrowie należy ponad 2,5 tysiąca szkół, które diagnozują i rozwiązują występujące problemy zdrowotne. Przygotowują uczniów nie tylko do kolejnego etapu edukacyjnego, ale przede wszystkim do radzenia sobie w życiu, w tym do dokonywania zdrowych wyborów. Od 2009 r. Polska jest członkiem sieci Szkół dla Zdrowia w Europie.

W celu podnoszenia jakości pracy szkół promujących zdrowie opracowano standardy, wskaźniki oraz narzędzia do autoewaluacji. Szkoły zainteresowane stałym podnoszeniem jakości i sprawdzaniem efektywności swoich działań w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki mogą korzystać z tych narzędzi, które są dostępne na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji w zakładce Promocja Zdrowia w Szkole.

Zgodnie z przyjętą procedurą, w 2013 r. odbyły się dwa posiedzenia Centralnej Kapituły Krajowego Certyfikatu Szkoła Promująca Zdrowie. Po zapoznaniu się z wnioskami nadesłanymi przez szkoły Kapituła udzieliła 38 szkołom rekomendacji do nadania Krajowego Certyfikatu. Uroczyste wręczenie Krajowych Certyfikatów odbyło się 9 grudnia 2014 r. w gmachu Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Z myślą o potrzebie włączenia rodziców do wspólnych działań mających zapobiegać sięganiu przez młodzież po substancje psychoaktywne, w tym palenie tytoniu, Ośrodek Rozwoju Edukacji opracował cykl 5 scenariuszy spotkań, które mogą zostać przeprowadzone przez nauczycieli podczas zebrań z rodzicami. Każde spotkanie trwa około

20 minut i kończy się rozdaniem rodzicom ulotek informacyjnych. W przypadku zainteresowania rodziców tematem spotkania – zaproponowany scenariusz może stać się punktem wyjścia do pogłębionej dyskusji. Zestaw scenariuszy stanowi uzupełnienie pakietu materiałów z zakresu profilaktyki palenia tytoniu opracowanego w 2011 r. Pakiet edukacyjny przeznaczony jest dla nauczycieli różnych przedmiotów na II, III i IV etapie edukacyjnym. Materiały metodyczne zawarte w tym pakiecie zgodne są z obowiązującą podstawą programową. Pakiet składa się z trzech części odpowiadających poszczególnym etapom kształcenia. W jego skład wchodzi 20 scenariuszy zajęć wraz ze wstępami teoretycznymi oraz niezbędnymi do ich realizacji załącznikami i arkuszami pracy.

Pakiet edukacyjny dla nauczycieli do pracy z uczniami z zakresu profilaktyki palenia tytoniu poszerzony o scenariusze do pracy z rodzicami jest dostępny na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji w zakładce Promocja Zdrowia w Szkole.

Ponadto, w dniu 17 listopada 2014 r. Minister Edukacji Narodowej oraz Minister Zdrowia wystosowali wspólny list do kuratorów oświaty, zachęcający do wzięcia udziału w projekcie „Szkoła promująca zalecenia Europejskiego kodeksu walki z rakiem”. Projekt ten obejmuje edukację dzieci i młodzieży w zakresie prewencji pierwotnej nowotworów poprzez promowanie zdrowego stylu życia. Projekt jest realizowany w ramach Narodowego programu zwalczania chorób nowotworowych (zadanie p.n. „Prewencja pierwotna nowotworów.”). Dotychczas projekt realizowany był pilotażowo w województwach: podkarpackim i małopolskim. Przystąpiło do niego 2 830 szkół.

W roku szkolnym 2013/2014 – ogłoszonym przez Ministra Edukacji Narodowej Rokiem Szkoły w Ruchu – utworzono Koalicję na rzecz Szkoły w Ruchu, w skład której weszło blisko 60 organizacji pozarządowych działających na rzecz zdrowia i bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Sygnatariusze listu intencyjnego zobowiązali się m.in. do podejmowania działań kształtujących nawyki prozdrowotne wśród uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem aktywności fizycznej oraz współpracę przy planowanych w przyszłości projektach realizowanych w Roku Szkoły w Ruchu.

W ramach realizacji zadania publicznego, zleconego przez Ministra Edukacji Narodowej, corocznie odbywa się ogólnopolska Olimpiada Biologiczna, której uczestnicy rozwiązując egzaminy testowe na poziomie zawodów okręgowych i centralnych, powinni się wykazać wiedzą m.in. w zakresie przyczyn, profilaktyki, mechanizmów i diagnostyki chorób nowotworowych, unikania palenia tytoniu, potencjalnych czynników chorobotwórczych i mutagennych – chemicznych, fizycznych, UV i nikotyny.

Zadania profilaktyczne i prozdrowotne realizowane są również w placówkach wychowania pozaszkolnego. Należą do nich pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe, ogrody jordanowskie, pozaszkolne placówki specjalistyczne (wraz ze szkolnymi schroniskami młodzieżowymi). Placówki te, poprzez rozwijanie zainteresowań, uzdolnień oraz pogłębianie wiedzy i umiejętności społecznych uzupełniają opisane powyżej działania szkół w zakresie profilaktyki, w tym również palenia tytoniu przez dzieci i młodzież.

Mając na uwadze zagrożenia wynikające z dużej dostępności dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych i innych substancji psychoaktywnych Ministerstwo Edukacji Narodowej w Rządowym programie na lata 2014-2016 „Bezpieczna i przyjazna szkoła” (Program), za główny cel przyjęło: Zwiększenie skuteczności działań wychowawczych i profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa i tworzenia przyjaznego środowiska w szkołach i placówkach. Cele szczegółowe dotyczą, m.in. zapobiegania problemom i zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży, m.in. przez przeciwdziałanie używaniu substancji psychoaktywnych przez uczniów i wychowanków oraz promowania zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży. Na poziomie województw organizacje pozarządowe współpracujące ze szkołami oraz jednostki samorządu terytorialnego mogą ubiegać się o dofinansowanie projektów mających na celu poprawę szeroko pojętego bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.

W Programie położono nacisk na podejmowanie skutecznych działań profilaktycznych, stąd w warunkach dofinansowania wskazano, że projekty muszą zawierać plan działania, mający na celu poprawę istniejącej sytuacji w danym obszarze. Plan działania musi wynikać z diagnozy problemów i potrzeb środowiska szkolnego. Uzasadnione diagnozą problemów i potrzeb działania muszą być realizowane z zaangażowaniem społeczności szkolnej, a także we współpracy ze środowiskiem lokalnym, w tym służbami, instytucjami, podmiotami właściwymi dla wyszczególnionych zadań projektu. Każdy projekt musi być poddany ewaluacji, a jej wyniki muszą zostać przedstawione w sprawozdaniu końcowym.

4.5. DZIAŁANIA PROWADZONE PRZEZ CENTRUM ONKOLOGII – INSTYTUT

IM. MARII SKŁODOWSKIEJ-CURIE W WARSZAWIE.

Działania Centrum Onkologii – Instytutu im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie odbywały się w ramach realizacji zadania Narodowego programu zwalczania chorób nowotworowych pn. *Prewencja pierwotna nowotworów*, finansowanego ze środków Ministerstwa Zdrowia.

POPULARYZACJA ZALECEŃ DOTYCZĄCYCH PALENIA TYTONIU W KODEKSIE WALKI Z RAKIEM

W ramach POZNPT podjęto się m.in. popularyzacji zapisów Europejskiego Kodeksu Walki z Rakiem w społeczeństwie polskim, w tym rekomendacji dotyczących zaprzestania palenia oraz niepalenia w obecności osób niepalących. Rekomendacje te starano się także popularyzować w szkołach w ramach projektu „Szkoła promująca zalecenia Kodeksu Walki z Rakiem”. W projekcie wzięło udział 2486 szkół, a w różnego rodzaju działaniach wzięło udział 20733 nauczycieli, 2782 edukatorów i 298719 uczniów wszystkich typów szkół (szkoły podstawowe, gimnazjalne i średnie). Zalecenia Kodeksu dotyczące zaprzestania palenia i niepalenia w obecności niepalących były również popularyzowane na konferencji prasowej zorganizowanej w związku ze Światowym Dniem Zaprzestania Palenia. W dniu 16 października 2014 r. na międzynarodowej konferencji *European Cancer Leagues* w Bratysławie sposób adaptacji i promocji Europejskiego Kodeksu Walki z Rakiem w Polsce został uznany za wzorcowy dla innych krajów europejskich. Polskie doświadczenia zostały wzięte pod uwagę w dyskusji nad opracowaniem i adaptacją kolejnej, czwartej edycji Kodeksu. W ramach popularyzacji Kodeksu zrealizowano 349 636 wydarzeń medialnych (wywiady, emisje spotów, artykuły), w ramach działań wydawniczych rozpowszechniono 197 474 egzemplarzy Europejskiego Kodeksu Walki z Rakiem. Zorganizowano także 1 036 wydarzeń w ramach wielu interwencyjnych akcji społecznych (w formie pikników zdrowia, imprez regionalnych, biegów, spotkań edukacyjnych, itp.) wzięło w nich udział 287 967 osób.

KAMPAANIA MEDIALNA „PAPIEROSY POŻERAJĄ CIĘ ŻYWCEM”

Częścią działań realizowanych w ramach zadania Prewencja Pierwotna Nowotworów była druga edycja kampanii medialnej „Papierosy pożerają Cię żywcem” (poprzednia edycja miała miejsce w 2009 r.). Zgodę na adaptację i emisję spotów „*Cigarettes Are Eating You Alive*”

i „*Cigarettes Are Eating Your Baby Alive*” uzyskano od New York City Department of Health and Mental Hygiene. Kampanię przeprowadzono we współpracy z Domem Mediowym Starlink. W ramach kampanii w pierwszej dekadzie grudnia 2014 r. wyemitowano dwa spoty radiowe i dwa spoty telewizyjne w dwóch wersjach czasowych (15 i 30 sekundowej). Jeden ze spotów dotyczył szkodliwości aktywnego palenia, drugi zdrowotnych następstw biernego narażenia na dym tytoniowy, w szczególności u dzieci. Spoty radiowe wyemitowano w 11 rozgłoszeniach radiowych, w tym tak popularnych, jak Program I, III i IV Polskiego Radia, Radio RMF FM, Radio ESKA, Radio Złote Przeboje, Radio WAWA. W Internecie spoty wideo wyemitowano na platformie portalu społecznościowego YouTube, portalach Onet i Wirtualna Polska oraz internetowych stacjach telewizji publicznej, TVN i POLSAT. W trzech dużych tytułach prasowych („Fakt”, „Super Express”, „Przegląd Sportowy”) o łącznym nakładzie ok. 500 tys. egzemplarzy opublikowano łącznie 10 artykułów na temat palenia tytoniu i jego zdrowotnych skutków. Konferencja prasowa dotycząca kampanii „Papierosy pożerają Cię żywcem” odbyła się w dniu 17 grudnia 2014 r. z udziałem przedstawicieli Centrum Onkologii-Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie, zwanego dalej „Centrum Onkologii” oraz podwykonawców zaangażowanych w realizację kampanii: firmy Starlink, która przeprowadziła działania medialne oraz firmy TNS Polska – realizatora ogólnopolskich badań ankietowych. W trakcie konferencji zaprezentowano dane dotyczące percepcji komunikatów medialnych emitowanych w trakcie kampanii oraz ich wpływu na zachowania i postawy respondentów. Zaprezentowano także dane o skuteczności kampanii zebrane przez Telefoniczną Poradnię Pomocy Pałącym. Medialna analiza efektów kampanii wskazuje, że spoty radiowe wyemitowano łącznie 246 razy i wysłuchało je ok. 19,5 mln Polaków w wieku powyżej 15 roku życia, z czego prawie 12 mln trzy razy, a ok. 7 mln pięć razy. Dwa spoty wideo, wyświetlane w internetowych stacjach telewizyjnych (publicznych i prywatnych) i portalach, obejrzało natomiast ok. 8,7 mln dorosłych Polaków.

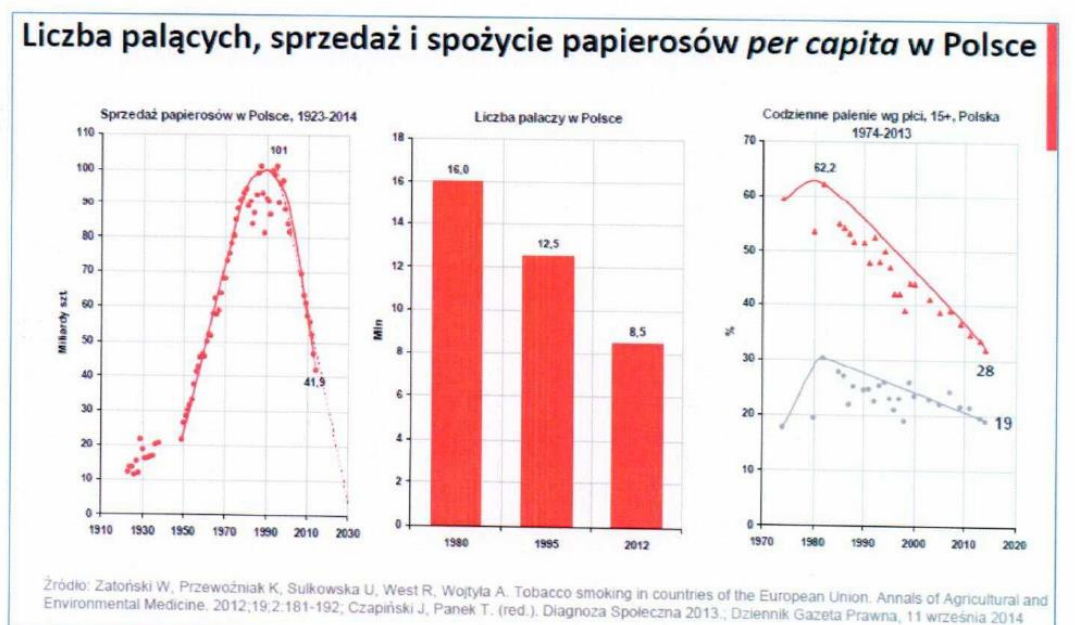
OGÓLNOPOLSKIE BADANIA ANKIETOWE

W celu oceny efektów kampanii medialnej „Papierosy pożerają Cię żywcem” i analizy postaw wobec palenia tytoniu we współpracy z TNS Polska zostały przeprowadzone dwa ogólnopolskie badania ankietowe na reprezentatywnych, 1000-osobowych próbach dorosłej ludności kraju; pierwsze przed rozpoczęciem kampanii medialnej (23-30 listopada 2014 r.), drugie w jej trakcie (5-10 grudnia 2014 r.). Wyniki badań pokazały m.in., że po kampanii

wzrósł odsetek Polaków twierdzących, że bierne palenie powoduje raka płuca (z 54% do 61%), że jest niebezpieczne dla kobiet w ciąży (z 59% do 64%) oraz, że jest przyczyną zawału serca (z 39% do 43%). Po obejrzeniu pierwszego filmu o szkodliwości palenia (zdrowie dorosłych) 34% palących zaczęło zastanawiać się nad rzuceniem palenia, a 43% nad niepaleniem w obecności innych osób. W przypadku drugiego filmu (zdrowie dzieci) odsetki te były wyższe: 41% i 46%. Najważniejszy jest jednak fakt, mówiący że w czasie trwania kampanii (ostatniego miesiąca) 8% dorosłych Polaków (ok. 640 tys.) podjęło próbę zaprzestania palenia, z czego 2% (160 tys.) palących zadeklarowało, że udało im się rzucić palenie. Optymistycznie należy również ocenić chęć porzucenia nałogu w przeciągu najbliższych 12 miesięcy przez 17% palaczy (ok. 1,4 mln). 2% spośród nich (160 tys.) stwierdziło, że chce to zrobić natychmiast.

Ostatnie badania ankietowe przeprowadzone w grudniu 2014 r.¹⁰ wskazują na obserwowany w ostatnich latach spadek częstości palenia tytoniu w populacji mężczyzn i kobiet. Odsetek codziennie palących mężczyzn wyniósł w tym badaniu 28%, a kobiet 19%. Wyniki badania z 2014 roku są także spójne z wynikami dużych badań ankietowych przeprowadzonych w 2013 roku w ramach Diagnozy Społecznej¹¹, gdzie częstość palenia tytoniu wśród mężczyzn wynosiła 29%, a wśród kobiet 18% (rys. 6).

Rys. 6 Liczba palących, sprzedaż i spożycie papierosów per capita w Polsce

¹⁰ Zatoński WA, Sulkowska U, Didkowska J. Kilka uwag o epidemiologii nowotworów w Polsce. *Nowotwory Journal of Oncology*, 2015; 65;3:179-196

¹¹ zespół Czapiński J, Panek T. *Diagnoza Społeczna 2013 Warunki i Jakość Życia Polaków*,

W ramach realizacji zadania „Prewencja Pierwotna Nowotworów” Narodowego Programu Zwalczania Chorób Nowotworowych osoby palące lub zainteresowane problematyką palenia miały dostęp do strony internetowej: www.jakrzucicpalenie.pl. Strona jest przede wszystkim adresowana do osób chcących zaprzestać palenia i w związku z tym poszukujących informacji jak to zrobić. W 2014 r. dokonano aktualizacji ww. strony i umieszczono na niej nowe materiały edukacyjne. Na bieżąco aktualizowane były zakładki: „Metody”, „Poradnie” oraz „Porady eksperta”. W zakładce „Aktualności” umieszczono informacje o obchodach Światowego Dnia Bez Tytoniu i Światowego Dnia Rzucania Palenia. W trakcie trwania kampanii „Papierosy pożerają Cię żywcem” na stronie www.jakrzucicpalenie.pl umieszczono 10 materiałów tematycznych, które publikowane były w tym samym czasie w 3 gazetach w ramach z realizacji kampanii.

Podczas realizacji zadania „Prewencja Pierwotna Nowotworów” odpowiedziano na 163 listy od internautów. Otrzymywano głównie zgłoszenia rozmów proaktywnych do Telefonicznej Poradni Pomocy Palącym oraz zapytania dotyczące poszczególnych metod rzucania palenia (np. nikotynowej terapii zastępczej), środków farmakologicznych wspierających proces rzucania palenia lub sposobów łagodzenia objawów odstawiennych. Nadsyłało również pytania od osób niepalących dotyczące sposobów motywowania bliskich do rzucenia palenia.

W 2014 r. stronę www.jakrzucicpalenie.pl odwiedziło:

193 637 internautów

W okresie trwania kampanii medialnej „Papierosy pożerają Cię żywcem” znacząco wzrosła dzienna liczba wejść na stronę www.jakrzucicpalenie.pl. W dniach emisji spotów wideo w Internecie i spotów radiowych odnotowywano średnio dziennie 2 765 wejść na ww. stronę internetową (łącznie 27 549 wejść), tj. trzykrotnie więcej niż średnio dziennie (877 sesji) w 10 dniach poprzedzających kampanię (21–30 listopada 2014 r.) i ponad pięciokrotnie więcej w porównaniu z 10-dniowym okresem po kampanii (11–20 grudnia 2014 r.).

W czasie i po organizacji kampanii edukacyjnej Głównego Inspektoratu Sanitarnego skierowanej do kobiet palących w wieku 40 lat i więcej (1–25 września 2014) odnotowano znaczący wzrost wejść na ww. stronę. W ciągu 25 dni poprzedzających kampanię (7–31 sierpnia 2014 r.) odnotowano 9 118 sesji (średnio 365 sesji dziennie). W trakcie trwania

kampanii liczba wejść na stronę internetową wzrosła do 14 348 sesji (średnio dziennie 574). Wysoka też była liczba wejść na stronę w 25-dniowym okresie po kampanii (26 sierpnia do 20 października 2014 r.) odnotowano 15 088 sesji (średnio dziennie 604 sesje).

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA „TYTOŃ ALBO ZDROWIE”

W dniach 17–18 listopada 2014 r. w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Tarnowie odbyła się XVII Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Tytoń albo zdrowie”. W konferencji wzięło udział 324 uczestników. Poza Centrum Onkologii współorganizatorami konferencji były: Fundacja „Promocja Zdrowia”, Małopolskie Kuratorium Oświaty i Wojewódzki Szpital im. Św. Łukasza w Tarnowie.

W trakcie konferencji przedstawiono główne zagadnienia związane z realizacją zadania Prewencja pierwotna nowotworów, w tym dotyczące ograniczenia palenia tytoniu. Pierwszego dnia zespół realizujący zadanie zaprezentował działania podejmowane od roku 2006 na polu promowania zaleceń kodeksu, w tym akcje społeczne oraz badania naukowe realizowane w ramach zadania (sesja pn. „Kodeks walki z rakiem”). Następnie, programy lokalne realizowane w ramach działania „Szkola promująca zalecenia Kodeksu walki z rakiem” zaprezentowali m.in. przedstawiciele Małopolskiego Kuratorium Oświaty oraz reprezentanci wybranych szkół z regionu (sesja pn. „Dobre praktyki programów edukacyjnych realizujących zalecenia kodeksu walki z rakiem”). Pierwszy dzień konferencji zakończył panel dyskusyjny pt. „Jak dobrze wdrożyć w Polsce nowy Kodeks walki z rakiem”. W panelu uczestniczyli m.in. parlamentarzyści z regionu małopolskiego oraz przedstawiciele władz lokalnych. Po zakończeniu konferencji, zespół Centrum Onkologii przeprowadził szkolenie w zakresie leczenia uzależnienia od tytoniu dla pielęgniarek i lekarzy z województwa małopolskiego.

Drugiego dnia konferencji prowadzone były dwie sesje paralelne, zorganizowane przez Centrum Onkologii-Instytut w Warszawie, Wojewódzki Szpital im. Św. Łukasza w Tarnowie oraz Małopolskie Kuratorium Oświaty. Sesja I zorganizowana przez Centrum Onkologii poświęcona była głównie zagadnieniom związanym z paleniem tytoniu. Zaprezentowano w jej trakcie działania prowadzone przez Centrum Onkologii we współpracy z ośrodkami regionalnymi w zakresie zapobiegania epidemii chorób odytoniowych (panel pn. „Edukacyjne programy ograniczające palenie”, w tym planowaną wówczas kampanię medialną „Papierosy pożerają cię żywcem” w ramach panelu „Działania medialne dla ograniczenia palenia tytoniu”). W trakcie sesji zaprezentowano także wyniki badań dotyczących palenia tytoniu przez młodzież oraz założenia dotyczące realizacji programu leczenia zespołu uzależnienia od tytoniu w Polsce

(panel „Interdyscyplinarne podejście do leczenia ZUT”). Równoległe odbywająca się sesja II pt. „Świeże powietrze zamiast dymu tytoniowego”, organizowana przez gospodarzy konferencji, poświęcona była programom edukacyjnym realizowanym lokalnie w województwie małopolskim.

USTANOWIENIE INFRASTRUKTURY DLA FUNKCJONOWANIA OGÓLNOPOLSKIEJ SIECI POMOCY PALĄCYM

W ramach realizacji zadania przeprowadzono rekrutację kandydatów na konsultantów Ogólnopolskiej Sieci Pomocy Palącym (rozesłano informację o programie do ośrodków realizujących program Prewencji pierwotnej nowotworów w regionach i zebrano zgłoszenia kandydatów). W dniach 20–21 października 2014 r. w Domu Konferencyjnym SAC w Konstancinie-Jeziornej pod Warszawą odbyło się szkolenie dla konsultantów Ogólnopolskiej Sieci Poradni Pomocy Palącym. W spotkaniu udział wzięło 21 liderów lokalnych, wytypowanych do podjęcia zatrudnienia na stanowisku konsultanta w placówkach Ogólnopolskiej Sieci Pomocy Palącym. Utrzymywany jest stały kontakt z uczestnikami szkolenia i trwają przygotowania do uruchomienia kolejnych Punktów Sieci po podpisaniu umowy na realizację programu w 2015 r.

W 2014 r. trwały przygotowania do uruchomienia dwóch Punktów Ogólnopolskiej Sieci Pomocy Palącym. W tym celu wystosowano stosowne pisma i podjęto rozmowy z Naczelnikiem Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia Dzielnicy Żoliborz w Warszawie oraz dyrekcją Przychodni Vita-Med w Ciechanowie. Po uzyskaniu wstępnej zgody rozpoczęto realizację procedur umożliwiających formalną współpracę w realizacji programu. Równocześnie trwały prace związane z rekrutacją i przeszkoleniem realizatorów poradnictwa w Punktach Ogólnopolskiej Sieci Pomocy Palącym. Formalności związane z podpisaniem Porozumienia o współpracy pomiędzy Centrum Onkologii a Wydziałem Spraw Społecznych i Zdrowia Dzielnicy Żoliborz w Warszawie oraz dyrekcją Przychodni Vita-Med w Ciechanowie trwały do połowy listopada. Po zawiązaniu formalnej współpracy, polegającej na nieodpłatnym udostępnieniu lokalu przystąpiono do zawarcia umowy z realizatorami poradnictwa. Wytypowane zostały osoby, które uczestniczyły w szkoleniu dla kandydatów na konsultantów Punktów Ogólnopolskiej Sieci Pomocy Palącym. Opracowano procedury prowadzenia poradnictwa w Punktach Ogólnopolskiej Sieci Pomocy Palącym oraz opracowano formularz Protokołu Diagnostyczno-Leczniczego Uzależnienia od Tytoniu. W grudniu 2014 r. uruchomiono dwa Punkty Ogólnopolskiej Sieci Pomocy Palącym na terenie województwa mazowieckiego: Punkt nr 1 –

przy Wydziale Spraw Społecznych i Zdrowia, Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym Dzielnicy Żoliborz w Warszawie, Punkt nr 2 – przy Przychodni Vita-Med w Ciechanowie.

W obu Punktach pilotażowo wdrożono procedury pracy. Pilotaż miał na celu praktyczną weryfikację zaplanowanych procedur realizacji leczenia Zespołu Uzależnienia od Tytoniu w Punktach Sieci, procedur formalnych związanych z uruchomieniem Punktów oraz komunikacji z Telefoniczną Poradnią Pomocy Palącym jak również sposobu prowadzenia dokumentacji. Punkty Ogólnopolskiej Sieci Pomocy Palącym pracowały do dnia 31 grudnia. Ze względu na krótki czas realizacji programu procedury ograniczone zostały do prowadzenia poradnictwa indywidualnego i współpracy z Telefoniczną Poradnią Pomocy Palącym. W ramach pilotażu w Punktach Ogólnopolskiej Sieci Pomocy Palącym przyjęto 13 osób. Punkty działały łącznie 40 godzin.

4.6. DZIAŁANIA PROWADZONE PRZEZ GŁÓWNY INSPEKTORAT SANITARNY.

ŚWIATOWY DZIEŃ BEZ TYTONIU

Światowy Dzień bez Tytoniu, obchodzony 31 maja, został ustanowiony na konferencji Światowej Organizacji Zdrowia w 1988 r. w Madrycie. Każdego roku skupia się on na innym aspekcie wpływu tytoniu na zdrowie ludzi. W 2014 r. hasło ogłoszone przez Światową Organizację Zdrowia brzmiało: „Podnoszenie podatku akcyzowego na wyroby tytoniowe”.

W Polsce średnia ważona cena detaliczna paczki papierosów (20 sztuk) wynosiła w 2014 r. 12,89 zł. i wzrosła w porównaniu z 2011 r. o 28,5%.

Stawka kwotowa akcyzy za 1000 sztuk papierosów wzrosła na przestrzeni ostatnich 5 lat z 99,16 zł do 206,76 zł.

Procentowy udział akcyzy i VAT w cenie detalicznej papierosów to w 2014 r. blisko 83%.

Zgodnie z informacją Światowej Organizacji Zdrowia, zwiększanie podatków jest szczególnie skuteczne w ograniczaniu konsumpcji wyrobów tytoniowych w środowisku osób o niższych dochodach oraz w zapobieganiu rozpoczynaniu palenia przez młodzież. Wpływ wzrostu cen na zakup wyrobów tytoniowych przez młodych ludzi jest na tyle znaczący, że powoduje ograniczenie konsumpcji tytoniu 2-3 razy bardziej niż wśród dorosłych.

Skuteczność realizowanej polityki państwa w odniesieniu do wyrobów tytoniowych, w tym polityki cenowej, znajduje pełne odzwierciedlenie w danych epidemiologicznych. Liczba palaczy regularnie spada. W 2000 r. odsetek palaczy wynosił 32,4%, a w 2013 r. 27%.

Największy spadek odsetka palaczy wystąpił wśród uczniów i studentów – aż o 43% w porównaniu z 2000 r. W grupie wiekowej 16-24 lata spadek ten wyniósł 36%.

W związku z obchodami Światowego Dnia bez Tytoniu, w Głównym Inspektoracie Sanitarnym opracowano informację prasową, która została zamieszczona na stronie internetowej Polskiej Agencji Prasowej, w Codziennym Serwisie Informacyjnym Polskiej Agencji Prasowej, a także została wysłana za pośrednictwem serwisu online do dziennikarzy zainteresowanych tematyką: medycyna, społeczeństwo, biznes, ekonomia oraz newsletterem Serwisu Informacji Zleconych do jego subskrybentów.

Opublikowana informacja na temat obchodów oraz na temat realizowanej polityki podatkowej w odniesieniu do wyrobów tytoniowych znalazła szerokie odzwierciedlenie w mediach.

Informacja na temat obchodów została opublikowana m. in. w:

www.rynekzdrowia.pl

www.tvp.info

Rzeczypospolitej

www.dziennik.pl

www.eGospodarka.pl

www.rmfmf.24

www.eska.pl

Radiu Maryja

PR24

Informacyjnej Agencji Radiowej

Informacje na temat Światowego Dnia bez Tytoniu były również zamieszczane na portalach społecznościowych oraz w mediach lokalnych.

Liczne informacje w mediach lokalnych odnosiły się bezpośrednio do działań podjętych przez wojewódzkie i powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne.

Podjęmowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną w 2014 r. działania związane z obchodami „Światowego Dnia Bez Tytoniu” dotyczyły głównie:

- 1) zdrowotnych skutków czynnego i biernego palenia tytoniu;
- 2) promocji zdrowego stylu życia wolnego od uzależnień;
- 3) organizacji punktów informacyjno-edukacyjnych;

4) przeprowadzania badań profilaktycznych (pomiary zawartości tlenu węgla w wydychanym powietrzu za pomocą smokerlyzera, pomiary ciśnienia tętniczego, obliczanie BMI);

5) dystrybucji materiałów edukacyjnych i informacyjnych.

Podczas „Światowego Dnia Bez Tytoniu” zorganizowano wiele pochodów oraz imprez plenerowych i festynów mających na celu zwiększenie świadomości społeczności lokalnej odnośnie zdrowotnych skutków palenia tytoniu. Łącznie w 600 imprezach środowiskowych zorganizowanych przez stacje sanitarno-epidemiologiczne oraz ich partnerów uczestniczyło 152 040 osób. We wszystkich działaniach związanych z obchodami wzięło udział ponad 2 000 000 osób.

ŚWIATOWY DZIEŃ RZUCANIA PALENIA

Światowy Dzień Rzucania Palenia pt. „Rzuć palenie razem z nami” przypada w trzeci czwartek listopada i jest obchodzony w Polsce od 1991 r. Celem obchodów jest zachęcenie jak najszerszej grupy odbiorców do zerwania z nałogiem palenia tytoniu.

W 2014 r. z inicjatywy wojewódzkich i powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych odbyło się wiele przedsięwzięć z okazji obchodów, które są zwieńczeniem całorocznej działalności programowej w zakresie ochrony zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. W ramach tegorocznych obchodów podjęto łącznie 235 465 działań, które objęły zasięgiem blisko 2 000 000 osób.

W placówkach oświatowo-wychowawczych w ramach realizacji programów edukacji antytytoniowej prowadzone były przez koordynatorów szkolnych pogadanki, prelekcje, imprezy okolicznościowe. Zorganizowano wystawy, gazetki ścienne oraz dystrybucję materiałów edukacyjnych. Uruchamiano punkty informacyjno-pomiarowe, w których udzielano informacji na temat profilaktyki palenia tytoniu oraz zachęcano do wykonania bezpłatnych badań medycznych: pomiaru ciśnienia tętniczego krwi, sprawdzenia poziomu glukozy, poziomu cholesterolu, pojemności płuc lub poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu. Rozdysponowano wówczas wiele materiałów edukacyjnych, takich jak ulotki, plakaty itp. Społeczność lokalna chętnie brała udział w organizowanych na terenie województw imprezach. W obchody aktywnie zaangażowały się również lokalne władze rządowe i samorządowe, poprzez wsparcie finansowe i rzeczowe podejmowanych przedsięwzięć.

Informacje na temat obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia zostały zamieszczone na stronach internetowych wojewódzkich i powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych, partnerów i współrealizatorów działań oraz na portalach społecznościowych.

OGÓLNOPOLSKA KAMPANIA MEDIALNA „RZUĆ DYMKA!”

W Rzeczypospolitej Polskiej pali blisko co czwarta kobieta. Z każdym jednym „dymkiem” do jej organizmu dostają się m.in.: aceton, cyjanowodór, arsen, amoniak, tlenek węgla, metanol, butan - w sumie ponad 4 tysiące substancji smolistych, w tym ponad 40 rakotwórczych.

Palenie tytoniu jest silnie powiązane z nowotworami płuc, krtani, gardła, przełyku, jamy ustnej, żołądka, nerek, pęcherza moczowego, trzustki, wątroby, szyjki macicy. U palących wzrasta ryzyko chorób układu oddechowego, układu krążenia, a także powstania wrzodów żołądka i upośledzenia płodności. Wraz z utratą zdrowia, pogarsza się również wygląd. Skóra traci jędrność i elastyczność. Palenie przyspiesza powstawanie zmarszczek, sprzyja pojawianiu się przebarwień i kamienia na zębach, nieświeżego oddechu czy żółknięciu palców. Mając na uwadze powyższe Główny Inspektorat Sanitarny w terminie od dnia 1 do 25 września 2014 r. przeprowadził kampanię edukacyjno - informacyjną skierowaną do kobiet w wieku 40+, które palą tytoń.

Celem kampanii było zbudowanie klimatu sprzyjającego podejmowaniu decyzji o zaprzestaniu palenia wyrobów tytoniowych oraz ukazanie korzyści z abstynencji tytoniowej oraz wskazanie braku różnicy pomiędzy różnymi typami wyrobów tytoniowych we wpływie na zdrowie.

W ramach podjętych działań ukazały się artykuły w prasie i Internecie, został przygotowany banner internetowy oraz spot, który w dniach 5-19 września 2014 r. był wyświetlany na monitorach LCD w środkach transportu publicznego w 17 miastach Polski: Warszawie, Krakowie, Łodzi, Katowicach, Gliwicach, Zabrzu, Bytomiu, Wrocławiu, Bydgoszczy, Szczecinie, Lublinie, Częstochowie, Gdyni, Białymstoku, Toruniu, Poznaniu i w Kielcach.

Tab. 11 Kampania „Rzuć dymka!” w prasie

	MEDIA	NAKŁAD	FORMAT	ZASIĘG GRUPY DOCELOWEJ	
PRASA	MIESIĘCZNIKI DLA KOBIEC O NAKŁADZIE W 2012 ROKU POWYŻEJ 150 000 EGZEMPLARZY				
	DOBRE RADY	601 713	Cała strona	13,57%	231 460
	CLAUDIA	436 749	Cała strona	15,40%	262 674
	GLAMOUR	177 227	Cała strona	5,80%	98 929
	INSTYLE	150 269	Cała strona	0,96%	16 374
	TYGODNIKI OPINIOTWÓRCZE O NAKŁADZIE W 2012 ROKU POWYŻEJ 100 000 EGZEMPLARZY				
	WPROST	170 612	1/2 strony	7,19%	122 638
	POLITYKA	186 333	1/2 strony	4,47%	76 244
	TYGODNIK PLOTKARSKI LUB TV O NAKŁADZIE W 2012 ROKU POWYŻEJ 350 000 EGZEMPLARZY				
	To & Owo	574 080	1/2 strony	7,84%	133 725
	ŻYCIE NA GORĄCO	783 379	1/2 strony	34,47%	587 947
	TWOJE IMPERIUM	438 027	1/2 strony	12,55%	214 062

Kampania została poprzedzona badaniem Focus Group Interview, przeprowadzonym na dwóch grupach kobiet palących. Koncepcja kreacji została zbudowana w oparciu o wyniki badań jakościowych, na pomysłę przekornej personifikacji. Antybohaterem obecnym we wszystkich odsłonach kampanii był „Dymek”. W ten sposób kobiety palące podczas badań fokusowych nazywały swój nałóg i wypalane papierosy.

Rozmówczynie były zgodne co do tego, czego nie lubią w paleniu - wydatków. Zdawały też sobie sprawę z negatywnego wpływu palenia na swoje zdrowie i urodę. Dlatego w kreacji znalazły się odwołania do kosztów, zdrowia i urody.

Artykuły sponsorowane w prasie i Internecie pozwoliły szerzej przedstawić problem palenia tytoniu wśród grupy docelowej oraz dopasować dokładniej komunikaty do czytelniczek poszczególnych grup pism i portali internetowych.

Ponieważ podczas badania kobiety akcentowały, jak trudnym procesem jest zaniechanie palenia, były zachęcane do rzucenia nałogu z pomocą lekarza, Telefonicznej Poradni Pomocy Palącym i stron internetowych: www.jakrzucicpalenie.pl oraz www.gis.gov.pl.

Tab. 12 Kampania „Rzuć dymka!” w internecie

	OGÓLNOTEMATYCZNA WITRYNA INTERNETOWA DLA KOBIEC REAL USERS > 700 000 LUB LICZBA ODSŁON > 20 000 000	
INTERNET	interia.pl - serwisy kobiece ogólne	billboard 750x100
	onet.kobieta/styl życia	billboard 750x100
	onet.kobieta/kobieta serwisy ogólne	billboard 750x100
	interia.pl-interia.pl-serwisy: kobieta-kobieta	billboard 750x100
	onet.kobieta/kuchnia gotowanie	billboard 750x100

WITRYNA INTERNETOWA O TEMATYCE INFORMACJE I PUBLICYSTYKA REAL USERS > 3 500 000 LUB LICZBA ODSŁON > 90 000 000	
onet.pl/informacje i publicystyka	billboard 750x100
interia.pl/informacje i publicystyka	billboard 750x100
WITRYNA INTERNETOWA O TEMATYCE INFORMACJE I PUBLICYSTYKA REAL USERS > 3 500 000 LUB LICZBA ODSŁON > 90 000 000	
onet.pl/informacje i publicystyka	artykuł sponsorowany
gazeta.pl/informacje i publicystyka	artykuł sponsorowany

Kreacja kampanii została przygotowana w barwach przyciągających uwagę kobiet. Kampania zachęcała do rzucenia palenia tytoniu, uświadamiała skutki wdychania dymu papierosowego, przedstawiała korzyści z niepalenia. Jej zadaniem było zbudowanie klimatu sprzyjającego podejmowaniu decyzji o zaprzestaniu palenia wyrobów tytoniowych oraz ukazywanie korzyści z abstynencji tytoniowej.

Odsłonę prasową kampanii „Rzuć Dymka!” obejrzało co najmniej jeden raz 40,9% grupy docelowej. Liczba odsłon kampanii w Internecie wyniosła 1 844 296. Zasięg kampanii buzz, uzyskany w czasie jednego miesiąca działań, wyniósł 138 828 użytkowników infosfery. Efektywność bierna uzyskana podczas jednego miesiąca kampanii wyniosła: 276. Oznacza to, że każda z zamieszczonych wypowiedzi została wyświetlona średnio 276 razy. Efektywność czynna uzyskana w tym okresie wynosi: 3. Oznacza to, że na każdą z zamieszczonych wypowiedzi uzyskano średnio 3 odpowiedzi. Emisja spotów na monitorach LCD w komunikacji miejskiej w 18 miastach, przyczyniła się do zwiększenia zasięgu prowadzonych działań oraz ich siły oddziaływania na grupę docelową.

W okresie Świąt Bożego Narodzenia wznowiono kampanię „Rzuć dymka!” i stworzono odsłonę pt. „Policz się z dymkiem na święta!”. W związku z tym, iż okres świąteczny i przełom roku sprzyjają podejmowaniu ważnych decyzji, często dotyczących poprawy wyglądu, czy porzucenia jakiegoś złego przyzwyczajenia, Główny Inspektorat Sanitarny zachęcał społeczeństwo do zadbania o swoje zdrowie w ten szczególny czas w roku. Zasugerowano, że zaoszczędzone pieniądze można przeznaczyć na prezenty świąteczne oraz, że Święta będą lepsze bez rakotwórczego dymu papierosowego.

Artykuły z bożonarodzeniową wersją kampanii umieszczono na następujących stronach internetowych:

- 1) www.onet.pl/kobieta/zdrowie;
- 2) www.gazetawyborcza.pl/wysokieobcasy;
- 3) www.gazeta.pl/zdrowie;

4) www.interia.pl/zdrowie,

a także na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Sanitarnego.

Wykonawcą kampanii było Konsorcjum Mastermind Media Sp. z o.o. i Mastermind Sp. z o.o.

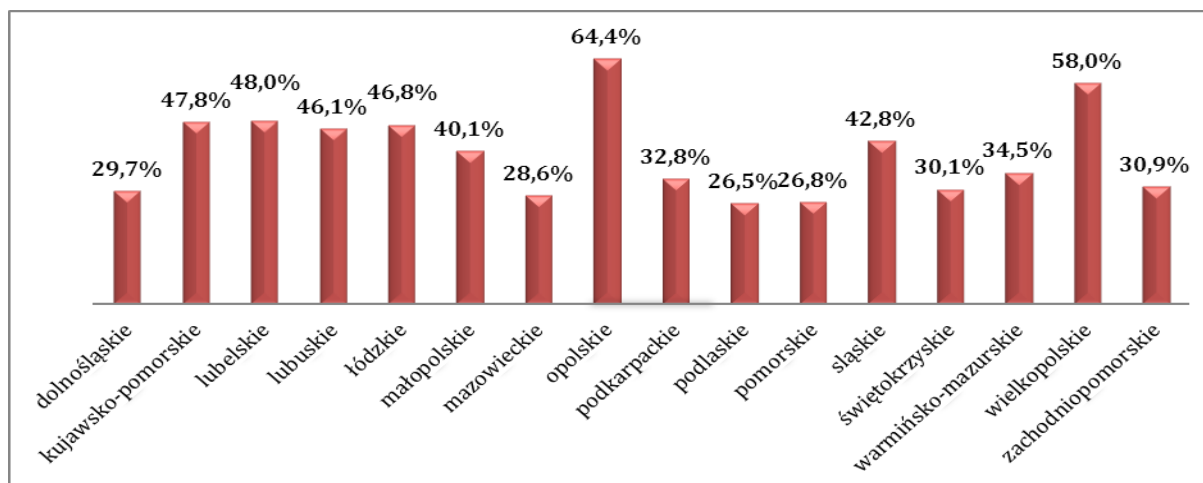
REALIZACJA KRAJOWEGO PROGRAMU EDUKACJI ANTYTYTONIOWEJ PT. „CZyste POWIETRZE WOKÓŁ NAS”
ADRESOWANEGO DO DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM,
ICH RODZICÓW I OPIEKUNÓW

Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej pt. „Czyste Powietrze Wokół Nas” jest adresowany do dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym (5-6 lat) oraz ich rodziców i opiekunów. Realizowany jest w ramach działań profilaktycznych na terenie przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach.

Głównym jego celem jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi.

W VI edycji (rok szkolny 2013/2014) programem edukacyjnym objęto 4 435 przedszkoli, co stanowi 45,15% tych placówek w całym kraju. Ponadto w realizacji programu wzięło udział 3 369 oddziałów przedszkolnych, co stanowi 37,8% tych placówek w Polsce oraz 127 innych form wychowania przedszkolnego (7,36%). Łącznie do programu przystąpiło 7 931 placówek wychowania przedszkolnego.

Rys. 7 Odsetek placówek biorących udział w programie przedszkolnej edukacji antytytoniowej pt. „Czyste Powietrze Wokół Nas”, z podziałem na województwa

Liczba rodziców uczestniczących w programie wyniosła 188 847 osób, a łączna liczba dzieci to 288 849, w tym liczba dzieci w przedziale wiekowym 5-6 lat wyniosła 188 847, co stanowi 38,54% wszystkich dzieci w tym przedziale wiekowym.

REALIZACJA PROGRAMU EDUKACJI ANTYTYTONIOWEJ PT. *NIE PAL PRZY MNIE, PROSZĘ*

Program „Nie pal przy mnie, proszę” skierowany jest do uczniów klas I-III szkół podstawowych. Kształtuje u najmłodszych postawy odpowiedzialności za własne zdrowie i umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, gdy inni ludzie przy nich palą. Uświadamia, że nie tylko czynne, ale i bierne palenie jest szkodliwe dla zdrowia.

W opinii realizatorów, program jest odpowiednio dostosowany do rozwoju poznawczego, aktywności, doświadczeń i potrzeb dzieci w przedziale wiekowym 7–9 lat, a treści programu dobrze korelują z programem profilaktyki w szkołach. Duże zaangażowanie i zainteresowanie dzieci i ich rodziców jest potwierdzeniem zasadności wprowadzenia wychowania antytytoniowego jako części wychowania zdrowotnego dla tej grupy wiekowej dzieci.

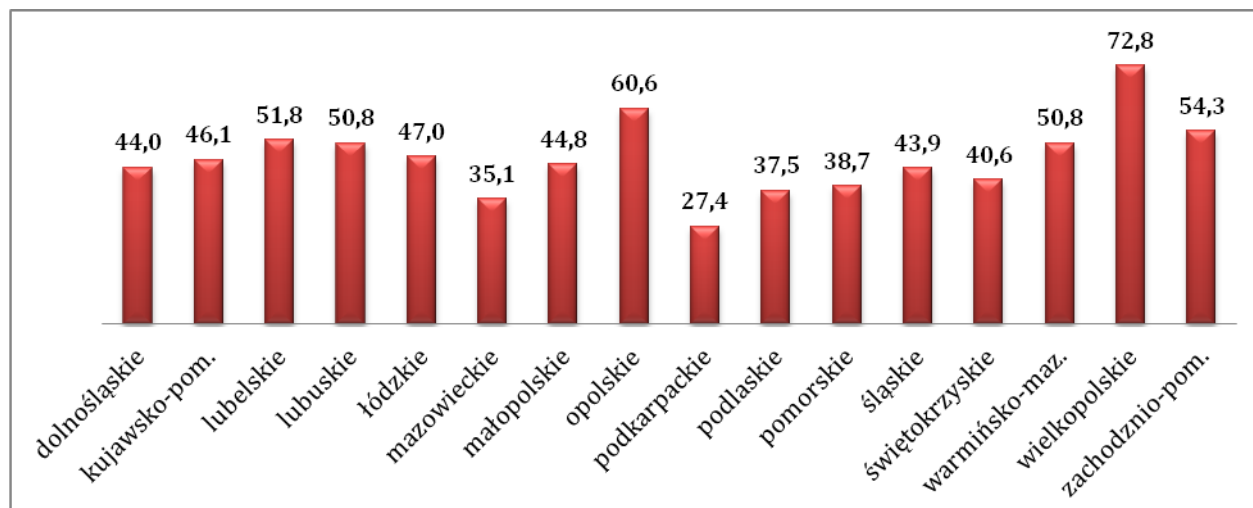
Przyjęte w programie założenia, cele, treści kształcenia i metody ich realizacji sprzyjały wzmocnieniu w uczniach pozytywnych zachowań oraz umiejętności asertywnego radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu.

Tematykę spotkań realizowano w ramach zajęć warsztatowych zgodnie ze scenariuszami, stosując metody aktywizujące np. „burza mózgów”, „narysuj i napisz”, wierszyki-rymowanki, krzyżówki, układanki. Program w wielu szkołach był rozszerzany o dodatkowe działania m.in.: konkursy, wystawy, inscenizacje, prelekcje, pogadanki, happeningi.

Czwarta edycja programu „Nie pal przy mnie, proszę” odbyła się w roku szkolnym 2013/2014 i objęła łącznie 350 788 uczniów (32,26%) z 5 837 szkół podstawowych, co stanowi 45,7% placówek tego typu w Polsce.

Odsetek szkół realizujących program wzrósł w porównaniu z poprzednią edycją o ponad 5% (z 40,3% do 45,7%).

Rys. 8 Odsetek szkół biorących udział w programie, z podziałem na województwa

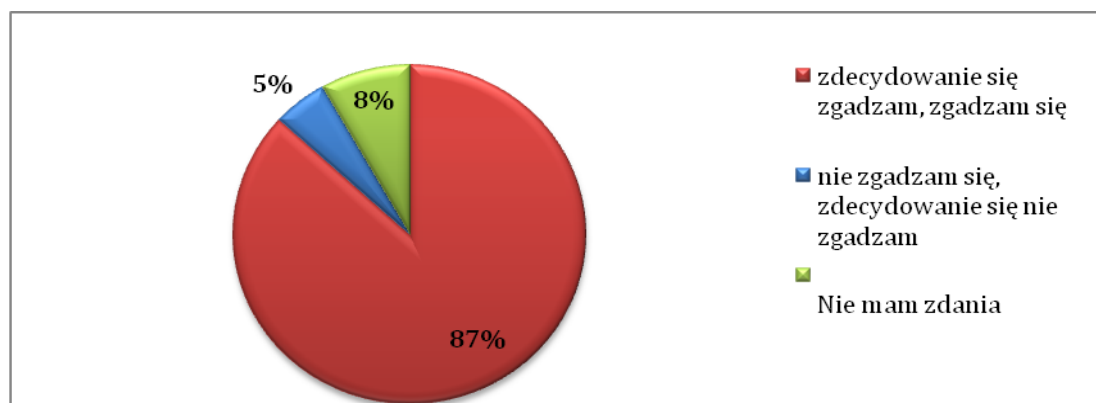
REALIZACJA PROGRAMU PROFILAKTYKI PALENIA TYTONIU PT. „ZNAJDŹ WŁAŚCIWE ROZWIĄZANIE”

Program „Znajdź właściwe rozwiązanie” jest adresowany do uczniów starszych klas szkół podstawowych i gimnazjów.

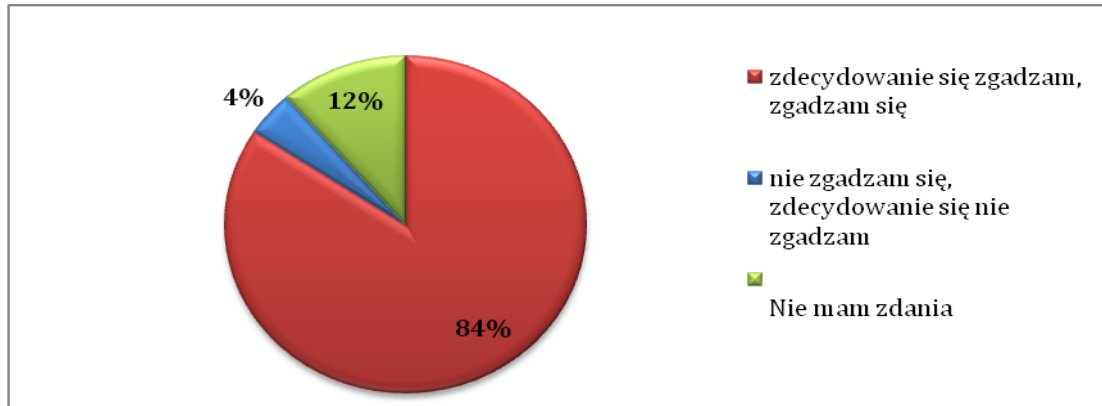
Do realizacji programu w IV edycji, w roku szkolnym 2013/2014 przystąpiło 2 535 szkół podstawowych (27,7%) oraz 3 016 gimnazjów (46,2%). Łącznie w IV edycji programu brało udział 5 551 szkół. Program objął zasięgiem 466 285 uczniów.

Efektem realizacji programu jest wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie szkodliwości palenia oraz jego wpływu na stan zdrowia. Stwierdzono, iż 87% dzieci i 84% młodzieży realizujących program, wskazało, że poszerzyło wiedzę na temat negatywnego wpływu palenia na zdrowie oraz na temat szkodliwości biernego palenia.

Rys. 9 Wiem więcej o negatywnym wpływie palenia na zdrowie.

Rys. 10 Dowiedziałem się więcej na temat szkodliwości biernego palenia

Dzięki ciekawym zajęciom warsztatowym młodzież kształtuje postawy asertywne wobec palących, podejmuje zobowiązanie do niepalenia i czyni starania, aby przekonać innych do niepalenia lub zerwania z nałogiem. Ponad 70% uczniów przyznało, że zajęcia korzystnie wpłynęły na umiejętność radzenia sobie z presją otoczenia.

4.7. DZIAŁANIA PROWADZONE PRZEZ MINISTERSTWO ŚRODOWISKA.

Ministerstwo Środowiska w 2014 r. przeprowadziło internetową kampanię informacyjną skierowaną do pracowników Ministerstwa na temat szkodliwości palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych m.in. z okazji Światowego Dnia Rzucania Palenia.

ZADANIE 5. ELIMINOWANIE PRAKTYK MARKETINGOWYCH NARUSZAJĄCYCH ZAKAZ REKLAMY I PROMOCJI WYROBÓW TYTONIOWYCH.

5.1. DOSKONALENIE NORM PRAWNYCH UMOŻLIWIAJĄCYCH ELIMINOWANIE DZIAŁAŃ MARKETINGOWYCH NIEZGODNYCH Z PRAWEM I POLITYKĄ ZDROWOTNĄ PAŃSTWA.

Zadanie nie było realizowane w roku sprawozdawczym.

5.2. KOORDYNACJA I USPRAWNIANIE NADZORU NAD RYNKIEM WYROBÓW TYTONIOWYCH W CELU SKUTECZNEGO ELIMINOWANIA NARUSZEŃ PRAWA.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w 2014 r. realizował zadania określone w POZNPT, polegające na eliminowaniu praktyk marketingowych naruszających zakaz reklamy i promocji wyrobów tytoniowych na podstawie:

- 1) ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2015 r. poz. 184);
- 2) ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej (Dz. U. z 2014 r. poz. 148, z późn. zm.), poprzez działania Inspekcji Handlowej, podległej Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanemu dalej „Prezesem UOKiK”).

W 2014 r. Prezes UOKiK prowadził działania polegające na monitoringu rynku reklamowego wyrobów tytoniowych pod względem ewentualnych naruszeń zbiorowych interesów konsumentów. Działaniami objęto między innymi treść oraz formę reklam telewizyjnych, reklam prasowych, ulotek reklamowych sieci handlowych oraz treść reklamy „zewnętrznej”. Przedmiotowy monitoring nie dał podstaw do wszczęcia postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z treścią art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej, Inspekcja Handlowa jest wyspecjalizowanym organem kontroli powołanym do ochrony interesów i praw konsumentów oraz interesów gospodarczych państwa. Do zadań Inspekcji Handlowej należy między innymi kontrola legalności i rzetelności działania przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w rozumieniu przepisów odrębnych w zakresie produkcji, handlu i usług (art. 3 ust. 1 pkt 1 tej ustawy).

W odniesieniu do działań Inspekcji Handlowej w obszarze kontroli wyrobów tytoniowych, zadania tego organu – zgodnie z kompetencjami – zawężają się do zagadnień prawidłowości oznakowania tych wyrobów oraz innych zagadnień związanych przede wszystkim z prawidłowością obrotu wskazanymi produktami (co jedynie pośrednio wiąże się z kwestią ochrony zdrowia). Celem kontroli, wykonywanych corocznie przez organy Inspekcji Handlowej, jest sprawdzenie przestrzegania przez przedsiębiorców przepisów regulujących obrót wyrobami tytoniowymi w handlu detalicznym (tj. placówkach detalicznych, zakładach gastronomicznych i hurtowniach), a także wyeliminowanie z rynku wyrobów pochodzących z nielegalnych źródeł, stwarzających potencjalne zagrożenie dla zdrowia konsumentów.

Inspekcja Handlowa przeprowadziła w 2014 r. łącznie 278 kontroli w zakresie przestrzegania przepisów ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lutego 2004 r. w sprawie badania zawartości niektórych substancji w dymie papierosowym oraz informacji i ostrzeżeń zamieszczanych na opakowaniach wyrobów tytoniowych (Dz. U. Nr 31, poz. 275, z późn. zm.).

Wskaźnik niezgodności, wyrażony jako liczba kontroli, w których stwierdzono naruszenie przepisów ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2015 r., poz. 298), w stosunku do liczby przeprowadzonych kontroli, wykazuje niewielkie zmiany z tendencją do zmniejszania się w porównaniu do roku 2013, natomiast na tle wyników kontroli przeprowadzonych w roku 2012 i 2011, pozostaje bez zmian i utrzymuje się na poziomie ok. 5 % (według poniższego zestawienia tabelarycznego).

Tab. 13 Liczba kontroli wykonanych przez Inspekcję Handlową na przekroju lat 2011-2014

1.	Wyszczególnienie	2014	2013	2012	2011
2.	Liczba kontroli	278	379	578	696
3.	Liczba kontroli, w których stwierdzono naruszenie przepisów ww. ustawy, w tym:	14	29	26	34
4.	przepisów art. 8 ust. 1	6	21	12	5
5.	przepisów art. 5 ust. 1a	2	4	7	21
6.	przepisów art. 6 ust. 1	2	6	5	8
7.	przepisów art. 6 ust. 2	2	0	1	1
8.	przepisów art. 6 ust. 4	2	3	3	1
9.	przepisów art. 6 ust. 5	0	0	0	1
10.	przepisów art. 9 ust. 1	4	0	0	0

11.	Odsetek niezgodności (wiersz nr 3 : 2) %	5,0	7,7	4,5	4,9
-----	--	-----	-----	-----	-----

W 2014 roku, różnego rodzaju nieprawidłowości stwierdzono w przypadku 14 kontroli (5% ogółem przeprowadzonych). Ustalenia kontroli dały podstawę do skierowania 7 wniosków o ukaranie do sądów rejonowych oraz 4 spraw do prokuratury.

W toku kontroli stwierdzono 6 przypadków naruszenia zakazu reklamowania i promocji wyrobów tytoniowych, określonego w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Kontrole wykazały w tym zakresie następujące nieprawidłowości:

- 1) w 2 placówkach detalicznych na zewnątrz punktu uwidoczniono podświetlany napis o treści „Tanie palenie”, a przed drzwiami wejściowymi do punktu umieszczono tablicę z informacją „Tanie papierosy 5,90 paczka” – w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa z art. 12 pkt 4 ww. ustawy, skierowano zawiadomienie do prokuratury rejonowej, a w jednej sprawie materiały z kontroli przekazano do policji, celem dalszego prowadzenia sprawy;
- 2) w 2 hurtowniach oferowano do sprzedaży konsumentom wyroby tytoniowe po obniżonych cenach w stosunku do cen nadrukowanych na opakowaniach jednostkowych – w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa z art. 12 pkt 4 ww. ustawy, skierowano zawiadomienie do prokuratury rejonowej;
- 3) w 1 hurtowni oferowano sprzedaż gum do żucia imitujących papierosy w białych gilzach z brązowym ustnikiem, które opakowane były w przeźroczystą tubę opatrzoną etykietą z wizerunkiem chłopca trzymającego w ustach gumę imitującą papierosa, albo w tekturowy karton zbiorczy z wizerunkiem chłopca z gumą balonową oraz sześcioma opakowaniami wyglądem i kształtem przypominającymi paczki papierosów między innymi znanych marek, takich jak: West i Marlboro (przedmiotowe gummy w drodze decyzji do natychmiastowego wykonania zostały wycofane z obrotu) – w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa z art. 12 pkt 4 ww. ustawy, skierowano zawiadomienie do prokuratury rejonowej;
- 4) w jednym przypadku przedsiębiorca eksponował i oferował do sprzedaży przez portal internetowy gummy do żucia w formie papierosów w opakowaniach przypominających oryginalne paczki papierosów (przedmiotowe gummy zostały dobrowolnie wycofane z obrotu przez dystrybutora, sprawa w toku).

Do innych niezgodności wskazujących na naruszenie przepisów ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych stwierdzonych przez Inspekcję Handlową, w wyniku kontroli przeprowadzonych w 2014 r., należało:

- 1) naruszenie art. 5 ust. 1a ww. ustawy – w 2 placówkach detalicznych nie uwidoczniono informacji o zakazie palenia tytoniu na danym terenie – skierowano wniosek o ukaranie do sądu rejonowego, za popełnienie wykroczenia z art. 13 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy (nałożona została kara grzywny w łącznej wysokości 500 zł);
- 2) naruszenie art. 6 ust. 1 ww. ustawy – w 2 placówkach detalicznych nie uwidoczniono informacji o zakazie sprzedaży wyrobów tytoniowych osobom do lat 18 - skierowano wniosek o ukaranie do sądu rejonowego, za popełnienie wykroczenia z art. 13 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy (nałożona została kara grzywny w łącznej wysokości 500 zł);
- 3) naruszenie art. 6 ust. 4 ww. ustawy – w 2 placówkach detalicznych prowadzono sprzedaż papierosów luzem bez opakowania – skierowano wniosek o ukaranie do sądu rejonowego, za popełnienie wykroczenia z art. 13 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy (nałożona została kara grzywny w łącznej wysokości 900 zł);
- 4) naruszenie art. 6 ust. 2 ww. ustawy - w 2 placówkach detalicznych znajdujących się na terenie uczelni wyższej oferowano do sprzedaży wyroby tytoniowe - skierowano wniosek o ukaranie do sądu rejonowego za popełnienie wykroczenia z art. 13 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy (nałożona została kara grzywny w łącznej wysokości 1000 zł).

Ponadto, w toku kontroli dokonano oceny prawidłowości oznakowania wyrobów tytoniowych, stwierdzając niezgodności w 4 placówkach detalicznych, polegające na oferowaniu do sprzedaży papierosów bez napisów ostrzegawczych przed szkodliwością używania tytoniu oraz informacji o zawartości substancji smolistych, nikotyny i tlenku węgla w jednym papierosie. Z ustaleń kontroli wynika również, że w tych placówkach znajdowały się urządzenia do sporządzania przez konsumentów wyrobów tytoniowych w kształcie papierosów z zakupionych w tych sklepach cygar i gilz, które sprzedawano jako gotowe wyroby tytoniowe w opakowaniach po 20 sztuk – w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa z art. 12 pkt 3 ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, skierowano zawiadomienie do prokuratury rejonowej, a w trzech sprawach materiały z kontroli przekazano do policji.

Należy podkreślić, że w obecnym stanie prawnym, na podstawie art. 79 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 672, z późn. zm.), istnieje konieczność zawiadamiania przedsiębiorców o zamiarze podjęcia działań kontrolnych w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, poza kontrolami podejmowanymi w celu przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia (np. gdy wojewódzki inspektor dysponuje informacją o nieprawidłowościach od konsumenta lub zdobył taką informację we własnym zakresie). W związku z tym, część kontroli Inspekcji Handlowej, obejmujących zagadnienia związane z obrotem wyrobami tytoniowymi i zagadnieniami związanymi z profilaktyką palenia, odbyła się w sposób zapowiadziany.

ZADANIE 6. WDRAŻANIE EKONOMICZNYCH I ADMINISTRACYJNYCH STYMULANTÓW OGRANICZANIA KONSUMPCJI WYROBÓW TYTONIOWYCH

6.1. PROWADZENIE POLITYKI PODATKOWEJ, MAJĄCEJ ISTOTNY WPŁYW NA POPYT RYNKOWY I KONSUMPCJĘ WYROBÓW TYTONIOWYCH, SPRZYJAJĄCEJ OGRANICZENIU PALENIA TYTONIU, W TYM NIWELOWANIE RÓŻNIC CENOWYCH MIĘDZY PAPIEROSAMI FABRYCZNYMI I TYTONIEM DO PALENIA PRZEZNACZONYM DO SKRĘCANIA PAPIEROSÓW.

Według danych za 2014 r., wpływy z podatku akcyzowego od wyrobów tytoniowych kształtowały się następująco: 2014– 17 922,7 mln zł (dla porównania: 2013– 18 205,6 mln zł).

Wielkość legalnej sprzedaży (ilość papierosów oraz ilość tytoniu do palenia, znajdujących się poza procedurą zawieszenia poboru akcyzy) za 2014 r. kształtowała się na poziomie:

papierosów – 42,0 mld sztuk;
tytoń do palenia – 2 163,7ton.

Na wysokość dochodów budżetowych od wyrobów tytoniowych (głównie papierosów produkowanych fabrycznie, które mają największy udział w dochodach z podatku akcyzowego) mają wpływ:

- 1) podwyżki akcyzy;
- 2) wzrost cen detalicznych;
- 3) wielkość sprzedaży.

Spadek sprzedaży papierosów produkowanych fabrycznie wynika z kilku zasadniczych przyczyn:

- 1) świadomego odchodzenia palaczy od nałogu;
- 2) zastępowania papierosów produkowanych fabrycznie e-papierosami;
- 3) rosnącej popularności samodzielnego wytwarzania papierosów przez palaczy (z tytoniu do palenia lub z cygar).

Odnośnie planowanych zmian w zakresie podatku akcyzowego na 2015 r., biorąc pod uwagę, że:

- 1) dokonywane corocznie podwyżki podatku akcyzowego na wyroby tytoniowe pozwoliły na wcześniejsze, niż przewiduje derogacja, osiągnięcie unijnego minimum podatkowego, jakim jest wysokość akcyzy na poziomie 90 EUR na 1000 sztuk papierosów;

2) dokonywane w ostatnich latach podwyżki akcyzy i cen detalicznych wyrobów akcyzowych, wpływające m.in. na znaczny spadek sprzedaży, nie generowały zamierzonych wyższych wpływów budżetowych, Ministerstwo Finansów nie zaplanowało podwyżki akcyzy na papierosy i tytoń do palenia w 2015 r.

Natomiast w związku z koniecznością ograniczenia zjawiska, jakim jest wykorzystywanie cygar (pozyskiwanego z nich tytoniu) do produkcji papierosów, zaproponowano zmianę sposobu opodatkowania cygar i cygaretek, poprzez wprowadzenie stawki akcyzy uzależnionej od wagi, a nie jak dotychczas od sztuki. Wysokość stawki podatku akcyzowego na cygara i cygaretki odniesiono do poziomu minimalnej stawki akcyzy na papierosy, gdyż najlżejsze cygaretki, należące do tej samej grupy wyrobów, o wadze do 1 grama, stanowią substytut papierosów, uznano zatem, że powinny być opodatkowane w wysokości porównywalnej do opodatkowania papierosów.

W związku z powyższym od 2015 r. na cygara i cygaretki będzie obowiązywała kwotowa stawka podatku akcyzowego w wysokości 393,00 zł za kilogram wyrobu.

Tab. 14 Ceny detaliczne papierosów w latach 2013-2014

CENY DETALICZNE PAPIEROSÓW W 2013 I 2014 ROKU:	
średnia ważona cena detaliczna za 2013 rok	593,18 zł/1000 szt. (11,86 zł/20 szt.),
średnia ważona cena detaliczna za 2014 r.	644,42 zł/1000 szt. (12,89 zł/20 szt.),

Tab. 15 Stawki akcyzy, średnie ważone, ceny detaliczne za lata 2013-2014

STAWKI AKCYZY, ŚREDNIE WAŻONE CENY DETALICZNE ZA 2013 I 2014 R., UDZIAŁ OBCIĄŻEŃ PODATKOWYCH W ŚREDNIEJ WAŻONEJ CENIE DETALICZNEJ			
Wyszczególnienie	2013 r.		2014 r.
1	2		3
Papierosy			
Średnia ważona cena detaliczna w zł/20 szt. i w zł/1000 szt.	11,86	593,18	12,89 644,42
Stawka kwotowa w zł/1000 szt.	188,00		206,76
Stawka procentowa liczona od ceny detal.	31,41%		31,41%
Akcyza ogółem w zł/20 szt. i w zł/1000 szt.	7,49	374,32	8,18 409,17
Akcyza + VAT w zł/20 szt. i w zł/1000 szt.	10,58	485,25	10,59 529,68
% udział akcyzy w cenie detal.	63,58%		63,49%
% udział akcyzy i VAT w cenie detalicznej	82,28%		82,19%
Tytoń do palenia			
Średnia ważona cena detaliczna w zł/ kg	432,58		462,24
Stawka kwotowa w zł/kg	128,02		141,29
Stawka procentowa liczona od ceny detal.	31,41%		31,41%
Akcyza ogółem w zł/kg	263,89		286,48

Akcyza + VAT w zł/kg	344,78	372,92
% udział akcyzy w cenie detal.	61,00%	61,98%
% udział akcyzy i VAT w cenie detalicznej	79,70%	80,68%
Cygara I cygaretki		
Stawka kwotowa w zł/1000 szt.	266,90	280,25

**6.2. DOKONYWANIE OCENY DOSTĘPNOŚCI EKONOMICZNEJ WYROBÓW TYTONIOWYCH.
OGRANICZANIE DOSTĘPNOŚCI WYROBÓW TYTONIOWYCH POCHODZĄCYCH
Z NIELEGALNYCH ŹRÓDEŁ.**

LICZBA ZABEZPIECZONYCH PAPIEROSÓW POCHODZĄCYCH Z NIELEGALNYCH ŹRÓDEŁ

W 2014 r. służby podległe Ministrowi Finansów ujawniły i zajęły następujące ilości papierosów:

- Służba Celna – ponad 382.162 tys. szt. o szacunkowej wartości ponad 246,3 mln zł.,
- Kontrola Skarbowa – ponad 8.030 tys. szt. o szacunkowej wartości prawie 5,2 mln zł.

ILOŚĆ I WARTOŚĆ ZAJĘTEGO TYTONIU BEZ WŁAŚCIWYCH ZNAKÓW AKCYZY

W 2014 r. służby podległe Ministrowi Finansów ujawniły i zajęły następujące ilości tytoniu i suszu tytoniowego:

- Służba Celna – ponad 254,2 tys. kg o szacunkowej wartości ponad 117,5 mln zł.
- Kontrola Skarbowa – ponad 3,9 tys. kg tytoniu o szacunkowej wartości ponad 1,8 mln zł.

Wskaźniki ilustrujące ilość ujawnianych w Polsce nielegalnych wyrobów tytoniowych na przestrzeni kilku kolejnych lat wykazywały rosnącą tendencję ujawnień. W ostatnich latach obserwowana jest tendencja:

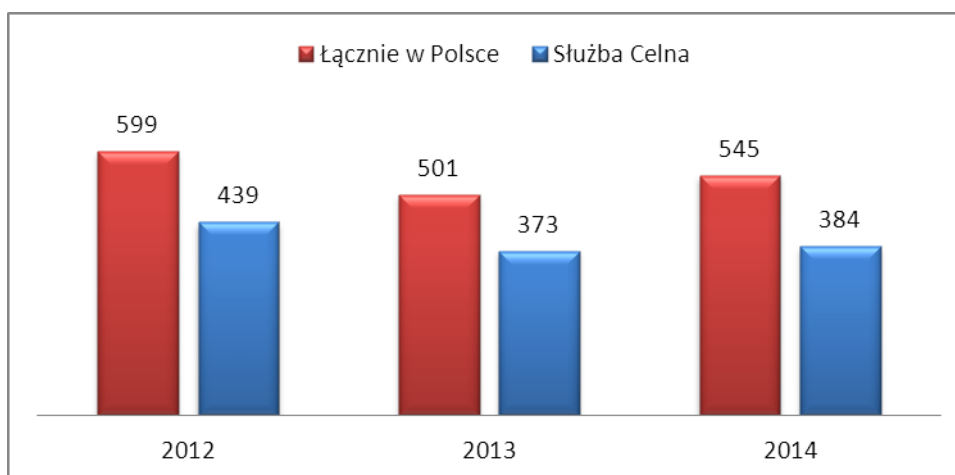
- w odniesieniu do papierosów – do 2013 r. malejąca (analogiczny trend obserwowany jest w skali całej UE, w większości państw członkowskich ilość zajmowanych papierosów z roku na rok maleje), w 2014 r. odnotowano niewielki wzrost ujawnień,
- w odniesieniu do tytoniu – do 2013 r. tendencja rosnąca, w 2014 r. tendencja malejąca.

W 2014 r. w związku z ujawnieniami wyrobów tytoniowych organy Służby Celnej wszczęły łącznie 83.301 postępowań karnych skarbowych (w 2013 r. – 55.483), a 17.587 spraw zakończono poprzez wymierzenie mandatów (w 2013 r. – 41.684).

UJAWNIENIA PAPIEROSÓW

Dynamikę zmian ilości ujawnionych papierosów, zajmowanych w latach 2012-2014 przez organy Służby Celnej oraz Policję, Straż Graniczną i organy Kontroli Skarbowej, ilustruje wykres:

Rys. 11 Ujawnienia papierosów w latach 2012-2014

Źródło: informacja własna Ministerstwa Finansów

Pierwszy od szeregu lat spadek ujawnień papierosów Służba Celna odnotowała w 2010 r.: zajęto wówczas 563 477 tys. szt. tych wyrobów wobec 606 091 tys. sztuk w 2009 r. (rekordowym pod tym względem). Tendencja pogłębiła się w kolejnych latach: w 2011 r. Służba Celna ujawniła i zajęła około 508 573 tys. sztuk papierosów, w 2012 r. – około 428 949 tys. sztuk, w 2013 r. – około 372 529 tys. sztuk.

Należy jednak mocno podkreślić, że nie dowodzi to spadku zaangażowania organów Służby Celnej: ilość notowanych ujawnień utrzymuje się na wysokim poziomie.

Główne czynniki, mające wpływ na opisany powyżej spadek ujawnień, to:

- 1) przeniesienie głównych szlaków przemytu papierosów w Europie z polskiej granicy wschodniej na „szlak bałkański” i basen Morza Śródziemnego;

- 2) wspomniany wcześniej wzrost popularności wyrobów tytoniowych innych niż fabrycznie produkowane papierosy, głównie wytwarzanych samodzielnie (m.in. tzw. skrętów). Wyznacznikiem tej tendencji jest widoczny wzrost nielegalnego obrotu tytoniem.

W 2014 r. odnotowano niewielki wzrost ujawnień papierosów w porównaniu z rokiem poprzednim. Wzrost odnotowała przede wszystkim Służba Celna, która ujawniła i zajęła ok. 382.162 tys.

Ograniczanie podaży na krajowym rynku tytoniowym papierosów pochodzących z nielegalnych źródeł, przede wszystkim z przemytu, jest jednym z priorytetowych zadań dla Służby Celnej. Działania w tym zakresie realizują wszystkie krajowe służby odpowiedzialne za ochronę porządku prawnego, jednak w obszarze zwalczania przemytu Służba Celna pełni zdecydowanie rolę wiodącą. Na przestrzeni ostatnich 5 lat średnio 70 – 80% wszystkich papierosów zajętych w Polsce pochodziło z ujawnień dokonanych przez organy Służby Celnej: w 2010 r. było to 77 %, w 2011 r. – 74,5 %, w 2012 r. – 72 %, w 2013 r. – 74 %, w pierwszych trzech kwartałach 2014 r. – 70 %.

Wśród służb podległych Ministrowi Finansów ujawnienia wyrobów tytoniowych notują także organy Kontroli Skarbowej, jednak dotyczą one stosunkowo niewielkich ilości (ok. 1% papierosów zajętych w Polsce).

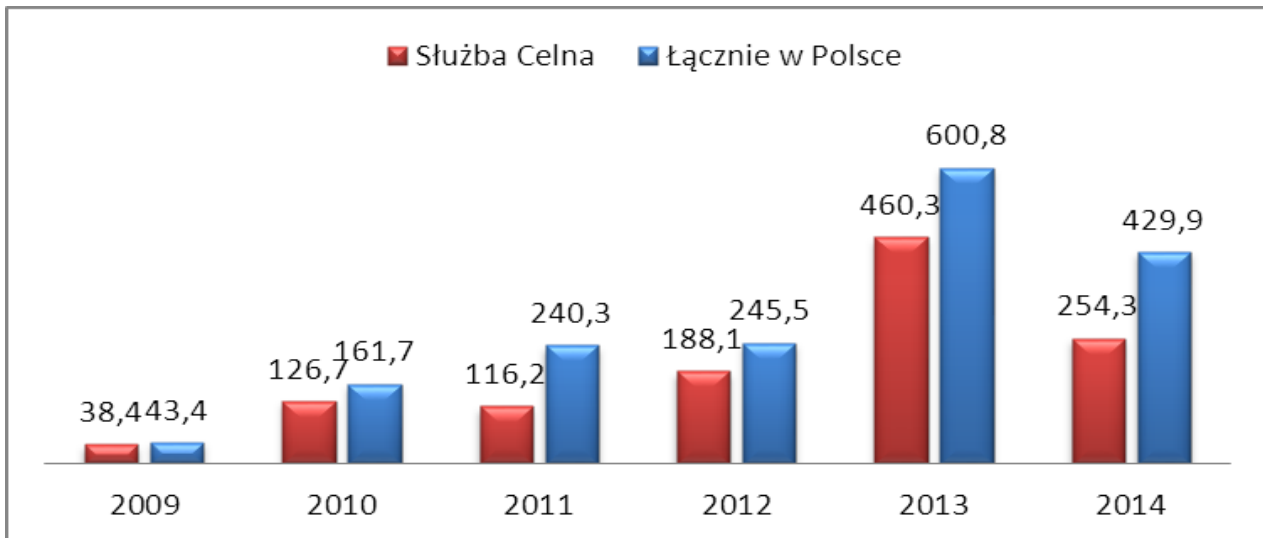
Granica wschodnia – newralgiczna, jeśli chodzi o zagrożenie przemytem - została należycie uszczelniona i jest dobrze chroniona. Dalsze nasilenie działań kontrolnych nie jest możliwe, gdyż wiązałoby się z zakłóceniem płynności ruchu przez granicę. Zastosowane dotychczas rozwiązania organizacyjne i sprzętowe, realizowana polityka karna – przynoszą efekty. Przerwy przez granicę nie rośnie i – w opinii resortu finansów – nie będzie wzrastał. Natomiast wysiłki Służby Celnej ukierunkowane są w ostatnim okresie również na:

- 1) ograniczenie dystrybucji nielegalnych wyrobów tytoniowych, przede wszystkim papierosów;
- 2) ograniczenie nielegalnego obrotu tytoniem i suszem tytoniowym, który w ostatnich latach stanowi największe zagrożenie tak dla budżetu państwa, jak i realizacji prozdrowotnej polityki państwa.

UJAWNIENIA TYTONIU

Dynamikę zjawiska rosnącego obrotu tytoniem ilustruje porównanie ilości tego wyrobu, zajętego w ostatnich latach przez Służbę Celną, Policję, Straż Graniczną i Kontrolę Skarbową:

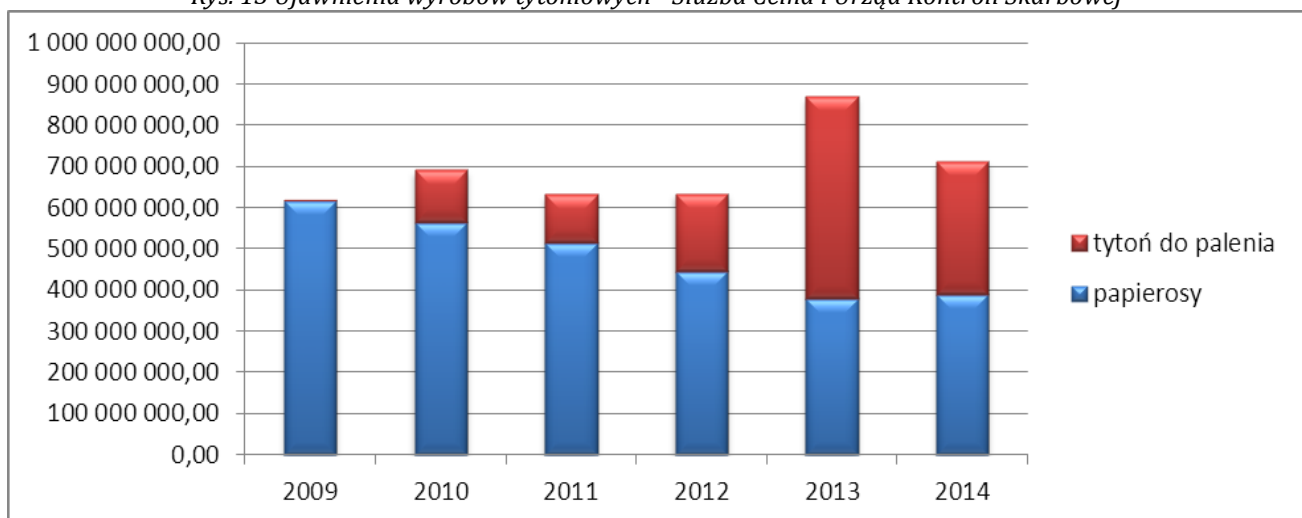
Rys. 12 Ilość tytoniu zajętego przez Służbę Celną, Straż Graniczną i Kontrolę Skarbową w ostatnich latach

Źródło: informacja własna Ministerstwa Finansów

W latach 2012 i 2013 obserwowany był w Polsce spadek ujawnień papierosów przy jednoczesnym wzroście ujawnień tytoniu. W 2014 r. nastąpił znaczący spadek ujawnień tytoniu, będący prawdopodobnie wynikiem zmian legislacyjnych, których inicjatorem było Ministerstwo Finansów. Sytuację ilustruje zestawienie (tytoń przeliczono na papierosy wg przelicznika 1 kg tytoniu = 1 000 sztuk papierosów):

Rys. 13 Ujawnienia wyrobów tytoniowych - Służba Celna i Urząd Kontroli Skarbowej

Źródło: informacja własna Ministerstwa Finansów

DZIAŁANIA SŁUŻBY CELNEJ UKIERUNKOWANE NA OGRANICZENIE NIELEGALNEGO OBROTU WYROBAMI
TYTONIOWYMI.

Wzrost popularności wyrobów tytoniowych innych niż fabrycznie produkowane papierosy spowodował zmiany w sposobie dystrybucji wszystkich wyrobów tytoniowych, pochodzących z nielegalnych źródeł:

- 1) handel papierosami nadal odbywa się w tradycyjnych miejscach sprzedaży: na bazarach i targowiskach;
- 2) handel innymi wyrobami, przede wszystkim tytoniem do skrętów, w dużej mierze przeniósł się do Internetu. Zjawisko potwierdza analiza ofert i transakcji na aukcjach internetowych, dokonywana przez Policję i Służbę Celną. Dystrybucja dokonywana jest z wykorzystaniem przesyłek pocztowych i kurierskich.

DZIAŁANIA SŁUŻBY CELNEJ UKIERUNKOWANE NA OGRANICZENIE NIELEGALNEGO OBROTU WYROBAMI
TYTONIOWYMI NA BAZARACH I TARGOWISKACH

W ocenie Służby Celnej bazy i targowiska nadal są punktami dystrybucji papierosów pochodzących z nielegalnych źródeł. Są to miejsca o dużej dostępności, zarówno dla stałych klientów, jak i dla osób doraźnie poszukujących tanich papierosów.

Efektywność kontroli prowadzonych w poprzednich latach, oceniana przez pryzmat ilości zajmowanych papierosów, została uznana przez kierownictwo Służby Celnej za niezadowalającą: na bazarach i targowiskach zajmowanych było w ostatnich latach ok. 3–3,5% ogólnej liczby papierosów ujawnionych przez organy Służby Celnej (w 2013 r. było to 13,4 mln szt. wobec 378,5 mln wszystkich zajętych papierosów). Także prewencyjne oddziaływanie kontroli dokonywanych doraźnie uznano za niewystarczające.

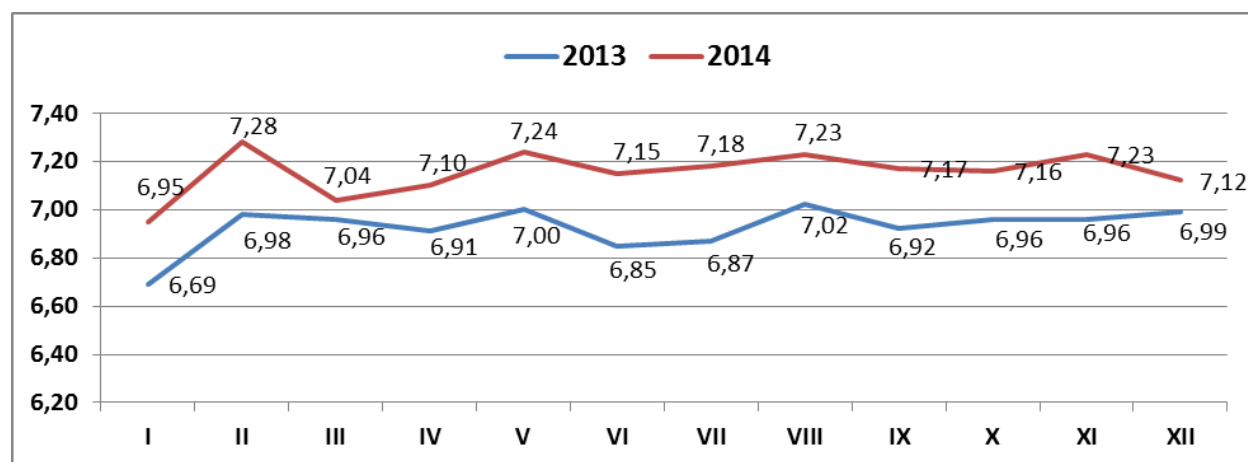
W związku z powyższym podjęto decyzję o zmianie strategii w zakresie kontroli nad obrotem wyrobami tytoniowymi dokonywanym na bazarach i targowiskach. W dniu 2 września 2013 r. Szef Służby Celnej zatwierdził „Koncepcję objęcia przez Służbę Celną działaniami patrolowo-kontrolnymi targowisk i bazarów”. Koncepcja została praktycznie wdrożona z dniem 15 marca 2014 r. Jej realizacja oznacza przede wszystkim stałą obecność funkcjonariuszy celnych w miejscach tradycyjnej dystrybucji nielegalnych wyrobów tytoniowych.

W 2014 r., w pierwszym etapie jej realizacji, działaniami patrolowo-kontrolnymi w celu ograniczenia „szarej strefy” w obrocie nielegalnymi wyrobami akcyzowymi

(tytoniowymi i alkoholowymi) objęto 61 targowisk i bazarów na terenie właściwości wszystkich izb celnych. Do działań tych zaangażowano łącznie 277 funkcjonariuszy celnych.

Pełna ocena skutków tej inicjatywy możliwa będzie dopiero w dłuższej perspektywie czasowej. Pierwsze obserwowane efekty to zmiany w strategii działania osób handlujących (ograniczenie oferty, mniejsza ekspozycja towaru, składowanie towaru poza terenem targowisk i bazarów) oraz wzrost cen papierosów dostępnych w ofercie bazarowej w porównaniu z analogicznymi okresami 2013 r. – ilustracja na wykresie:

Rys. 14 Wzrost cen papierosów dostępnych w ofercie bazarowej

Źródło: „Niemczyk i Wspólnicy”

DZIAŁANIA SŁUŻBY CELNEJ UKIERUNKOWANE NA OGRANICZENIE OBROTU WYROBAMI TYTONIOWYMI PRZEZ INTERNET

Celem przeciwdziałania zagrożeniom związanym z dystrybucją wyrobów tytoniowych na odległość, w strukturach Służby Celnej w 2011 r. powołana została wyspecjalizowana komórka organizacyjna Wydział Grupa Zadaniowa ds. e-kontroli. Funkcjonariusze pełniący służbę w tej komórce na bieżąco śledzą portale internetowe wyszukując ogłoszenia dotyczące towarów wrażliwych.

W wyniku kwerendy sieci Internet wyodrębniane są strony, na których zamieszczane są informacje o sklepach/ekspozycjach stałych z ofertami sprzedaży nielegalnego tytoniu do palenia. W kolejnych latach zidentyfikowano w ten sposób:

- 1) w 2012 r. - 53 strony, monitoringiem objęto 1 182 numery telefonów/437 adresów email,
- 2) w 2013 r. - 35 stron, monitoringiem objęto dalszych 1 370 numerów telefonów/193 adresy email,

3) w 2014 r. – kolejne 79 stron, monitoringiem objęto dalszych 1 961 numerów telefonów/ 279 adresów email.

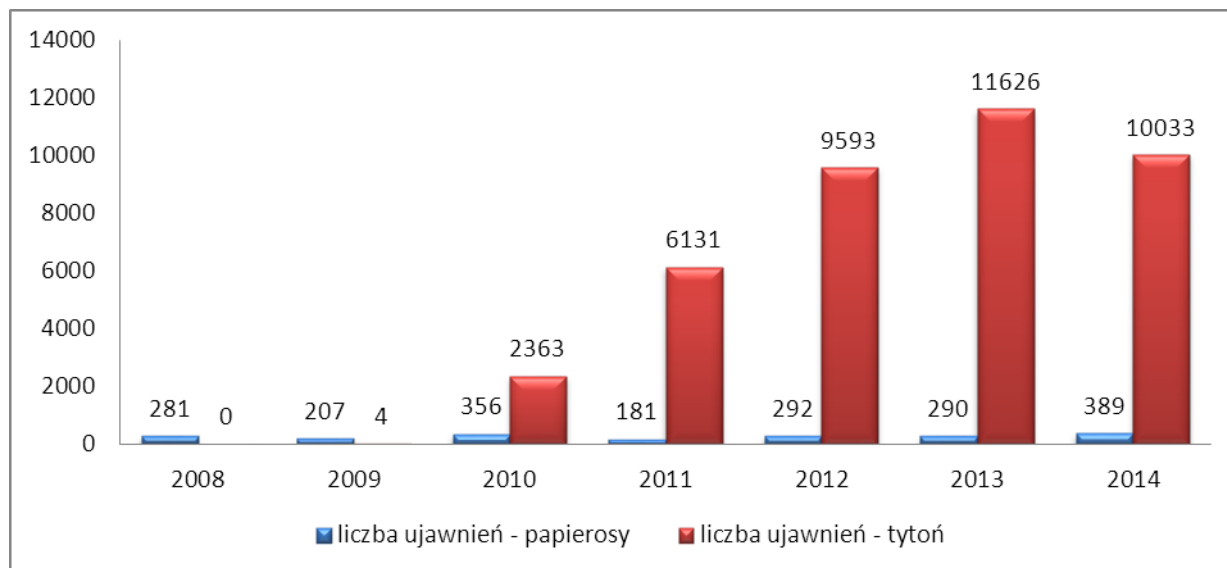
W związku z rosnącym zainteresowaniem urządzeniami do samodzielnego wytwarzania wyrobów tytoniowych, w 2014 r. monitoringiem objęto także strony z ogłoszeniami ofert sprzedaży takich urządzeń. Tylko w IV kwartale 2014 r. zidentyfikowano 69 adresów z ofertami sprzedaży maszyn do cięcia tytoniu, urządzeń do nabijania gilz papierosowych i pakowarek w woreczki foliowe.

DZIAŁANIA SŁUŻBY CELNEJ UKIERUNKOWANE NA OGRANICZENIE OBROTU WYROBAMI TYTONIOWYMI
Z WYKORZYSTANIEM PRZESYŁEK POCZTOWYCH I KURIERSKICH.

Dystrybucja zamawianych przez Internet wyrobów tytoniowych dokonywana jest głównie przy wykorzystaniu przesyłek pocztowych i kurierskich. Rozpoznanie prowadzone przez Wydział Grupę Zadaniową ds. e-kontroli ułatwia typowanie do kontroli takich przesyłek. Poddawane są one kontroli przy wykorzystaniu przenośnych urządzeń RTG lub psów służbowych, wyszkolonych do wykrywania wyrobów tytoniowych.

O skali zjawiska przemieszczania wyrobów tytoniowych z wykorzystaniem przesyłek pocztowych i kurierskich świadczą poniższe dane widoczne w zestawieniu:

Rys. 15 Ujawnienia wyrobów tytoniowych w przesyłkach pocztowych i kurierskich

Źródło: informacja własna Ministerstwa Finansów

W 2014 r. nastąpił wzrost liczby ujawnień papierosów, przy czym przedmiotem wysyłki coraz częściej są papierosy luzem, bez fabrycznych opakowań i oznaczeń, pochodzące z produkcji chałupniczej lub nielegalnych fabryk.

LICZBA SZKOLEŃ DLA FUNKCJONARIUSZY CELNYCH ZWIĄZANYCH Z WYKRYWANIEM NIELEGALNEGO HANDLU WYROBAMI TYTONIOWYMI I LICZBA PRZESZKOLONYCH FUNKCJONARIUSZY CELNYCH

Tematyka zwalczania zagrożeń związanych z przemysłem i nielegalnym obrotem wyrobami tytoniowymi jest przedmiotem szkoleń prowadzonych w Służbie Celnej. Zagadnienia te omawiane są w szerokim zakresie (tzn. pod kątem ograniczania zarówno strat finansowych dla budżetu państwa z tytułu niepobranych należności podatkowych, utraty miejsc pracy w legalnym sektorze tytoniowym, jak i zagrożeń dla zdrowia społeczeństwa) w ramach szkoleń:

- 1) podstawowych (zasadniczych kursów dla funkcjonariuszy celnych);
- 2) specjalistycznych, prowadzonych pod kątem zwalczania przestępczości związanej z naruszeniami przepisów dotyczących ochrony praw własności intelektualnej i własności przemysłowej;
- 3) specjalistycznych, prowadzonych pod kątem zwalczania przemytu i nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi.

Do realizowanych szkoleń specjalistycznych zaliczają się w szczególności szkolenia przewodników psów służbowych do wykrywania wyrobów tytoniowych. Według stale aktualizowanych szacunków potrzeb, ilość psów do wykrywania wyrobów tytoniowych w Służbie Celnej powinna być nadal zwiększana, szczególnie w izbach celnych odpowiedzialnych za kontrolę granicy wschodniej. W 2014 r. przeprowadzono jeden kurs podstawowy dla 6 nowych psów oraz 14 atestacji dla psów wcześniej wyszkolonych. W 2014 r. służbę pełniło 91 psów wyszkolonych do wykrywania wyrobów tytoniowych.

WDRAŻANIE NOWOCZESNYCH I SKUTECZNYCH METOD ORAZ TECHNIK ELIMINOWANIA NIELEGALNEGO OBROTU WYROBAMI TYTONIOWYMI

Działania mające na celu zwalczanie przestępczości tytoniowej prowadzone w 2014 r.:

- 1) kontrole Służby Celnej na przejściach granicznych (kolejowych, drogowych, pieszych) z wykorzystaniem m.in. urządzeń RTG do prześwietlania wagonów lub pojazdów ciężarowych i kontenerów, oraz psów wyszkolonych do wykrywania wyrobów tytoniowych;

- 2) kontrole Służby Celnej na terenie kraju (m.in. drogi i parkingi), realizowane głównie przez Mobilne Grupy Kontrolne;
- 3) kontrole prowadzone przez Służbę Celną, Straż Graniczną i organy Kontroli Skarbowej we współpracy z Policją i Strażą Miejską na bazarach i targowiskach (od 15 marca 2014 r. Służba Celną uruchomiła stałą służbę patrolową);
- 4) kontrole w ramach międzynarodowych operacji celnych (o zasięgu ogólnoeuropejskim lub regionalnym);
- 5) współpraca ze służbami krajów Grupy Wyszehradzkiej (V-4) oraz Niemiec, Litwy, Rosji i Ukrainy, zwalczającymi przestępczość akcyzową i celną, w zakresie zwalczania przemytu papierosów;
- 6) monitorowanie ofert sprzedaży suszu tytoniowego i wyrobów tytoniowych w mediach i w sieci Internet oraz ujawnianie sprawców wykorzystujących do nielegalnej dystrybucji wyrobów pocztę i firmy kurierskie;
- 7) kontrole obrotu suszem tytoniowym oraz kontrole w punktach sprzedaży detalicznej.

Planowane działania zwalczające przestępczość tytoniową w 2015 r.:

- 1) opracowanie nowej „Strategii działania Służby Celnej w zakresie zwalczania przemytu i nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi” na kolejne lata, pod kątem uwzględnienia zmian mechanizmów nielegalnej działalności (w kierunku nielegalnej produkcji),
- 2) konsekwentna realizacja założeń „Polityki kryminalnej Służby Celnej”,
- 3) pełne wdrożenie narzędzi analizy kryminalnej.

WARUNKI ORGANIZACJI POZNPT

MIĘDZYRESORTOWY ZESPÓŁ KOORDYNACYJNY

Efektywna realizacja POZNPT wymaga sprawnej i dokładnej koordynacji zarówno na etapie ustalania kierunków działań i szczegółowych zadań, oceniania rezultatów, jak i podczas uzgadniania korekt programu i dalszych jego etapów.

Organem pomocniczym Rady Ministrów spełniającym tę funkcję jest Międzyresortowy Zespół Koordynacyjny, zwany dalej „Zespołem”, który został powołany przez Prezesa Rady Ministrów. Podstawą prawną powołania Zespołu jest Zarządzenie Nr 3 Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 stycznia 2004 r. w sprawie utworzenia Międzyresortowego Zespołu Koordynacyjnego Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce, zmienione Zarządzeniem Nr 64 Prezesa Rady Ministrów z dnia 10 września 2010 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie utworzenia Międzyresortowego Zespołu Koordynacyjnego Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce.

Zgodnie z Zarządzeniem, do zadań Zespołu należy zapewnienie warunków optymalnej współpracy między urzędami organów administracji publicznej i innymi podmiotami, uczestniczącymi w realizacji POZNPT, w tym uzgadnianie zakresu realizowanych zadań i kosztów ich realizacji, uzgadnianie zmian w projekcie POZNPT oraz opracowywanie i akceptowanie projektów raportów dla Rady Ministrów i Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.

W 2014 r. Zespół obradował jednokrotnie. W dniu 2 kwietnia 2014 r. Zespół zatwierdził projekt Sprawozdania z realizacji Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce w 2013 r., którego treść została wcześniej uzgodniona z jego Członkami w trybie roboczym.

Sprawozdanie to zostało przyjęte przez Radę Ministrów w trybie obiegowym w dniu 28 listopada 2014 r.

Zespół kontynuował działania w sprawie reklamy środka „Detusan” wstrzymującego kaszel u ludzi palących tytoń, głównie papierosy. W opinii Zespołu, reklama wywierała niekorzystny wpływ, ponieważ lekceważyła jeden z głównych objawów patologii dróg oddechowych, który w przypadku kaszlu trwającego dłużej niż dwa tygodnie zawsze powinien być sygnałem do zgłoszenia się do lekarza i wykonania badań dodatkowych. W opinii Członków

Zespołu, reklama wprowadzała w błąd konsumentów i utwierdzała osoby palące w przeświadczeniu, że palenie papierosów nie szkodzi zdrowiu, a dolegliwości spowodowane używaniem wyrobów tytoniowych można wyeliminować przy pomocy reklamowanego środka. W dniu 20 grudnia 2013 r. Główny Inspektor Sanitarny zwrócił się do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z prośbą o interwencję w sprawie możliwości nadużycia zaufania odbiorcy i/lub wykorzystania jego braku doświadczenia i wiedzy, w odniesieniu do reklamy środka „Detusan”. Po otrzymaniu odpowiedzi od Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów udzielonej na piśmie z dnia 31 stycznia 2014 r., zostały skierowane kolejne pisma do:

- 1) Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (z dnia 17 lutego 2014 r.) z pytaniem o możliwość naruszenia art. 16b ust. 3 pkt 5 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2011 Nr 43, poz. 226, z późn. zm.), który stanowi że: „przekaz handlowy nie może sprzyjać zachowaniom zagrażającym zdrowiu (...)”;
- 2) Prezesa Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych z prośbą o informację dlaczego produkt został zarejestrowany jako wyrób medyczny, a nie produkt leczniczy;
- 3) Naczelnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej (pismo z dnia 17 lutego 2014 r.) z pytaniem czy nie doszło do naruszenia zasad etyki lekarskiej przez lekarza medycyny, który wystąpił w reklamie wyrobu medycznego „Detusan”, wstrzymującego kaszel u ludzi palących tytoń, głównie papierosy.

Żadna z ww. instytucji nie dopatrzyła się naruszenia obowiązujących przepisów prawa. Sprawa reklamowania wyrobu medycznego przez lekarza została skierowana do Okręgowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej w Warszawie.

W 2014 r. kontynuowane były prace nad procedowaniem projektu Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce. Cele i Zadania na lata 2014-2018. Projekt był konsultowany z Zespołem w trybie roboczym oraz w ramach uzgodnień międzyresortowych, w terminie 10-17 marca 2014 r.

W dniu 8 lipca 2014 r. Rada Ministrów przyjęła „Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce. Cele i Zadania na lata 2014-2018”.

Obsługę administracyjno-biurową Międzyresortowego Zespołu Koordynacyjnego zapewniał Główny Inspektorat Sanitarny.

FINANSOWANIE PROGRAMU

W 2014 r. na realizację programu z budżetu Głównego Inspektoratu Sanitarnego zostały przeznaczone środki finansowe w kwocie 400 000,00 zł.

Tab. 16 Środki finansowe z budżetu państwa przeznaczone na realizację programu w 2014 r.

ZADANIE	NAZWA ZADANIA	KWOTA
1. Zadanie 1	Monitorowanie sytuacji w zakresie używania i uprawy tytoniu	38 700,00 zł
2. Zadanie 4	Informowanie i ostrzeganie o ryzyku zdrowotnym związanym z używaniem tytoniu	343 461,28 zł
3. Inne	Usługi pozostałe	17 838,72 zł
SUMA:		400 000,00 zł

Ponadto wojewódzkie i powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne przeznaczyły na realizację programu oraz pozyskały środki od koalicjantów i partnerów, środki w łącznej kwocie 306 649,26 zł.

Tab. 17 Środki finansowe przeznaczone na realizację zadań programowych na poziomie regionalnym

ZADANIE	NAZWA ZADANIA	KWOTA
1. Zadanie 2	Monitorowanie sytuacji w zakresie używania i uprawy tytoniu	39 011,81 zł
2. Zadanie 4	Informowanie i ostrzeganie o ryzyku zdrowotnym związanym z używaniem tytoniu	267 637,45 zł
SUMA:		306 649,26 zł

W ramach zadań realizowanych przez ministerstwa, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydatkowało w 2014 r. środki finansowe w kwocie 63 730,00 zł, natomiast Ministerstwo Obrony Narodowej – 86 400,00 zł.

Łączne wydatki na realizację programu w 2014 r. wyniosły 856 779,26 zł (w 2013 r. – 1 008 462,8 zł, w 2012 r. było to 860 989,55 zł.).

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Celem tej edycji POZNPT jest ograniczenie ekspozycji na dym tytoniowy (w odniesieniu do czynnego i biernego palenia tytoniu) w Polsce. Ze względu na ograniczoność środków budżetowych, jakie można było przeznaczyć na finansowanie zadań programowych, ich realizacja w 2014 r. koncentrowała się na zadaniach priorytetowych, czyli m.in. na prowadzeniu monitoringu, działaniach edukacyjno-informacyjnych skierowanych do kobiet, prowadzeniu edukacji wśród różnych grup docelowych. W 2014 roku zostały przeprowadzone badania w zakresie zachowań i postaw wobec palenia tytoniu wśród młodzieży szkolnej, prowadzono też badania zawartości substancji szkodliwych dla zdrowia w wyrobach tytoniowych, systematyczne kontrole przestrzegania przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Organizowano liczne szkolenia dla personelu medycznego w celu zapewnienia osobom palącym dostępu do informacji na temat możliwości rzucenia palenia. Narodowy Fundusz Zdrowia kontraktował świadczenia w zakresie leczenia uzależnienia od tytoniu oraz kontynuowano działalność Telefonicznej Poradni Pomocy Palącym.

Jednym z priorytetowych zadań była realizacja edukacyjnych programów dotyczących profilaktyki palenia tytoniu dla dzieci i młodzieży tj. „Czyste Powietrze Wokół Nas”, „Znajdź Właściwe Rozwiązanie” oraz „Nie pal przy mnie, proszę”. Przeprowadzono kampanie społeczne tj. „Rzuć Dymka!” i „Papierosy Pożerają Cię Żywcem”. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w 2014 r. realizował zadania, polegające na eliminowaniu praktyk marketingowych naruszających zakaz reklamy i promocji wyrobów tytoniowych. Działania Ministra Finansów były skoncentrowane na prowadzeniu polityki podatkowej, wpływając tym samym na popyt rynkowy i konsumpcję wyrobów tytoniowych oraz na eliminowaniu wyrobów tytoniowych pochodzących z nielegalnych źródeł.

Mimo ogromnego postępu w działaniach dążących do ograniczenia problemu palenia tytoniu w tym roku, Polska stale należy do krajów o wysokim poziomie częstości palenia w Unii Europejskiej. Poziom ten jest wyższy niż w Wielkiej Brytanii czy krajach skandynawskich.

Szacuje się, że pali co trzeci dorosły mężczyzna i co piąta dorosła kobieta. Stale pali prawie 8 mln Polaków. Z badań GATS (2009-2010) wynika, iż w Polsce pali papierosy około 27% społeczeństwa. Blisko 67 tys. zgonów rocznie wynika z tego nałogu. 94% przypadków raka płuca wśród mężczyzn i 68% wśród kobiet jest wynikiem palenia tytoniu. Szacuje się, że 38%

wszystkich zgonów mężczyzn w wieku 38-69 lat powstaje w związku z paleniem tytoniu, z czego 55% zgonów bezpośrednio wynika z powodu nowotworu powstałego na skutek palenia tytoniu. Rak płuc jest najczęstszą przyczyną zgonów wśród nowotworów złośliwych zarówno wśród mężczyzn, jak i wśród kobiet w Polsce. Palenie tytoniu jest główną i bezpośrednią przyczyną przedwczesnej umieralności. Prawie co trzeci mężczyzna w Polsce nie dożywa 65 r. ż. co niezwykle kontrastuje z Zachodnią Europą. Palenie jest także główną przyczyną wysokiej, rocznej umieralności po zawale serca wśród palaczy czy w trakcie leczenia POChP.

Mimo wielu skutecznych i różnorodnych działań (wykonywanych przez wiele różnych resortów), nadal istnieje potrzeba zintensyfikowania czynności prowadzących do ograniczenia konsumpcji tytoniu. Wyniki badań dotyczących zjawiska narażenia na dym tytoniowy zrealizowanych na przestrzeni lat 2009-2013 pozwalają wnioskować o spadkowej tendencji częstości palenia tytoniu w populacji mężczyzn (z 39% w 2011 r. do 31% w 2013 r.); w populacji kobiet częstość palenia tytoniu utrzymuje się w ostatnich latach na niezmiennym poziomie (23% w 2011 r. i 2013 r.). Można więc stwierdzić, że choć odsetek palących osób maleje, to nadal jest on wysoki w stosunku do innych krajów i należy prowadzić więcej działań profilaktycznych. Szczególnie istotne są działania legislacyjne w tym zakresie, a także działania edukacyjno-informacyjne w postaci programów edukacyjnych (ponieważ wg badań CBOS "Młodzież 2013, próbę palenia podjęło aż 44% młodzieży w wieku 11-15 lat). Powinno się również zwiększyć ilość skutecznych kampanii medialnych.

Ważnym aspektem w ograniczeniu spożycia tytoniu jest poszerzenie działań prowadzących do zmiany postaw palaczy i czynności wspierających ich dążenia do zerwania z nałogiem. Działania te powinny mieć na celu przede wszystkim wzmocnienie ich motywacji do rzucenia palenia oraz opóźnienie inicjacji tytoniowej.

ZAŁĄCZNIK

WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADAŃ PROGRAMU OGRANICZANIA ZDROWOTNYCH NASTĘPSTW PALENIA TYTONIU W POLSCE W 2014 ROKU

ZADANIE 1			
MONITOROWANIE SYTUACJI W ZAKRESIE UŻYWANIA I UPRAWY TYTONIU			
ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	FORMY REALIZACJI ZADANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA	REALIZACJA WSKAŹNIKÓW
Ministerstwo Zdrowia	Kontrola dodatków do wyrobów tytoniowych.	Informacje zawarte w raporcie dotyczącym dodatków do wyrobów tytoniowych.	W dniu 26 marca 2014 r., opublikowano Obwieszczenie z dnia 25 marca 2014 r. w sprawie wykazu dodatków stosowanych w latach 2011 i 2012 do produkcji wyrobów tytoniowych (Dz. Urz. Min. Zdrow. z 2014 r. poz. 48).
Główny Inspektorat Sanitarny	Prowadzenie regularnych badań w zakresie zachowań i postaw wobec palenia tytoniu.	1) odsetek osób palących tytoń codziennie w podziale na rodzaje wyrobów tytoniowych, w tym papierosy mentolowe oraz papierosy typu <i>slim</i> , na grupy wiekowe, a także płeć;	Ogółem pali: 31% mężczyzn i 23% kobiet. Tradycyjne papierosy: 78% mężczyzn i 66% kobiet. Slim: 7% mężczyzn i 19% kobiet, Mentolowe: 4% mężczyzn i 10% kobiet. Do samodzielnego skręcania: 24% mężczyzn i 23% kobiet. [dane GIS, 2013 r.]
		2) odsetek osób, które zaczęły palić w ciągu ostatnich 12 miesięcy;	b.d.

		3) odsetek osób, które rzuciły palenie w ciągu ostatnich 12 miesięcy;	21% mężczyzn i 15% kobiet [dane GIS, 2013 r.]
		4) odsetek osób używających bezdymnych wyrobów tytoniowych;	1% [dane GIS, 2013 r.]
		5) odsetek spożycia wyrobów tytoniowych według poziomu dochodów;	Osoby o wyższych dochodach rzadziej palą wyroby tytoniowe Dobra sytuacja materialna: 25% mężczyzn i 17% kobiet. Średnia sytuacja materialna: 30% mężczyzn i 24% kobiet. Zła sytuacja materialna: 41% mężczyzn i 25% kobiet. Bezrobotni: 55% mężczyzn i 43% kobiet. [dane GIS, 2013 r.]
		6) odsetek osób narażonych na dym tytoniowy z podziałem według kryteriów demograficznych.	b.d.
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Monitoring uprawy tytoniu w Polsce.	1) średnia cena skupu tytoniu w podziale na grupy jego odmian;	Virginia (grupa I) – 7,90 zł/kg Burley (grupa II) – 5,90 zł/kg Tytoń ciemny (grupa III) – 4,10 zł/kg Tytoń ciemny typu Kentucky (grupa IV) – 4,60 zł/kg
		2) wielkość powierzchni upraw tytoniu;	Virginia (grupa I) – 10386 ha Burley (grupa II) – 3910 ha Tytoń ciemny (grupa III) – 204 ha Tytoń ciemny typu Kentucky

			(grupa IV) – 313 ha Razem: 14813 ha
		3) odsetek gospodarstw rolnych uprawiających tytoń.	Dane z 2013 roku: Virginia (grupa I) – 9905 Burley (grupa II) – 4177 Tytoń ciemny (grupa III) – 302 Tytoń ciemny typu Kentucky (grupa IV) – 306 Łączny odsetek: 0,37%
Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi	Prowadzenie badań monitoringowych i urzędowej kontroli zawartości substancji szkodliwych dla zdrowia w wyrobach tytoniowych, wprowadzonych do obrotu handlowego.	1) liczba próbek papierosów z wynikami niezgodnymi z obowiązującymi przepisami prawa;	2
		2) liczba przebadanych próbek papierosów w kierunku zawartości substancji szkodliwych dla zdrowia, tj.: nikotyny, substancji smolistych, tlenku węgla.	46 próbek

ZADANIE 2

SKUTECZNA OCHRONA PRZED DYMEM TYTONIOWYM

ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	FORMY REALIZACJI ZADANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA	REALIZACJA WSKAŹNIKÓW
Ministerstwo Zdrowia	Doskonalenie istniejących rozwiązań prawnych.	Odsetek wprowadzonych norm prawnych w stosunku do planowanych.	100%
Główny Inspektorat Sanitarny	1) przeprowadzanie kampanii informacyjnych poprzedzających i towarzyszących wprowadzeniu nowych rozwiązań prawnych; 2) mobilizowanie środowisk lokalnych (miasta, powiaty, gminy) do realizacji własnych projektów mających na celu tworzenie przestrzeni publicznej wolnej od dymu tytoniowego; 3) systematyczna i skuteczna egzekucja przestrzegania zapisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.	1) liczba przeprowadzonych kontroli sprawdzających przestrzeganie zakazu palenia tytoniu w miejscach objętych prawnym zakazem palenia;	288 018
		2) liczba podjętych interwencji w przypadku nieprzestrzegania zakazu palenia oraz liczba i odsetek nałożonych decyzji administracyjnych i mandatów karnych;	27 kontroli interwencyjnych 45 nałożonych decyzji administracyjnych 116 mandatów karnych
		3) odsetek zakładów pracy oraz lokali gastronomiczno-rozrywkowych wykorzystujących miejsca wyznaczone do palenia;	2,5 %
		4) odsetek miejsc publicznych stosujących ustawę o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych;	99,91 %
		5) liczba przyjętych zawiadomień/informacji o przypadkach naruszenia prawa w zakresie przestrzegania zapisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.	72

Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	Mobilizowanie i wspieranie zakładów pracy w tworzeniu bezpiecznych i higienicznych warunków pracy z uwzględnieniem pełnej ochrony przed dymem tytoniowym.	Odsetek zakładów pracy, które stwarzają bezpieczne i higieniczne warunki pracy chroniące przed narażeniem na dym tytoniowy.	100%
---	---	---	------

ZADANIE 3

OFEROWANIE POMOCY W LECZENIU Z UZALEŻNIENIA OD TYTONIU

ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	FORMY REALIZACJI ZADANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA	REALIZACJA WSKAŹNIKÓW
Centrum Onkologii-Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie	1) organizacja szkoleń dla personelu medycznego, na których poruszana jest problematyka szkodliwości palenia tytoniu oraz przeprowadzania minimalnych interwencji antytytoniowych; 2) działania prowadzone przez Telefoniczną Poradnię Pomocy Palącym.	1) odsetek kadry medycznej biorącej udział w szkoleniach dotyczących uzależnienia od tytoniu;	241 osób (odsetek – b.d.)
		2) liczba udzielonych porad w ramach Telefonicznej Poradni Pomocy Palącym.	6115
Narodowy Fundusz Zdrowia	Zapewnienie osobom palącym dostępu do specjalistycznej terapii.	1) liczba podmiotów leczniczych (przychodnie, szpitale etc.) gdzie w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia realizowane są świadczenia w zakresie leczenia uzależnienia od tytoniu;	278
		2) liczba udzielonych konsultacji lekarskich w ramach udzielanych świadczeń zdrowotnych;	14 243
		3) kwota zakontraktowanych świadczeń zdrowotnych.	649 479 zł

ZADANIE 4

INFORMOWANIE I OSTRZEGANIE O RYZYKU ZDROWOTNYM ZWIĄZANYM Z UŻYCIEM TYTONIU

ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	FORMY REALIZACJI ZADANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA	REALIZACJA WSKAŹNIKÓW
Ministerstwo Obrony Narodowej	1) prowadzenie działań edukacyjnych i programów w formie wykładów i zajęć warsztatowych dla żołnierzy zawodowych, pracowników wojska i ich rodzin;	1) liczba przeprowadzonych programów i działań edukacyjnych;	10
	2) poradnictwo indywidualne i grupowe dla żołnierzy zawodowych oraz pracowników wojska;	2) liczba żołnierzy zawodowych, pracowników wojska i ich rodzin uczestniczących w programach edukacyjnych;	575
	3) zapewnienie żołnierzom dostępu w jednostkach do materiałów edukacyjnych;	3) liczba udzielonych porad dotyczących problemów uzależnienia od tytoniu wśród żołnierzy zawodowych, pracowników wojska i ich rodzin;	b.d.
	4) upowszechnianie prowadzenia antytytoniowej porady lekarskiej i leczenia uzależnienia od tytoniu w trakcie wizyt i badań lekarskich.	4) liczba rozdysponowanych materiałów edukacyjnych.	535 +40 zestawów
	1) prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących problemów uzależnień dla funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej oraz osób pozbawionych wolności przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych; 2) poradnictwo w zakresie pomocy osobom pozbawionym wolności w wyborze zdrowego stylu życia, ukazywanie pozytywów płynących z niepalenia oraz możliwościach i metodach rzucenia	1) liczba działań edukacyjnych dla funkcjonariuszy i pracowników poświęconych problemowi uzależnienia od tytoniu;	4 programy
		2) liczba funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej, którzy wzięli udział w działaniach edukacyjnych;	1507
		3) liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych wśród osób pozbawionych wolności przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych;	10467

Centralny Zarząd Służby Więziennej	<p>palenia;</p> <p>3) udostępnienie funkcjonariuszom i pracownikom Służby Więziennej oraz osobom pozbawionym wolności przebywającym w zakładach karnych i aresztach śledczych materiałów edukacyjnych;</p> <p>4) udzielanie funkcjonariuszom i pracownikom Służby Więziennej, w trakcie badań profilaktycznych realizowanych przez służbę medycyny pracy Służby Więziennej, porad lekarskich w zakresie szkodliwości dymu tytoniowego dla zdrowia oraz możliwościach i metodach rzucenia palenia;</p> <p>5) uwzględnianie w programach promocji zdrowia zagadnień dotyczących prozdrowotnych zachowań w sferze życia bez papierosa skierowanych do funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej oraz osób pozbawionych wolności przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych.</p>	4) liczba osób pozbawionych wolności przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych objętych działaniami edukacyjnymi;	45159
		5) liczba porad lekarskich udzielonych funkcjonariuszom i pracownikom Służby Więziennej w trakcie badań profilaktycznych realizowanych przez służbę medycyny pracy Służby Więziennej;	1900
		6) liczba udzielonych porad dotyczących problemów uzależnienia od tytoniu osobom pozbawionym wolności przebywającym w zakładach karnych i aresztach śledczych;	45272
		7) liczba programów promocji zdrowia, których istotą jest promowanie prozdrowotnych zachowań w sferze życia bez papierosa;	216
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	1) wprowadzenie do programów szkół kształcących funkcjonariuszy problematyki zagrożeń zdrowia związanych z paleniem tytoniu;	1) liczba programów edukacyjnych w szkołach kształcących funkcjonariuszy z zakresu problematyki zagrożeń zdrowia związanych z paleniem tytoniu;	156

<p>2) prowadzenie szkoleń i spotkań z ekspertami dla funkcjonariuszy w zakresie problematyki leczenia uzależnienia od tytoniu oraz ograniczania palenia tytoniu i jego wpływu na zdrowie i życie człowieka;</p> <p>3) prowadzenie działań interwencyjnych wobec osób palących poprzez indywidualną i grupową terapię wspierającą oraz poradnictwo;</p> <p>4) prowadzenie szkoleń dla personelu medycznego Zakładów Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (oraz udział w szkoleniach zewnętrznych) w zakresie podnoszenia kwalifikacji i przygotowania do podejmowania działań interwencyjnych oraz edukacyjnych dla funkcjonariuszy i pacjentów w zakresie leczenia uzależnienia od tytoniu oraz szkodliwości palenia tytoniu dla zdrowia i życia człowieka;</p> <p>5) dystrybucja materiałów edukacyjnych i narzędzi do wspierania działań zmierzających do ograniczenia palenia tytoniu wśród funkcjonariuszy i pracowników resortu;</p>	<p>2) liczba osób uczestniczących w programach edukacyjnych (szkoleniach) z zakresu problemu uzależnienia od tytoniu realizowanych w jednostkach resortowych oraz w zakładach opieki zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych;</p>	580
	<p>3) liczba udzielonych porad oraz zorganizowanych spotkań terapii wspierającej indywidualnej i grupowej dotyczących problematyki palenia oraz uzależnienia od tytoniu;</p>	1064
	<p>4) liczba personelu medycznego zakładów opieki zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przeszkolonych w zakresie udzielania pomocy, wsparcia i prowadzenia działań edukacyjnych dotyczących leczenia uzależnienia od tytoniu oraz szkodliwości palenia tytoniu;</p>	86
	<p>5) liczba i rodzaj materiałów edukacyjnych propagujących ograniczenie palenia tytoniu, przekazanych funkcjonariuszom i pracownikom resortu.</p>	b.d.

Ministerstwo Edukacji Narodowej	1) realizacja programu wychowawczego szkoły i programu profilaktyki, przygotowanego na podstawie zdiagnozowanych problemów i potrzeb uczniów oraz szkoły z uwzględnieniem działań ukierunkowanych na zmniejszenie zjawiska używania nikotyny wśród dzieci i młodzieży;	1) odsetek szkół i placówek systemu oświaty, które realizują program wychowawczy szkoły i program profilaktyki, z uwzględnieniem działań w zakresie profilaktyki nikotynowej;	99,9%
	2) doskonalenie kompetencji wychowawczych i profilaktycznych nauczycieli z zakresu profilaktyki uzależnień;	2) liczba szkoleń z zakresu profilaktyki uzależnień, zrealizowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz liczba przeszkolonych instruktorów;	2/32
	3) upowszechnianie informacji o programach profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego spełniających kryteria dobrej jakości – Bank Programów Profilaktycznych, udostępniony na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji;	3) liczba wejść na stronę internetową Ośrodka Rozwoju Edukacji w zakładce „Bank Programów Profilaktycznych”;	14658
	4) upowszechnianie programu „Szkoły promujące zalecenia Europejskiego Kodeksu Walki z Rakiem”;	4) liczba szkół uczestniczących w projekcie „Szkoły promujące zalecenia Europejskiego Kodeksu Walki z Rakiem”;	2830
	5) rozwój sieci szkół promujących zdrowie.	5) liczba wydanych Krajowych Certyfikatów Szkoła Promująca Zdrowie.	38
Centrum Onkologii-Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie	1) upowszechnianie edukacji antytytoniowej skierowanej do palących i niepalących pacjentów;	1) liczba osób uczestniczących w kampaniach edukacyjnych organizowanych przez Centrum Onkologii-Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie;	19,5 mln
	2) działania edukacyjne promujące zdrowy, wolny od dymu tytoniowego styl życia.	2) liczba organizowanych konferencji naukowych;	1
		3) liczba zorganizowanych kampanii społecznych.	2

Główny Inspektorat Sanitarny	<p>1) organizowanie ogólnokrajowych kampanii społecznych, w tym: – Światowy Dzień bez Tytoniu ogłaszany przez Światową Organizację Zdrowia, – Światowy Dzień Rzucania Palenia;</p> <p>2) organizowanie konferencji (w tym prasowych), porad, szkoleń, punktów informacyjno-edukacyjnych;</p> <p>3) prowadzenie działań edukacyjnych i programów skierowanych do dzieci i młodzieży, ukazujących źródła i istotę zagrożeń toksycznymi i rakotwórczymi składnikami dymu tytoniowego;</p> <p>4) wydawanie i dystrybucja materiałów oświatowo-zdrowotnych.</p>	1) liczba osób uczestniczących w ogólnokrajowych kampaniach społecznych;	3 912 551
		2) Liczba organizowanych punktów informacyjno-edukacyjnych;	1482
		3) liczba opublikowanych artykułów w prasie, czas emisji spotów reklamowych, liczba audycji radiowych i telewizyjnych o tematyce antytytoniowej;	<p>Emisja Komunikatów w mediach: prasa, radio, TV – 594</p> <p>Informacje zamieszczane na stronach internetowych – 1244</p> <p>Liczba konferencji prasowych - 21</p>
		4) odsetek przedszkoli, oddziałów przedszkolnych oraz innych form wychowania przedszkolnego, szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, które przystąpiły do realizacji programów edukacyjnych realizowanych w ramach POZNPT;	<p>Odsetek przedszkoli – 45,15%</p> <p>Odsetek oddziałów przedszkolnych – 37,8%</p> <p>Odsetek innych form wychowania przedszkolnego – 7,36%</p> <p>Odsetek szkół podstawowych – ok. 55%</p> <p>Odsetek gimnazjów – 46,20%</p>
		5) liczba organizowanych konferencji, porad oraz szkoleń.	<p>Liczba konferencji – 23</p> <p>Liczba porad – 3165</p> <p>Liczba szkoleń - 730</p>
Ministerstwo Sportu i Turystyki	Wprowadzenie do programu specjalistycznych kursów w zakresie kształcenia kadr kultury fizycznej informacji na temat następstw palenia tytoniu dla zdrowia.	Liczba specjalistycznych kursów w zakresie kształcenia kadr kultury fizycznej.	W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 13 czerwca 2013 roku o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów (Dz. U. 2013 poz.829), na prowadzenie specjalistycznych

			kursów trenerów i instruktorów sportu nie jest wymagana zgoda Ministra Sportu i Turystyki i nie leży w jego gestii. Minister nie zatwierdza również programów tych kursów.
Ministerstwo Środowiska	<ol style="list-style-type: none"> 1) upowszechnianie informacji antytytoniowej skierowanej do osób palących i niepalących m.in. odwiedzających parki narodowe; 2) działania edukacyjne promujące zdrowy, wolny od dymu tytoniowego styl życia. 	Liczba zorganizowanych kampanii informacyjnych.	1 (kampania internetowa)

ZADANIE 5

ELIMINOWANIE PRAKTYK MARKETINGOWYCH NARUSZAJĄCYCH ZAKAZ REKLAMY I PROMOCJI WYROBÓW TYTONIOWYCH

ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	FORMY REALIZACJI ZADANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA	REALIZACJA WSKAŹNIKÓW
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	<ol style="list-style-type: none"> 1) doskonalenie norm prawnych umożliwiających eliminowanie działań marketingowych wyrobów tytoniowych niezgodnych z prawem i polityką zdrowotną państwa; 2) koordynacja i usprawnianie nadzoru nad rynkiem wyrobów tytoniowych w celu skutecznego eliminowania naruszeń prawa. 	1) liczba działań podjętych w celu ulepszenia norm prawnych eliminujących działania marketingowe wyrobów tytoniowych;	0
		2) liczba przeprowadzonych kontroli przestrzegania zakazu reklamy i promocji wyrobów tytoniowych;	278
		3) odsetek placówek, gdzie prowadzona była niezgodna z obowiązującymi przepisami, reklama i promocja wyrobów tytoniowych;	14
		4) liczba wydanych decyzji administracyjnych i liczba skierowanych zawiadomień o popełnieniu przestępstwa;	7

		5) liczba przyjętych zawiadomień/informacji o przypadkach naruszenia prawa w zakresie przestrzegania zapisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.	b.d.
--	--	---	------

ZADANIE 6

WDRAŻANIE EKONOMICZNYCH I ADMINISTRACYJNYCH STYMULANTÓW OGRANICZANIA KONSUMPCJI WYROBÓW TYTONIOWYCH

ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	FORMY REALIZACJI ZADANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA	REALIZACJA WSKAŹNIKÓW
Ministerstwo Finansów	1) prowadzenie polityki podatkowej, mającej istotny wpływ na popyt rynkowy i konsumpcję wyrobów tytoniowych, sprzyjającej ograniczeniu palenia tytoniu, w tym niwelowanie różnic cenowych między papierosami fabrycznymi i tytoniem do palenia przeznaczonym do skręcania papierosów; 2) dokonywanie oceny dostępności ekonomicznej wyrobów tytoniowych; 3) ograniczanie dostępności wyrobów tytoniowych pochodzących z nielegalnych źródeł, poprzez: – zwalczanie przemytu, – zwalczanie nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi, w tym kontrola rejestracji działalności gospodarczej w zakresie obrotu tytoniem i prawidłowości	1) wysokość dochodów z tytułu podatku akcyzowego od wyrobów tytoniowych;	17 922,7 mln zł
		2) liczba zabezpieczonych papierosów pochodzących z nielegalnych źródeł;	Służba Celna – ponad 383 937 tys. szt. o szacunkowej wartości ponad 247,4 mln zł, Kontrola Skarbowa – ponad 8 030 tys. szt. o szacunkowej wartości ponad 5,2 mln zł.
		3) ilość zajętego tytoniu bez właściwych znaków akcyzy;	Służba Celna – ponad 254,2 tys. kg o szacunkowej wartości ponad 117,5 mln zł. Kontrola Skarbowa – ponad 3,9 tys. kg tytoniu o szacunkowej wartości ponad 1,8 mln zł.
		4) liczba szkoleń dla funkcjonariuszy służby celnej związanych z wykrywaniem nielegalnego handlu wyrobami tytoniowymi;	15 szkoleń dla psów

	prowadzenia takiej działalności.	5) liczba przeszkolonych funkcjonariuszy służby celnej.	97 psów
--	----------------------------------	---	---------